

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jana Drápalová

**Závaznost nálezu Ústavního soudu:
Normativní východiska a praktické limity**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M.

Katedra: Katedra teorie práva a právních učen

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 2. června 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 194 678 znaků včetně mezer.

[Vlastnoruční podpis]

Jana Drápalová

V Praze dne 2. června 2021

Děkuji panu profesorovi Kühnovi, že mi umožnil se v mé diplomové práci věnovat takto specifickému tématu a za jeho podnětné připomínky. Také děkuji Jakubovi Drápalovi za to, že mě k zkoumání tohoto tématu motivoval a vždy byl ochoten se mnou cokoli konzultovat.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. TEORIE ZÁVAZNOSTI ROZHODNUTÍ ÚS.....	6
1.1 Závaznost.....	6
1.3 Závaznost odůvodnění.....	12
1.4 Kategorie závaznosti nálezů ÚS, ustálená judikatura.....	13
1.5 Závaznost absolutní a závaznost s možností odchylky.....	14
1.6 Závěr.....	15
2. PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ DLE SOUČASNÉ ÚPRAVY V ČR.....	17
2.1 Smysl a účel podmíněného propuštění.....	17
2.2 Obligatorní podmínky.....	18
2.3 Fakultativní podmínky.....	21
2.4 Zkušební doba, omezení a povinnosti.....	24
2.5 Stručně k procesním pravidlům.....	24
2.6 Aktuální problémy týkající se PP v ČR.....	26
2.7 Shrnutí.....	28
3. JUDIKATURA ÚS ČR TÝKAJÍCÍ SE ROZHODOVÁNÍ O PP.....	29
3.1 Rozhodování dle stavu ke dni rozhodnutí, zásada <i>ne bis in idem</i>	29
3.2 Řádný život.....	30
3.3 Zákaz paušálního judikatorního vyloučení skupiny odsouzených z možnosti PP.....	30
3.4 Hodnocení skutečného polepšení odsouzeného.....	31
3.5 Nástroje pro pokračování procesu resocializace na svobodě.....	31
3.6 Neexistence práva na vyhovění žádosti o podmíněné propuštění.....	31
3.7 Procesní aspekty rozhodování o žádostech o PP.....	31
3.8 Shrnutí.....	32
4. NÁLEZ II. ÚS 482/18 A NÁLEZY NAVAZUJÍCÍ.....	33
4.1 Nároky na odůvodňování rozhodnutí o návrzích na PP dle II. ÚS 482/18.....	33
4.2 Navazující nálezy.....	35
4.3 Shrnutí.....	36
5. METODOLOGIE VÝZKUMU.....	37
5.1 Výběr zkoumaných rozhodnutí.....	37
5.2 Sběr dat.....	38
5.3 Získaná data.....	39
5.4 Obsahová analýza rozhodnutí.....	40
5.5 Práce s jednotlivými rozhodnutími.....	41
5.6 Specifické výzkumné otázky.....	50
5.7 Shrnutí.....	51
6. VÝSLEDKY.....	56
6.1 Hlavní důvody rozhodnutí.....	56
6.2 Trestní minulost.....	60
6.3 Náprava.....	63
6.4 Kázeňské odměny, tresty a poznatky.....	65
6.5 Náhrada škody.....	67
6.6 Prognóza vedení řádného života.....	68
6.7 Stanovení dohledu, přiměřených povinností nebo omezení.....	74
6.8 Instrukce co má odsouzený splnit, aby mohl splnit podmínky pro PP.....	74
6.9 Vyjádření věznice a státního zástupce.....	75
6.10 Shrnutí.....	76
DISKUZE A ZÁVĚR.....	77

Seznam zkratek:.....	84
Seznam použitých zdrojů.....	85
Abstrakt.....	95

ÚVOD

Závaznost judikatury Ústavního soudu ČR (dále i „ÚS“) byla předmětem mnoha teoretických a doktrinálních úvah. Ve své práci na ně navazuji a zkoumám, zda rozhodnutí ÚS ovlivňují rozhodovací činnost obecných soudů v praxi. Toto provádím na příkladu podmíněného propuštění, jehož podmínky detailně rozebral – a do určité míry stanovil pravidla pro jejich posuzování – náleží sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018 (N 195/91 SbNU 411; dále i „II. ÚS 482/18“). Tento náleží kladl hlavní důraz na odůvodňování rozhodnutí, a proto i výzkumná otázka, kterou se zabývám, zní, zda se změnila kvalita odůvodňování rozhodnutí o žádostech o podmíněné propuštění po vydání náleží II. ÚS 482/18 v porovnání s obdobím těsně před vydáním tohoto náleží.

V této práci se nejdříve teoreticky věnuji tomu, zda by vůbec náleží ÚS měly mít na budoucí rozhodování obecných soudů v podobných případech vliv, tedy zda by měla platit jejich obecná precedenční závaznost. Následně popisují institut podmíněného propuštění a rozebírám, jaké jsou pro odsouzené stanoveny zákonné podmínky, aby na něj mohli dosáhnout. Dále shrnuji judikaturu ÚS soudu, ve které se tématu podmíněného propuštění od roku 2010 již několikrát věnoval. Poté představují náleží II. ÚS 482/18, který na tuto předchozí judikaturu navazuje a dále ji konkretizuje a rozvíjí. V kapitole Metodologie výzkumu následně popisují, proč jsem si pro praktickou část své práce vybrala právě tento náleží, jak jsem pro své zkoumání vybrala vzorky rozhodnutí, jak jsem od soudů rozhodnutí získala, a jak jsem s nimi dále pracovala. Nakonec vyhodnocují, zda a nakolik došlo ke změně ve stylu, jakým soudy odůvodňují svá rozhodnutí o návrzích na podmíněné propuštění. Práce je zakončena úvahami nad důsledky těchto zjištění pro diskuzi o závaznosti judikatury Ústavního soudu.

1. TEORIE ZÁVAZNOSTI ROZHODNUTÍ ÚS

V této kapitole se zabývám tím, nakolik jsou, nebo by měla být, rozhodnutí Ústavního soudu České republiky závazná, a to zvláště pro obecné soudy.

V této oblasti probíhá již od dob vzniku Ústavního soudu v ČR diskuze, v rámci které zaznívají mnohé, často velmi protichůdné názory. Většinový názor akademiků, soudců ÚS i soudců ostatních nejvyšších soudů se v průběhu času měnil a formoval s tím, jak si ÚS ČR v rámci našeho soudního i politického systému získával své místo i s tím, jak se obecně právo u nás vyvíjelo. Právo jako celek je totiž flexibilním systémem, který by měl reagovat (a reaguje) na změny, kterými celá společnost jako taková prochází.

Jakmile probíhá diskuze o pojmu závaznosti rozhodnutí ÚS ČR, je nutné si rozlišit a přesněji definovat pojmy, které se v této diskuzi používají. Tímto se téma závaznosti v této oblasti roztrhne do několika podtémat, kterým je nutné se věnovat nejen dohromady, ale ještě více každému zvlášť.

Nejprve se v této kapitole zabývám tím, co je myšleno pojmem **závaznost**. Závaznost totiž může být **formální** nebo „**argumentační**“, **kasační** nebo **precedenční**, **absolutní** nebo **s možností odchylky**, **vnitřní** v rámci ÚS nebo **navenek** vůči ostatním orgánům a osobám.

Dále se věnuji tomu, že **rozhodnutí ÚS** nejsou homogenní skupinou, o které by se dalo jednoduše hovořit jako o celku, na kterou by se automaticky vztahovala ve všech ohledech stejná pravidla. Rozhodnutí ÚS se základně dělí na **nálezy** a **usnesení**. Dále Ústavnímu soudu dle Ústavy přísluší rozhodovat o různých věcech, přičemž v diskuzi o závaznosti rozhodnutí ÚS figurují hlavně rozhodnutí **o zrušení (části) zákonů** a jiných právních předpisů a **o ústavní stížnosti**. V další části kapitoly se zabývám tou skutečností, že nálezy ÚS obsahují nejen samotný **výrok**, ale i jeho **odůvodnění**, přičemž i v tomto ohledu je potřeba ujasnit si to, které části nálezů máme na mysli, když mluvíme o jejich ne/závaznosti. Také se v této kapitole věnuji pojmu **ustálená judikatura**.

1.1 Závaznost

Dle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí ÚS závazná pro všechny orgány i osoby. Právě toto ustanovení, ač může vypadat na první pohled jednoduše a jasně, se stalo předmětem vlekloucí se diskuze o tom, co zmiňovaná závaznost v praxi znamená. Já se v této mé práci zaměřuji na otázku toho, co toto ustanovení znamená pro obecné soudy – tedy nakolik mají být rozhodnutí ÚS závazná pro budoucí rozhodování obecných soudů.

Zde přicházíme na křižovatku, na které se téma dělí na dvě různá podtémata: Za a) zda jsou rozhodnutí ÚS závazná pro obecné soudy při rozhodování o téže věci – zde jde o závaznost kasační.

A za b) zda jsou rozhodnutí ÚS závazná pro obecné soudy v skutkově a právně podobných, ale jiných věcech – zde jde o závaznost precedenční.

1.1.1 Závaznost kasační

Ohledně kasační závaznosti dnes již neprobíhá mezi právníky tak žhavý spor, i když „to, co se dnes jeví jako samozřejmost, muselo být v počátcích existence Ústavního soudu trpělivě a obtížně prosazováno“^{1 2}(viz nálezy III. ÚS 425/97, III. ÚS 252/04, zopakováno i v nálezu IV. ÚS 301/05, bod 58.). Dnes již převažuje stanovisko, že „závaznost právního názoru, obsaženého v odůvodnění kasačního nálezu Ústavního soudu, pro další soudní řízení v téže věci vyplývá nejenom z čl. 89 odst. 2 Ústavy, nýbrž i ze samotného pojmu kasace“³. Z toho není vyňat „ani Ústavní soud sám, pokud se k němu tatáž věc dostane opětovně podáním ústavní stížnosti proti rozhodnutím vydaným v dalším řízení po vydání kasačního nálezu“⁴ - o tom hovoří také § 23 z. o ÚS, kde se uvádí, že jestliže senát dospěje k jinému právnímu názoru, než který ÚS již v nálezu vyslovil, předloží otázku k posouzení plénu, jehož stanoviskem je v dalším řízení vázán. Pro ÚS je tedy možné změnit názor i na kauzu, která již před ním jednou proběhla, je ale potřeba, aby při tom proběhla tato speciální procedura.

Tedy kasační závaznost zrušujícího nálezu ÚS můžeme nyní shrnout tak, že na ní dnes panuje relativně shoda a týká se jak jeho výroku, tak i jeho nosných důvodů. Působí navenek vůči obecným soudům, i vnitřně vůči ÚS samotnému. Přičemž odchýlit se od názoru, který ÚS v nálezu vyslovil,

1 LANGÁŠEK Tomáš. čl. 89. In: RYCHETSKÝ Pavel, Tomáš LANGÁŠEK a kol.: *Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer. bod 18.

2 i dnes s tím nesouhlasí např. SLÁDEČEK, Vladimír. čl. 89. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. – nesouhlasí ani s aplikací § 226 odst. 1 OSŘ, jelikož ÚS stojí mimo soustavu soudů; pochybuje o tom také POSPÍŠIL, Ivo. Závaznost soudní judikatury: východiska a limity v podmínkách právního státu. *Právní prostor* [online]. 7. 6. 2018 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/zavaznost-soudni-judikatury-vychodiska-a-limity-v-podminkach-pravniho-statu>.

3 KÜHN, Zdeněk. Role judikatury v českém právu In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 105.; HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: ohlédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003, str. 78-79; LANGÁŠEK Tomáš: čl. 89. In: RYCHETSKÝ Pavel, Tomáš LANGÁŠEK a kol.: *Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer. bod 19.

4 LANGÁŠEK Tomáš. čl. 89. In: RYCHETSKÝ Pavel, Tomáš LANGÁŠEK a kol.: *Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer. bod 19., bod 20.

je možné i pro ÚS i pro obecný soud tehdy, když dojde k takové změně okolností případu, která toto odchýlení se ospravedlní.⁵

1.1.2 Závaznost precedenční

Precedenční závazností je myšlena závaznost rozhodnutí ÚS pro budoucí rozhodování obecných soudů i ÚS samotného ve skutkově a právně podobných věcech. Právě na tento druh závaznosti se ve své práci více zaměřuji.

„Na jedné straně pojem závaznosti bývá v kontinentálním právu ztotožňován jen s formální závazností právního předpisu: tedy jakési do kamene vytesané normativní věty, od které se nelze odchýlit.“⁶ V tomto pojetí jde o jakousi „bipolární platnost: buď je [normativní věta] závazná, a pak je nutné ji za každých okolností následovat, anebo je nezávazná, a pak je normativně irelevantní.“⁷ Na druhé straně stojí výklad pojmu závaznosti jako určitého spektra, které jde „od striktní vázanosti přes různé stupně přesvědčivosti, až po skutečně naprostou normativní irelevanci.“⁸ Tento výklad najdeme zejména v angloamerické právní kultuře, kde se týká závaznosti precedentu.

Jelikož se nyní zabývám precedenční závazností rozhodnutí ÚS, a tedy (jak již z názvu plyne) závazností podobnou, jaká je běžně přiznávána precedentu, nebylo by úplně na místě brát pojem závaznosti tak striktně bipolárně, jak je uváděno výše. Precedenční závaznost, jak ji v této své práci budu pojímat, „je podmíněná, argumentační a lze při tom pozorovat její různé stupně.“⁹

Dle § 79 odst. 1 z. o soudech a soudcích jsou soudci a přísedící při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni pouze zákonem. Když bychom toto posuzovali pouze na základě argumentu *a contrario* a s ohledem pouze na striktní formální závaznost, z tohoto ustanovení by plynulo, že soudci rozhodnutími (nej)vyšších soudů v jiné věci, i když by byla velmi podobná, nijak vázání nejsou. Tento názor převažoval hlavně v době počátků působení ÚS, prosazovali ho například Ševčík¹⁰, nebo Sládeček a Mikule, kteří ve svém článku z roku 1995 uvádí: „V českém právu

5 KÜHN, Zdeněk. Dílčí studie pro jednotlivé země a nadnárodní systémy. In: BOBEK, Michal, Zdeněk KÜHN a Radim POLČÁK. *Judikatura a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2006 s. 38.; LANGÁŠEK Tomáš: čl. 89. In: RYCHETSKÝ Pavel, Tomáš LANGÁŠEK a kol.: *Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer. bod 19.

6 BOBEK, Michal, Zdeněk KÜHN. Role judikatury v common law a na evropském kontinentu: srovnání a rozdíly. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 64.

7 Tamtéž.

8 Tamtéž.

9 KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Právník*. 2001, (9), str. 860.

10 ŠEVČÍK, Vlastimil. ÚS ČR a soudy obecné: Pokus o vymezení vzájemných vztahů. *Bulletin advokacie*. 1997, (5), str. 14.

nenajdeme nic, co by zakládalo právní závaznost precedentů (ve smyslu common law) a právotvornou pravomoc soudů vůbec. Pokud se v běžné mluvě užívá výrazu „precedens“, lze tím mínit jen dřívější rozhodnutí, na jehož základě se vyvozuje větší či menší pravděpodobnost, že obdobná věc bude určitým způsobem rozhodnuta vzhledem k předpokládané jednotnosti rozhodování podle jednotného právního řádu.“¹¹ I když již tehdy se našli autoři, jako například Procházka, kteří s tímto názorem nesouhlasili¹². Ani já s ním nesouhlasím, protože kromě argumentu *a contrario* je potřeba toto zákonné ustanovení posuzovat i s ohledem na další principy a zásady, které se při aplikaci práva v právním státě uplatňují.

I v naší kontinentální právní kultuře totiž platí zásada předvídatelnosti soudního rozhodnutí, která „společně se zásadou ochrany legitimního očekávání účastníků řízení patří mezi základní zásady spravedlivého procesu, a je tedy jedním z důležitých principů právního státu, které se uplatňují při aplikaci práva. (...) Zásada předvídatelnosti má zaručit stabilitu, stálost a jednotnost objektivního práva, a je tudíž stěžejním předpokladem pro princip ochrany obecné důvěry občanů v právo a instituce demokratického právního státu.“¹³

20 let po vzniku ÚS k tomuto tématu autoři Bobek a Kühn říkají: „Většina standardních učebnic právní teorie a právní metodologie v kontinentálních zemích odmítá, že by soudní rozhodnutí vyšších soudů byla obecně závazná, tedy působila jako precedenty ve stylu tradice common law (...). V tomto smyslu to odmítá i tato kniha, byť přiznává kontinentální judikatuře jistou formu normativní síly v právní argumentaci.“¹⁴ A právě tato normativní síla, tato „neformální precedenční závaznost“ jak jsem si ji vytyčila výše, a o které Bobek a Kühn hovoří, je v nynější diskuzi o tomto tématu zásadní.

Jak totiž Bobek a Kühn dále ve své publikaci uvádí, „snad žádná seriózní učebnice právní teorie již dnes netvrdí, že by judikatura v českém právu neměla žádný právotvorný význam.“¹⁵

11 MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).

12 PROCHÁZKA, Antonín. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu ČR. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).

13 ŠIMONEK, Patrik. *Předvídatelnost soudních rozhodnutí* [online]. 16. 3. 2020 [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: <https://www.klaw.cz/predvidatelnost-soudnich-rozhodnuti/>.

14 BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. Role judikatury v common law a na evropském kontinentu: srovnání a rozdíly. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 63.

15 BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. Úvodem. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 19.

„Skutečnost, že kontinentální rozhodnutí nelze považovat za striktně závazná, neznamená, že by judikatura byla normativně irelevantní.“¹⁶

1.2 Závaznost nálezů a usnesení

Jakmile uvažujeme o závaznosti rozhodnutí ÚS, musíme je rozlišit tak, jak je uvedeno v § 54 odst. 1 z. o Ústavním soudu, který uvádí, že rozhodnutí ÚS se dělí na dvě základní skupiny, a to na nálezy a usnesení. Nálezy jsou rozhodnutími ve věci samé, usnesením se rozhoduje v ostatních věcech.

Obecně panuje shoda na tom, že co se týče usnesení, a to hlavně těch, jimiž se nerozhoduje o meritu věci, nýbrž jen o procesních věcech, precedenčně závazná nejsou¹⁷. ÚS toto ve svém nálezu IV. ÚS 301/05 konkretizoval takto: „zatímco platí domněnka, že každý nález je všeobecného významu, mezi usneseními by mohly mít precedenční účinky maximálně jenom ty, které Ústavní soud usnesením svého pléna vybral pro publikaci ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu“¹⁸.

1.2.1 Závaznost nálezu o zrušení (části) předpisu

Rozhodnutí ÚS také musíme rozlišit podle čl. 87 Ústavy České republiky, který uvádí, o čem všem Ústavnímu soudu přísluší rozhodovat, přičemž v diskuzi o závaznosti rozhodnutí ÚS figurují hlavně rozhodnutí podle odstavce 1 písmen a), b) o zrušení (části) zákonů a jiných právních předpisů a podle písmen c), d) o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy a o ústavní stížnosti proti rozhodnutí a jinému zásahu veřejné moci.

Již v počátcích působení ÚS byla uznávána obecná závaznost nálezů ÚS, kterými se ruší právní předpis nebo jeho část - tedy nálezů podle čl. 87 odst. 1 písmen a), b) Ústavy. ÚS je v případě výroků o zrušení předpisu již od začátku své působnosti brán jako takzvaný negativní zákonodárce a „každý je vázán tím, že takové právní předpisy nebo jejich ustanovení zrušením pozbyly platnosti

16 BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. Role judikatury v common law a na evropském kontinentu: srovnání a rozdíly. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 74.

17 MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Linde, 1999, str. 130; nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 38.; SLÁDEČEK, Vladimír. čl. 89. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, bod 17.; KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Právník*. 2001, (9), str. 857.

18 Nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 89.

(ignorantia juris nocet).“¹⁹ Aby mohly být tyto výroky obecně známé a jejich závaznost mohla být vymahatelná, je stanovena povinnost uveřejňovat je ve Sbírce zákonů²⁰.

1.2.2 Závaznost nálezů o ústavní stížnosti

Naopak v případě výroků podle čl. 87 odst. 1 písm. c), d), tedy co se týče nálezů o ústavních stížnostech, jejich precedenční závaznost byla hlavně ze začátku mnohými popřena.

Například právě Sládeček a Mikule uvádí, že u „nálezů, které se týkají jen konkrétních právních poměrů a určitých osob, nemůže obecná závaznost výroku znamenat nic jiného, než povinnost uznávat jejich závaznost právě jen pro ony konkrétní poměry“²¹. Zde jde opět o názor z poloviny 90. let, kdy se role ÚS v našem ústavním systému teprve ustavovala, a kdy také nebyla všechna rozhodnutí ÚS tak snadno veřejně přístupná jako dnes – jedním z argumentů, které totiž dle těchto autorů hovoří proti závaznosti nálezů o ústavní stížnosti *erga omnes*, je ten, že na rozdíl od nálezů, které zrušují zákon nebo jeho část, nejsou nálezy o stížnostech automaticky zveřejňovány ve Sbírce a nemohou tedy být pokládány za obecně známé a tudíž ani nemohou být obecně závazné. V dnešní době, kdy existuje volně dostupná internetová databáze NALUS, ve které lze jakékoli rozhodnutí snadno dohledat, je tento argument již značně oslaben, ne-li zcela překonán, i když podle Jana Filipa dostupnost všech rozhodnutí ÚS na internetu nezakládá domněnku znalosti judikatury ÚS – to až její publikování ve Sbírce nálezů a usnesení.²²

Na základě ne/publikace posuzuje možnost závaznosti *erga omnes* nálezů o stížnosti ve svém příspěvku z roku 2004 i Klíma, který ovšem dochází naopak k tomu, že publikovaná rozhodnutí a jejich nosné důvody, i když jde o rozhodnutí o ústavní stížnosti, jsou pramenným zdrojem a užitečné *erga omnes*, protože jaký by jinak byl smysl jejich publikace? Přičemž nemyslí pouze publikaci ve Sbírce zákonů a Sbírce nálezů a rozhodnutí ÚS, ale i v internetové databázi jako je C. H. Beck²³. Dle Barilika a Hořáka, „hlavním smyslem publikování judikatury je poskytovat vodítko pro soudce, kteří budou řešit případy stejné nebo obdobné jako ty, jimiž se vyšší soud v publikovaném

19 MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).; tento názor zopakován i v SLÁDEČEK, Vladimír. čl. 89. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, bod 11.; FILIP, Jan. čl. 89. In: BAHÝLOVÁ, Lenka, Jan FILIP a kol. *Ústava České republiky - komentář*. Praha: Linde, 2010, str. 1234.

20 dle § 57 odst. 1 a) z. o ÚS

21 MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. 1995, (8).

22 FILIP, Jan. čl. 89. In: BAHÝLOVÁ, Lenka, Jan FILIP a kol. *Ústava České republiky - komentář*. Praha: Linde, 2010. str. 1229, odst. 34.

23 KLÍMA, Karel. Závaznost rozhodování ústavních soudů: úvodní referát. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 13.

rozhodnutí zabýval. Obecnějším cílem je předvídatelnost výkladu práva ze strany soudů a dalších orgánů činných v trestním řízení.²⁴

1.3 Závaznost odůvodnění

S problematikou závaznosti nálezu o ústavní stížnosti úzce souvisí otázka závaznosti odůvodnění rozhodnutí. I v této oblasti se právní teoretikové dělí na dva tábory. Jeden tábor²⁵ je přesvědčen, že odůvodnění nálezů jsou závazná *erga omnes*, jelikož výrok sám nemá velkou vypovídací hodnotu, zní-li „rozhodnutí X soudu Z se zrušuje“ nebo „stížnost se zamítá“, zato z odůvodnění (konkrétně z jeho „nosných důvodů“ neboli z *ratia decidendi*²⁶) plyne, jaký má na danou problematiku ÚS právní názor a jak jej odůvodňuje. Právě v odůvodnění svých rozhodnutí ÚS řeší ústavněprávní problémy, které mají často z hlediska ochrany ústavnosti obecný význam a přesahují vlastní rámec konkrétní posuzované kauzy. „Takto se tedy – na rozdíl od rozhodnutí obecných soudů (jiných orgánů veřejné moci) – těžiště významu přenáší ze samotné znělky nálezu (výroku) do jeho odůvodnění.“²⁷ V této situaci je apelováno na ÚS, aby *ratio decidendi* „splňovalo požadavek normativního charakteru, tedy aby bylo z hlediska normativního uchopitelné a aplikovatelné. Nemůže to být pouze teoretická úvaha ÚS o určitém právním či ústavním problému.“²⁸ - zde totiž mohou vyvstat problémy, protože

24 BARILIK, Igor a HOŘÁK, Jaromír. *Judikatura v trestním právu*. In: BOBEK, M. a Z. KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 481.

25 Např. PROCHÁZKA, Antonín. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu ČR. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).; KLÍMA, Karel. Závaznost rozhodování ústavních soudů: úvodní referát. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 13.; BROŽOVÁ, Iva. Závaznost rozhodování ústavních soudů. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 23.; BLAHOŽ, Josef. Doktrinální pojetí obecné závaznosti rozhodnutí orgánu soudního přezkumu ústavnosti z hlediska právní komparatistiky a jeho významu pro interpretaci základních lidských práv. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 34.; HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: ohlédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003, str. 80.; ŠRŮTKOVÁ, Jitka. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu z pohledu doktríny a judikatury. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2009, (4), str. 294.

26 Jde o ty důvody, „které jsou v příčinné souvislosti k výroku“ - BROŽOVÁ, Iva. Závaznost rozhodování ústavních soudů. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 23.

27 ŠEVČÍK, Vlastimil. ÚS ČR a soudy obecné: Pokus o vymezení vzájemných vztahů. *Bulletin advokacie*. 1997, (5), str. 15.

28 BLAHOŽ, Josef. Doktrinální pojetí obecné závaznosti rozhodnutí orgánu soudního přezkumu ústavnosti z hlediska právní komparatistiky a jeho významu pro interpretaci základních lidských práv. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 37.

není zvykem, že by sám ÚS nosné důvody svého rozhodnutí takto výslovně označil a z textu odůvodnění nemusí být vždy přesně jasné, co jimi je a tedy čím je potřeba se nadále řídit.

Druhý tábor²⁹ zastává názor, že vykonatelnost a tedy i závaznost nálezů ÚS je možné spojovat pouze s jejich výroky a s jejich odůvodněními ne, protože odůvodnění nemůže mít právní následky, nemůžou z něj plynout práva ani povinnosti. Tento tábor ovšem také nepovažuje odůvodnění za nedůležité - i když dle nich není právně závazné, může (a má) působit silou své myšlenkové a názorové přesvědčivosti.

1.4 Kategorie závaznosti nálezů ÚS, ustálená judikatura

Jelikož ÚS rozhoduje velké množství věcí a to ve čtyřech senátech o různém složení a zároveň v některých případech v plénu složeném ze všech svých soudců, nelze vyloučit kontradikci v jeho rozhodování - tedy může se stát, že rozhodování ÚS bude v některých oblastech rozporné.³⁰ Zde vstupuje do debaty o závaznosti rozhodnutí ÚS pojem „ustálená judikatura“. Tou se rozumí „séri[e] rozhodnutí opakujících nebo rozvíjejících interpretaci určité zákonné nebo de facto soudně vytvořené normy, principu nebo metodologie interpretace neurčité normy.“³¹ „Teprve pokud právník vidí, že určitý právní názor byl opakovaně potvrzen napříč nejvyšším soudem, může být uklidněn, že jde vskutku o „ustálenou judikaturu“, tedy o názor nejvyššího soudu, nikoli „jen“ jednoho malého senátu.“³²

Tím tedy logicky docházíme k tomu, že právní názor vyjádřený v jednom samotném senátním nálezu o ústavní stížnosti ještě nemůže oplývat nějakou zásadní precedenční závazností (protože se může dříve nebo později stát, že jiný senát nebo i celé plénum v právně a skutkově podobné věci vyjádří právní názor třeba zcela opačný). Naopak plenární nálezy a právní názory, které jsou součástí ustálené judikatury - tedy jsou společné více senátům nebo dokonce jim všem – mohou oplývat tak velkou normativní silou, že je některými autory označována již za formální závaznost.³³ Zde se naplno projevuje ona závaznost vnímaná jako určité spektrum, kterou jsem již zmiňovala

29 Např. MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).; SLÁDEČEK, Vladimír. čl. 89. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016.

30 KÜHN, Zdeněk. Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná aneb patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 45.

31 KÜHN, Zdeněk. Role judikatury v českém právu In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 111.

32 Tamtéž, str. 112.

33 Např. KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Právník*. 2001, (9), od str. 857, odst 18.

výše, a která nemá pouze dva póly (závazné vs. nezávazné) ale která má různé stupně, která působí různou silou.

Z. Kühn uvádí tyto kategorie různé síly závaznosti názorů obsažených v judikatuře ÚS:

„(1) právní názor obsažený v jednom senátním nálezu ÚS,

(2) právní názor obsažený v plenárním nálezu ÚS,

(3) právní názor obsažený v ustálené judikatuře ÚS.

V případě (1) se jedná o normativní působení, v případech (2) a (3) o formální závaznost.“³⁴

Příkladem ustálené judikatury, který se do této kapitoly skvěle hodí, je série rozhodnutí ÚS, která vznikla na základě klíčového nálezu IV. ÚS 301/05³⁵, ve kterém se ÚS podrobně zabývá právě otázkou závaznosti jeho rozhodnutí - v tomto nálezu ÚS mimo jiné dovodil, že „ústavněprávní výklady vyslovené v nálezech ÚS jsou pro obecné soudy zpravidla závazné“.³⁶ Právní názor v tomto nálezu obsažený byl následně zopakován nejenom všemi ostatními senáty, ale i samotným plénem ÚS³⁷.

Nakonec této podkapitoly o kategoriích a síle závaznosti dodávám, že co se týče závaznosti plenárních nálezů a ustálené judikatury, názor vyjádřený v pozdějším nálezu pléna (nebo později v judikatuře několikrát opakovaný) působí závazněji, než názor vyjádřený v nálezech předchozích. Dále závaznost usnesení působí méně silně, než závaznost nálezu.³⁸ A nakonec kasační závaznost působí vždy silněji a naléhavěji než závaznost precedenční.³⁹

1.5 Závaznost absolutní a závaznost s možností odchylky

Ačkoli jsou názory na téma závaznosti rozhodnutí ÚS v mnohém diametrálně odlišné, dělící čára mezi oběma názorovými póly je při tom nejasná a neostrá. I odpůrci formální právní závaznosti rozhodnutí totiž alespoň nálezům, respektive alespoň ustálené judikatuře, přiznávají vliv, který mohou a mají reálně mít, jakmile jsou argumentačně na výši – mohou dle nich působit silou své myšlenkové a názorové přesvědčivosti.⁴⁰ A také naopak dle autorů, dle kterých judikatura působí precedenční závazností, nebo-li normativní silou, nejde nikdy o závaznost absolutní, bez možnosti

34 Tamtéž, odst. 19.

35 Nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465).

36 Nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 61.

37 Nález sp. zn. I. ÚS 998/09 ze dne 30.6.2009 (N 125/53 SbNU 849); nález sp. zn. III. ÚS 1226/08 ze dne 9.10.2008 (N 170/51SbNU 85); nález sp. zn. II. ÚS 156/06 ze dne 6.3.2008 (N 50/49 SbNU 585); nález sp. zn. Pl. ÚS 12/06 ze dne 2.7.2008 (N 121/50 SbNU 31).

38 Nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 88.

39 VYHNÁNEK, Ladislav. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 374.

odchýlení se od ní. „Nižší soudy nejsou povinny bezvýhradně respektovat judikaturu vyšších soudů.“⁴¹

Za prvé mají obecné soudy „možnost od výkladu požadovaného ÚS v rámci ústavně konformní interpretace ustoupit, pokud se změni relevantní podmínky, za kterých byla interpretace činěna.“⁴² Za druhé také existuje legitimní možnost, aby obecný soud s názorem vyjádřeným v judikatuře ÚS nesouhlasil, aby vyjádřil na ústavní otázku jiný právní názor a podle něj také rozhodl, což je projevem toho, že judikatura má být také flexibilní, má adekvátně reagovat na vývoj práva i společnosti. „ÚS však trvá na tom, aby obecné soudy k tomuto postupu přistupovaly pouze výjimečně, na základě velmi důležitých důvodů, a zejména v dobré víře.“⁴³ Dalším požadavkem je, aby se obecné soudy ve svém rozhodnutí od názoru ÚS odklonily explicitně, ne skrytě a „pokoutně“, a aby pečlivě představily seriózní argumenty, které jejich odlišné stanovisko dostatečně podepřou. Tento postup bývá nazýván „reflektováním“ nebo „respektováním“ ústavněprávního výkladu Ústavního soudu.⁴⁴ Ovšem „pokud obecný soud nereflektuje závaznou judikaturu ÚS v obdobných věcech, považuje ÚS jeho jednání za rozporné s čl. 89 odst. 2 Ústavy, popř. čl. 1 odst. 1 Ústavy, a to bez ohledu na důvody tohoto postupu. Pokud je takové rozhodnutí napadeno ústavní stížností, ÚS je bez výjimky zruší.“⁴⁵

1.6 Závěr

Závěry probíhající diskuze ohledně závaznosti rozhodnutí ÚS by se daly shrnout následujících způsobem. Dnes převažuje mínění, že kasační závaznost rozhodnutí ÚS platí. Usnesení nerozhodující o meritu věci v podstatě žádnou obecnou závazností neoplývají. Nálezy naopak ve větší či menší míře obecnou závazností nadány jsou; nálezy o zrušení (části) zákona nebo jiného právního předpisu jsou *erga omnes* závazné určitě; nálezy o ústavních stížnostech hlavně tehdy, je-li názor v nich obsažený součástí ustálené judikatury nebo jde o nález pléna. Odůvodnění nálezů jsou důležitá a mají mít na budoucí rozhodování obecných soudů i v dalších podobných věcech vliv, ať

40 A to např i dle: MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).

41 KÜHN, Zdeněk. Role judikatury v českém právu In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 112.

42 Tamtéž, str. 103.

43 VYHNÁNEK, Ladislav. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 370.

44 Nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13.11.2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 62.

45 VYHNÁNEK, Ladislav. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013, str. 372.

už tento vliv nazveme normativní silou, precedenční závazností nebo silou přesvědčivosti myšlenek a argumentace v nich obsažených. Sám ÚS je svými rozhodnutími v podstatě vázán, jakmile se od názoru již vyjádřeného v předchozím nálezu chce odchýlit, má být věc postoupena k rozhodnutí plénu. A nakonec precedenční závaznost nálezů ÚS pro obecné soudy není absolutní a bez možnosti odchylky, naopak soudy mají možnost se od právního názoru ÚS odchýlit (i když dle některých třeba jen ve výjimečných případech), ale je zásadní, aby tak učinily výslovně a poskytly pro svůj odlišný názor kvalitní argumentaci – tedy nemusí se názorem ÚS nutně řídit, ale musí jej nutně reflektovat.

2. PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ DLE SOUČASNÉ ÚPRAVY V ČR

Podmíněné propuštění (dále i „PP“) spočívá v tom propustit odsouzeného z vězení na svobodu dříve, než uplyne celý trest vyměřený odsuzujícím rozsudkem. Takto dříve propuštěnému stanoví soud zkušební dobu, v rámci které se musí osvědčit (vést řádný život a vyhovět podmínkám, které jsou na něj rozhodnutím o PP kladeny). Jestliže tento nárok nesplní, soud může rozhodnout o nařízení výkonu zbytku trestu odnětí svobody.

V této kapitole se věnuji institutu podmíněného propuštění jako takovému – jeho smyslu a účelu. Dále podmínkám, které zákon stanoví pro to, aby mohlo být návrhu na PP vyhověno, a to jak obligatorním, které platí pro všechny odsouzené, tak fakultativním, které platí pouze pro určité skupiny odsouzených. Stručně se zmiňuji také o stanovení zkušební doby, uložení dohledu, povinností a omezení a dále o procesních pravidlech, které se k rozhodování o PP pojí. A nakonec se věnuji také problémům, které v oblasti rozhodování o PP u nás v současné době existují.

2.1 Smysl a účel podmíněného propuštění

„Z pojetí trestu jako sankce, která pokud možno postihuje pachatele jen v nezbytné míře (jak je uvedeno v § 38 odst. 2 trestního zákoníku, dále jen „TZ“), vyplývá, že bylo-li dosud odpykanou částí trestu odnětí svobody již dosaženo nápravy pachatele a ochrany společnosti, je další výkon tohoto trestu nepotřebný a také neodůvodněný“⁴⁶. Jak upřesňuje Vicherek, „[s]myslem podmíněného propuštění je umožnit opustit brány věznice osobám, které během svého pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody dokázaly analyzovat své protiprávní jednání, sebekriticky se k němu postavit, vyvodit z něj poučení a svým aktivním a kladným přístupem ve výkonu trestu odnětí svobody prokázat své polepšení.“⁴⁷ V případě podmíněného propuštění jde tedy o „nástroj trestní politiky, kterým je možné pozitivně působit na pachatele s tím, že jsou eliminovány negativní důsledky uvěznění“⁴⁸. Je také „významným projevem uplatňování zásady postupného uvolňování režimu odsouzených podle jejich nápravy“⁴⁹. Možnost podmíněného propuštění má pro odsouzené

46 PÚRY, František. § 88. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník - komentář*, 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012.

47 VICHEREK, Roman. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. *Trestněprávní revue*. 2018, (1), od str. 6.

48 HULMÁKOVÁ, Jana. Podmíněné propuštění z pohledu aplikační praxe a vybraných evropských právních úprav. *Trestněprávní revue*. 2017, (2), od str. 27.

49 ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. K podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Trestněprávní revue*. 2012, (11-12), od str. 249.

představovat motivační prvek, aby se v rámci výkonu trestu odnětí svobody aktivně zapojili do programů zacházení, které mají mít restorativní, integrující a preventivní účinky.⁵⁰

Na rozdíl od systému mandatorního, u nás není možné odsouzeného automaticky podmíněně propustit po splnění určité části trestu. V českém právu jde totiž o systém diskrečního soudního rozhodování, kdy je na uvážení soudu, zda odsouzeného, který splnil zákonem stanovené podmínky, propustí či ne. Trestní zákoník tyto podmínky stanovuje v § 88, přičemž splní-li je odsouzený, soud **může** jeho žádosti vyhovět – na rozdíl například od uspořádání německého, kde jde o systém, který sice také neumožňuje odsouzeného propustit automaticky, a ve kterém se vyžaduje, aby o PP rozhodoval soud, ale soud žádosti při splnění podmínek **musí** vyhovět⁵¹.

Podmínky stanovené v trestním zákoníku se dělí na obligatorní, které se při posuzování žádostí o PP vztahují na všechny odsouzené a na fakultativní, které jsou výslovně stanoveny jen pro určité skupiny odsouzených. Jelikož formulace obsažená v zákoně, dle které má soud u všech odsouzených posuzovat, zda prokázali polepšení, je poněkud neurčitá a velmi široká, a jelikož polepšení nelze jen tak jednoduše samo o sobě posoudit bez toho, aby soud vzal v úvahu spoustu různých skutečností (u různých odsouzených to mohou být odlišné skutečnosti), soudy v praxi využívají hlediska, která jsou stanovena v zákoně výslovně pro určité skupiny odsouzených jako fakultativní podmínky, i pro odsouzené ze skupin ostatních. Tak například někdy zkoumají i u odsouzených za „pouhý“ přečin, jak se staví k náhradě škody, kterou způsobili nebo zda byli do výkonu trestu odnětí svobody (dále i „VTOS“) dodáni Policií. I autoři ve svém odborných pracích⁵² uznávají, že jde o hlediska, ze kterých lze na stupeň nápravy usuzovat, a proto také nevylučují přihlídnutí k některým fakultativním podmínkám i u těch odsouzených, pro které tyto podmínky výslovně v zákoně stanoveny nejsou.

2.2 Obligatorní podmínky

2.2.1 Časová podmínka

Za prvé jde o podmínku časovou. Zde jde o nutnost splnění určité části trestu odnětí svobody, který byl odsouzenému uložen, nebo který byl případně rozhodnutím prezidenta republiky odsouzenému snížen. Zákon dělí odsouzené do pěti skupin, pro které je stanovena různě dlouhá doba, kterou je nutno ve VTOS strávit před případným vyhověním žádosti o PP.

⁵⁰ HULMÁKOVÁ, Jana. op. cit.

⁵¹ MORGENSTERN, Christine. Dominant court decision-making: Germany. In: HERZOG-EVANS, Martine et al. *Offender release and supervision: The role of courts and the use of discretion*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2014, str 113.

⁵² Např. HULMÁKOVÁ, Jana. op. cit.; ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. op. cit.

- 1) Jak implicitně plyne z § 88 odst. 2 TZ, pro pachatele přečinů⁵³, žádná taková minimální doba stanovena není. Ti tedy mohou o PP při splnění i ostatních dále uvedených podmínek úspěšně žádat prakticky kdykoli od svého nástupu do VTOS – situaci, kdy nemusí splnit ani nejkratší dobu výkonu požadovanou zákonem (tedy nemusí si odsedět ani 1/3 trestu) se označuje „předčasné podmíněné propuštění“. Benevolence ohledně časové podmínky je v takovém případě vyvážena přísnějšími nároky pro splnění podmínek dalších, jak uvádím níže.
- 2) Dle § 88 odst. 1 písm. b) TZ, pro odsouzené, kteří jsou poprvé ve VTOS a nebyli odsouzeni za zvlášť závažný zločin, který je v tomto ustanovení výslovně uveden, stanovuje zákon nutnost vykonat alespoň 1/3 trestu odnětí svobody (dále i „TOS“).
- 3) Odsouzeným, kteří ve VTOS nejsou poprvé, a kteří byli odsouzeni za zvlášť závažný zločin vyjmenovaný v ustanovení § 88 odst. 1 písm. b) TZ, je dle § 88 odst. 1 písm. a) stanovena nutnost vykonat alespoň 1/2 TOS.
- 4) Odsouzení za výslovně uvedené trestné činy⁵⁴ a také ti odsouzení, kterým byl uložen výjimečný trest nad dvacet až do třiceti let (dle § 54 odst. 2 TZ), musí dle § 88 odst. 4 TZ vykonat alespoň 2/3 TOS.
- 5) Dle § 88 odst. 5 TZ ti, kteří byli odsouzení k výjimečnému TOS na doživotí můžou být podmíněně propuštěni až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu.

V případě, že odsouzenému bylo postupně uloženo více trestů odnětí svobody, při posuzování splnění podmínky nutné doby strávené ve VTOS se považují za trest jeden a to v délce součtu těchto všech trestů.⁵⁵ Přičemž jakmile mezi trestnými činy, za které je odsouzený ve VTOS, figuruje TČ, na který se dle zákona použijí přísnější (nebo jinak specifické) podmínky, je potřeba odsouzeného posuzovat (i) dle těchto přísnějších podmínek.⁵⁶

2.2.2 Prokázání polepšení

Dalším kritériem pro posuzování žádostí o PP je prokázání polepšení odsouzeného. Tato podmínka se týká úplně všech výše uvedených skupin odsouzených. Všichni žadatelé o PP musejí dle § 88 odst. 1 TZ prokázat, že „odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým

⁵³ Dle § 14 TZ jsou přečiny všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné TČ, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

⁵⁴ Jde např. o vraždu dle § 140 TZ, těžké ublížení na zdraví dle § 145 odst. (3) TZ, teroristický útok dle § 311 TZ atd.

⁵⁵ Stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR z 18. marca 1974 č. Tpj, R 13/74-I R 30/1974-II.

⁵⁶ Rozhodnutí B 1/1986-14, citováno skrze PÚRY, František. § 88. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník - komentář*, 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012, (originální zdroj se nepodařilo dohledat).

chováním a plněním povinností prokázal polepšení“. V případě první skupiny (tedy u odsouzených za přečin, kteří mohou být propuštěni ještě před tím, než uplyne doba stanovená v § 88 odst. 1 TZ) musí jít o chování vzorné, tedy výrazně nadprůměrné a téměř bezchybné. Navíc se taky u nich vyžaduje, aby tímto svým chováním prokázali, že u nich již není dalšího výkonu trestu potřeba.

Posuzování nápravy odsouzeného má začít již po vyhlášení odsuzujícího rozsudku, tedy ještě **před nástupem odsouzeného do VTOS**. V tomto ohledu může soud například zvažovat, jak se odsouzený choval ve svém bydlišti a zaměstnání, jestli páchal další trestné činy či přestupky, jestli plnil své povinnosti (např. vyživovací povinnost, povinnost splácení dluhů apod.) nebo zda se omluvil poškozeným a nahradil škodu, a to i v případě, kdy mu to nebylo rozsudkem nakázáno.⁵⁷ Zvláště v případech odsouzených, kteří do VTOS ještě nenastoupili, a už splnili časovou podmínku (například započítáním délky trvání vazby; jde o tzv. „PP z volné nohy“), nebo kteří do VTOS sice nastoupili, ale o PP žádají již po velmi krátké době (třeba odsouzení za přečiny při „předčasném PP“) může soud podklad pro své posouzení čerpat například ze zpráv Úřadu práce, sociálních úřadů, městských úřadů a podobně, ale také ze zprávy zaměstnavatele odsouzeného, zájmových sdružení či církví, ve kterých odsouzený působí.⁵⁸

Jakmile soud hodnotí chování a plnění povinností odsouzeného **v rámci VTOS**, jsou mu pro to podkladem zprávy Vězeňské služby, dále také třeba Probační a mediační služby.⁵⁹ Soudy sledují, například jestli odsouzený získal kázeňské odměny, zda mu byly uloženy kázeňské tresty, jestli byl ve VTOS pracovně zařazen, zda se účastnil vzdělávacích a podobných programů, zda u něj došlo ke zneužití návykových látek, jak se staví k trestnému činu, za který byl odsouzen, zda se upřímně omluvil poškozeným⁶⁰ atd. „Chování odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody se [při tom] musí hodnotit v souvislosti s charakterovými vlastnostmi odsouzeného, s motivy a způsobem provedení trestného činu apod. Jen za tohoto předpokladu lze posoudit, zda odsouzený ve výkonu trestu dosáhl takového stupně nápravy, že se již zbavil právě těch charakterových rysů a špatných návyků, které ho vedly k spáchání trestné činnosti nebo které vedle ostatních příčin alespoň přispěly k jeho rozhodnutí spáchat trestný čin.“⁶¹

57 ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. op. cit.

58 VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. str. 47.

59 HULMÁKOVÁ, Jana. op. cit.

60 K problematice omluvy se vyjadřuje obsáhle SCHNEEDÖRFLER, Petr. Omluva - Je správná i špatná, nebo špatná není nikdy správná? *Soudce*. 2020, (11-12), od str. 34.

61 VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. str. 50.

2.2.3 Prognóza vedení řádného života

Druhou podmínku, kterou § 88 odst. 1 TZ stanovuje pro vyhovění žádosti o PP pro všechny skupiny odsouzených, je přesvědčení soudce, že odsouzený povede na svobodě řádný život. Zde je tedy posuzováno riziko páčání další trestné činnosti, případně přestupků⁶². Jde o podmínku, jejíž hodnocení je vždy hodnocením pouze pravděpodobnostním - je vždy ohroženo jistým stupněm rizika nesprávnosti. Přitom je zapotřebí posouzení prognózy vedení řádného života provést řádně na základě dostatečného množství skutkových podkladů.⁶³ Dle Vicherka jsou zde potřeba zhodnotit dvě hlediska, a to subjektivní a objektivní. Posuzování **subjektivního hlediska** obsahuje zkoumání trestní minulosti odsouzeného a vnitřní předpoklady osobnosti odsouzeného k páčání (např. povaha jeho osobnosti hlavně co se týče agresivity a egocentričnosti, dále zda trpí nějakou psychopatií). Posuzování **objektivního hlediska** zahrnuje zjištění, zda a jaké má odsouzený zajištěné pro případ podmíněného propuštění zaměstnání; zda, kde a s kým bude bydlet; zda má podporu ve svém rodinném a dalším sociálním zázemí; zda má nějaké dluhy a zda a jak má v plánu je řešit; zda trpí nějakou závislostí (například na alkoholu, návykových látkách či hracích automatech) a pod.⁶⁴ „Očekávání, že pachatel povede na svobodě řádný život, může být odůvodněno i tím, že bude podroben dalším případným opatřením ve zkušební době (dohled, přiměřená omezení, přiměřené povinnosti, povinnost zdržovat se v obydlí nebo jeho části) nebo že bude vykonávat další druh trestu, pokud mu byl uložen vedle trestu odnětí svobody, anebo že na něj bude působit uložené ochranné opatření.“⁶⁵

Variantou splnění této podmínky je situace, kdy soud přijme **záruku za dovršení nápravy odsouzeného**. Takovou záruku může zájmové sdružení občanů nabídnout dle § 6 odst. 1 písm. c) TŘ. Vicherek k tomu uvádí, že záruka nemůže předpoklad prognózy vedení řádného života samotným odsouzeným zcela nahradit, může jej ale významně podpořit.⁶⁶

62 Nález sp. zn. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017 (N 151/86 SbNU 527).

63 Usnesení sp. zn. III. ÚS 611/2000 ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439).

64 VICHEREK, Roman. Vedení řádného života jako předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 17.

65 PÚRY, František. op. cit.

66 VICHEREK, Roman. Vedení řádného života jako předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 17.

2.3 Fakultativní podmínky

2.3.1 Odsouzení za přečin

Jak již bylo uvedeno výše, odsouzení za přečin mohou být podmíněně propuštěni i „předčasně“, tedy nemusí splnit ani tu nejnižší časovou podmínku, tedy vykonání alespoň 1/3 TOS. Toto je však vyváženo zpřísněním podmínky prokázání polepšení, a to tak, že jejich chování po vyhlášení odsuzujícího rozsudku musí být vzorné a musí při žádosti o PP prokázat, že dalšího působení TOS již není potřeba. K tomu přistupuje další podmínka, kterou pro situaci předčasného propuštění stanovuje trestní řád ve svém § 331. K jejich žádosti musí připojit své kladné stanovisko ředitel věznice. Jestliže se tak nestane, soud o žádosti nerozhoduje a odsouzenému ji s poučením vrátí. Naopak je-li podmínka kladného stanoviska ředitele věznice splněna, může soud dle § 88 odst. 2 TZ žádost zamítnout pouze tehdy, když je zjevné, že by na svobodě nevedl řádný život.

2.3.2 Odsouzení za zločin

Dle § 88 odst. 3 TZ soud u odsouzeného za zločin přihlédne také k tomu, zda včas nastoupil do VTOS, zda nahradil škodu způsobenou trestným činem (nebo vydal bezdůvodné obohacení), a jestliže bylo před nástupem do VTOS nebo v jeho průběhu vykonáváno ochranné léčení, tak také k projevenému postoji odsouzeného k tomuto léčení.

Jakmile soud přikládá váhu tomu, **zda odsouzený včas nastoupil do VTOS**, je potřeba, aby také zjistil a zhodnotil, zda případný pozdní nástup byl zaviněn odsouzeným. Může se totiž stát, že odsouzený neví o tom, že mu byla stanovena lhůta k nástupu, například proto, že soud vyznění o tomto poslal na neaktuální adresu, zásilku odsouzenému nepředal rodinný příslušník, poštovní doručovatel upozornění na uložení zásilky nevložit do schránky atd. V takových případech, kdy odsouzený nenastoupil do VTOS včas ne vlastní vinou, nelze mu toto přičítat k tíži.⁶⁷

Ohledně **náhrady škody** to pro odsouzené nemusí být vůbec jednoduché. Mnozí přichází do VTOS bez prostředků, často už s existujícími dluhy. Dle spolku Lighthouse, který se zabývá pomocí odsouzeným v různých životních situacích, chybí velké části vězeňské populace jakákoli finanční gramotnost a programy, které by toto řešily, momentálně často ve věznicích chybí.⁶⁸ Zároveň část z odsouzených není ve VTOS pracovně zařazena, ať už proto, že pro vězně není dostatek pracovních příležitostí, z důvodů nemoci a podobných omezení, z důvodu probíhajících programů a terapií,

67 VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. str. 86. - 90.

68 LIGHTHOUSE, spolek. Náhrada škody a dluhy z trestné činnosti v průběhu výkonu trestu. www.podminenepropusteni.cz [online]. leden 2019 [cit. 2021-5-18]. Dostupné z: <http://www.podminenepropusteni.cz/wp-content/uploads/2019/04/PP-n%C3%A1hrada-%C5%A1kody-02-19.pdf>.

které se časově s prací neslučují nebo i z toho důvodu, že se o pracovní zařazení nesnažili. Soud by příčinu toho, proč odsouzený ve VTOS nepracoval, měl zjistit a až také na základě toho přistupovat k posouzení snahy odsouzeného o náhrady škody. Dalším faktorem který by měl soud vzít v potaz, by mělo být, zda poškozený o splácení náhrady škody vůbec stojí, zvláště v situaci, kdy je často ze strany odsouzeného možné poskytovat splátky pouze v symbolických částkách (například 100 Kč měsíčně). Odsouzený pro řádné splácení musí znát ideálně číslo bankovního účtu poškozeného, případně alespoň aktuální adresu, na které si poškozený bude ochoten splátky pravidelně vyzvedávat, ne vždy ale mají odsouzení tyto údaje k dispozici třeba i proto, že poškození nestojí o to jim je poskytnout.⁶⁹

„Je tedy zřejmé, a to nejenom z citace Ústavního soudu⁷⁰, ale i z té nejjednodušší logiky věci, že obecné konstatování o nehrazení škody, její nedostatečnosti nebo účelovosti je zcela nedostačující, pokud nebude řádně odůvodněno. (...) Nelze ani u jednání o podmíněném propuštění otázku náhrady škody vyloučit, nezeptat se na ní a přitom v závěrečné řeči nebo při rozhodování obecně konstatovat, že náhrada škody byla nedostatečná. Odsouzený pak neví, kde chyboval a kde své chování a jednání změnit. (...) Na druhou stranu je potřeba, aby odsouzený pro náhradu škody udělal maximum a své kroky a rozhodnutí soudu konkrétně a jasně prokázal. Pokud to neudělá, nemůže očekávat, že soud bude jeho postoj hodnotit kladně, resp. se s ním vůbec zabývat.⁷¹

Poslední podmínkou při posuzování žádostí odsouzených za zločin je **přístup odsouzeného k proběhlému léčení** – toto zkoumání se přirozeně týká jen těch, u kterých léčení proběhlo, tedy situace, ve které by toto bylo nutné zkoumat je spíše ojedinělá. Proto k tomuto zde jen krátce zmíním, že jak uvádí Vicherek, „o tom, jaký byl postoj odsouzeného k ochrannému léčení, je možné usuzovat především ze závěrečné zprávy lékaře, případně zdravotního zařízení kde byla léčba vykonávána, pokud takové informace nebudou dostačující, je možné k jednání o PP předvolat lékaře v procesním postavení svědka.“⁷²

2.3.3 Odsouzení za vyjmenované trestné činy a odsouzení k výjimečným trestům

Dle § 88 odst. 4, odst. 5 TZ, odsouzení za zde vyjmenované trestné činy a odsouzení k výjimečným trestům odnětí svobody (nad dvacet až do třiceti let a doživotí)⁷³, mohou být podmíněně propuštěni

69 LIGHTHOUSE, spolek. Náhrada škody a dluhy z trestné činnosti v průběhu výkonu trestu. op. cit.

70 Nález sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018 (N 195/91 SbNU 411), bod 54.

71 LIGHTHOUSE, spolek. Náhrada škody a dluhy z trestné činnosti v průběhu výkonu trestu. op. cit.

72 VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. str. 107.

73 Tedy skupina pátá jak ji stanovují výše v podkapitole *Časová podmínka*.

při splnění i ostatních podmínek, teprve jakmile s ohledem na okolnosti činu, za který byli odsouzeni, a povahu jejich osobnosti nehrozí opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu. Zde se tedy soud má soustředit speciálně na to, zda u odsouzeného v budoucnu na svobodě hrozí speciální recidiva. V takovýchto případech bývá běžně k posouzení této otázky přizván znalec z oboru psychologie, psychiatrie, případně sexuologie a podobní.

2.4 Zkušební doba, omezení a povinnosti

Jestliže soud žádosti o PP vyhoví, stanoví dle § 89 odst. 1 TZ zkušební dobu u odsouzeného za přečin až na tři roky, u odsouzeného za zločin na jeden rok až sedm let. Zkušební doba počíná podmíněným propuštěním odsouzeného na svobodu. Soud zároveň může vyslovit nad pachatelem dohled. Také může uložit, aby se ve stanovené době zdržoval v určitých časech ve svém obydlí (jde zde o institut podobný domácímu vězení), přičemž toto lze dle § 89 odst. 3 TZ uložit v trvání maximálně do jednoho roku, i když by zkušební doba trvala déle. Soud také může propuštěnému uložit přiměřená omezení – například zákaz pobytu na určitých místech, zákaz účasti na určitých akcích, zákaz užívání alkoholu a drog a pod. Dále také může soud stanovit přiměřené povinnosti – např. získat pracovní kvalifikaci, podrobit se určitému programu nebo léčení, absolvovat poradenství atd. Soud také může propuštěnému uložit, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, které svým trestným činem (dále i „TČ“) způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení. Propuštěnému, který byl propuštěn „předčasně“ dle § 88 odst. 2 TZ může navíc soud uložit, aby vykonal práce ve prospěch obce, státu nebo jiné veřejně prospěšné instituce (ve výměře od 50 do 200 hod.) anebo aby složil určenou peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti (v částce od 2 tis do 10 mil Kč, s přihlédnutím k osobním a majetkovým poměrům odsouzeného).

Dle Vicherka „[v] případě dřívějšího propuštění nejde samozřejmě o definitivní ukončení výchovného působení na pachatele v okamžiku propuštění, ale o jeho pokračování na svobodě, o čemž svědčí také možnost stanovení rozsáhlého spektra podmínek a omezení či stanovení dohledu nad podmíněně propuštěným.“⁷⁴ Dle Šámala a Válkové pomáhá stanovení dohledu, omezení a povinností propuštěnému k tomu, aby se lépe zapojil zpět do společnosti, aby vedl řádný život a aby se zabránilo jeho recidivě. Proto by u nás dle nich měly být tyto instituty využívány ještě mnohem častěji, než je tomu dnes.⁷⁵

74 VICHEREK, Roman. Vedení řádného života jako předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 17.

75 ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. op. cit.

2.5 Stručně k procesním pravidlům

Dle § 331 odst. 1, odst. 2 trestního řádu (dále jen „TŘ“) může návrh na podmíněné propuštění odsouzeného z VTOS podat státní zástupce, ředitel věznice, v níž odsouzený právě vykonává trest, sám odsouzený nebo i zájmové sdružení občanů, které nabízí převzetí záruky za dovršení nápravy odsouzeného. Soud může o PP rozhodnout i bez návrhu (což se v praxi prakticky neděje). O návrhu na PP soud rozhoduje ve veřejném zasedání.

Dle § 333 odst. 1 TŘ rozhodne soud o žádosti do 30 dnů od jejího doručení soudu. Dále dle odst. 2 téhož je nutné před rozhodnutím odsouzeného vyslechnout, ledaže o žádosti rozhoduje předseda senátu v případě, kdy se k žádosti připojil ředitel věznice a státní zástupce s tím souhlasí (postup dle § 331 odst. 3 TŘ). Dle § 331 odst. 1 TŘ věty poslední, „byla-li žádost odsouzeného o PP zamítnuta, může ji opakovat až po uplynutí šesti měsíců od zamítavého rozhodnutí, ledaže by žádost byla zamítnuta jen proto, že dosud neuplynula lhůta stanovená v zákoně pro PP“ (tyto lhůty jsou stanoveny v § 88 TZ). Z rozhovorů s právníky z praxe ovšem plyne, že v celku běžně dochází k tomu, že soudci neformálně nebo v rámci veřejného zasedání odsouzenému navrhnou, jestli svou žádost nechce zatím raději vzít zpátky, protože v tuto chvíli to soudce zatím úplně na vyhovění návrhu nevidí, ale například cca za dva nebo tři měsíce už by šanci na propuštění viděl lépe. Jestliže odsouzený s tímto postupem souhlasí, vezme svou žádost zpět, tedy o ní soud nakonec nerozhoduje (a tedy nedojde k zamítnutí žádosti), což vede k tomu, že odsouzený může o PP znova žádat již před uplynutím šestiměsíční lhůty. Jde zde vlastně o jakousi neformální, praxí vytvořenou, obdobu dohody o vině a trestu.

Momentálně je ale v jednání změna procesních postupů týkajících se žádostí o PP, kdy sněmovní tisk 624/5⁷⁶ obsahuje návrh zákona, kterým by se v § 331 TŘ stanovilo, že také v případě, kdy byl návrh vzat zpět, jej lze opakovaně podat až po uplynutí šesti měsíců od jeho doručení soudu – jednalo by se tedy o stejnou lhůtu, která je již dnes stanovena pro případy, kdy soud žádost zamítne. Ta by výše uvedený neformální postup soudů s odsouzenými znemožnila. Druhou významnou změnou, kterou tento návrh pro procesní pravidla pro rozhodování o PP přináší, je to, že dle něj „odsouzený, který vykonává trest odnětí svobody, může návrh na podmíněné propuštění podat pouze prostřednictvím věznice“. Za tímto účelem návrh zákona dále obsahuje nové znění §73 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, který následovně stanovuje, jak má věznice s návrhem odsouzeného naložit: „návrh odsouzeného na podmíněné propuštění zašle věznice do deseti pracovních dnů po jeho přijetí okresnímu soudu, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává; k návrhu připojí stanovisko ředitele věznice, vyhodnocení průběhu a účinnosti programu zacházení

76 Dostupný on-line na webových stránkách PS ČR: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=624&ct1=5>, citován dne 5. 5. 2021.

s odsouzeným, zhodnocení průběhu a úspěšnosti výkonu ochranného léčení, pokud bylo odsouzenému uloženo, a uvede i další skutečnosti, které mohou mít význam pro rozhodnutí soudu.“

2.6 Aktuální problémy týkající se PP v ČR

Takto vidí podmíněné propuštění teorie, v praxi to ovšem může poněkud pokulhávat – odsouzení často PP berou pouze jako prostředek, jak se co nejrychleji dostat z VTOS a neuvědomují si plně, jak důkladně je potřeba se na případné dřívější propuštění připravit a jaká na ně vyhověním jejich žádosti padne zodpovědnost.⁷⁷ Podle Schneedörflera je problémem „nestabilní ukotvení institutu PP v systematické práci s odsouzenými v době výkonu trestu“.⁷⁸ V podobném smyslu se k tomu vyjadřují i Šámal s Válkovou, kteří říkají, že „[p]ozitivní působení podmíněného propuštění je závislé ve velké míře i na kvalitním výkonu trestu odnětí svobody (...)“⁷⁹ Dodávají k tomu, že v dnešní době je v českém vězeňství a v Probační a mediační službě nedostatek kvalifikovaného personálu a odpovídajících programů pro odsouzené, z čehož plyne, že příprava odsouzených na PP není aktuálně bohužel dostatečně zajištěna.⁸⁰ Zde se tedy otvírá otázka, zda po odsouzených můžeme při rozhodování o PP chtít, aby byli napravení, když pro jejich nápravu v rámci VTOS momentálně příliš neděláme. S tím souvisí i nedostatek možností další práce s podmíněně propuštěnými a její nekoncepčnost. To, že byl odsouzený podmíněně propuštěn totiž pro něj ještě neznamena, že je zcela volný – to, že se pro něj otevřely brány věznice ještě neznamena, že se pro něj budou otevírat i další dveře, a že mu bude umožněn zcela hladký návrat do společnosti⁸¹. Vždy bude čelit stigma toho, kdo byl ve VTOS a dokonce se do něj ještě může v podstatě kdykoli vrátit, což mu může dělat potíže při hledání práce, nájmu či při navazování partnerských vztahů atd. Rolí institucí, které s odsouzenými pracují – kam řadím i soudy, které rozhodují o jejich případném PP – by mělo být odsouzené především motivovat a poradit jim, jak se v životě uplatnit a také jim s tím pokud možno i pomoci. Tím se sleduje cíl pokračování procesu resocializace odsouzeného na svobodě. I zde se ovšem projevuje nedostatek personálu, se kterým se potýká Probační a mediační služba. Žádná další práce tedy s mnoha podmíněně propuštěnými na svobodě již neprobíhá,

77 SCHNEEDÖRFLER, Petr. Tři podmínky - poznámky k institutu podmíněného propuštění. *Státní zastupitelství*. 2018, (2), od str. 34.

78 SCHNEEDÖRFLER, Petr. Tři podmínky - poznámky k institutu podmíněného propuštění. *Státní zastupitelství*. 2018, (2), od str. 34.

79 ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. op. cit.

80 ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. op. cit.

81 STORGAARD, Anette. Dominant automatic release: Denmark. After prison you are free. In: HERZOG-EVANS, Martine et al. *Offender release and supervision: The role of courts and the use of discretion*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2014, str 137

případně se omezuje pouze na provádění dohledu a kontrolování stanovených povinností a omezení v případě, že bylo toto soudem vůbec stanoveno. Dokončení procesu resocializace je tak, dle mého názoru až příliš často, ponecháno zcela závislé pouze na úsilí samotného propuštěného. Nelze se tedy soudcům tolik divit, když u mnoha odsouzených usoudí, že prognózu vedení řádného života na svobodě u nich vidí poněkud bledě. Zajímavostí je, že například v Německu si natolik uvědomují, že úspěšný návrat vězně do řádného života na svobodě je úkolem hlavně celé společnosti, ne jen odsouzeného samotného, že u nich dokonce existuje ústavně zaručené právo na resocializaci.⁸²

Druhým velkým problémem je fakt, že soudci k hodnocení splnění podmínek PP přistupují často velmi odlišně. Toto lze ilustrovat na příkladu, který na svých webových stránkách uvádí spolek Lighthouse, a který se týká toho, jak rozdílně soudci dle jejich zkušeností přistupují k náhradě škody – jednomu soudci připadá nedostatečná snaha odsouzeného, který již rok na základě svých možností splácí poškozenému 100 Kč měsíčně jako náhradu škody, druhý soudce vidí jako dostačující náhradu škody realizovanou odsouzeným v podobné situaci stejnou měsíční částkou během posledního půl roku.⁸³ Jak uvádí Schneedorfler, odsouzení si jsou rozdílné rozhodovací praxe soudců dobře vědomi, což vede k jejich snaze, aby jejich žádost o PP byla vyřizována soudcem, který je dle jejich mínění nejmírnější – kvůli tomu se neváhají například nechat přeložit do jiné věznice (tento jev je autorem označován „pépěčková turistka“).⁸⁴ K tomuto tématu se vyjadřuje i Vicherek, který uvádí, že nejednoznačnost zákonného návodu, jak při posuzování splnění podmínek pro PP postupovat a širokost pojmů, které jsou v této právní úpravě použité (např. „prokázal polepšení“, „povede řádný život“) „vede k neopodstatněným rozdílům mezi soudy i soudci při rozhodování o PP, které jsou zjevné na první pohled“⁸⁵. Kvůli tomu „existuje prostor pro libovůli v soudním rozhodování, která je ústavně nepřijatelná“⁸⁶.

Třetím problémem je fakt, že zákonodárci v posledních deseti letech skrze novely ustanovení trestního zákoníku týkajících se PP, využívali tento institut jako jednoduše dostupný nástroj k

82 MORGENSTERN, Christine. Dominant court decision-making: Germany. In: HERZOG-EVANS, Martine et al. *Offender release and supervision: The role of courts and the use of discretion*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2014, str 492.

83 LIGHTHOUSE, spolek. Náhrada škody a dluhy z trestné činnosti v průběhu výkonu trestu. op. cit.; další příklady v podobném duchu uvádí LIGHTHOUSE, spolek. Když se chováte ve vězení účelově. www.podminenepropusteni.cz [online]. 14. 4. 2020 [cit. 2021-5-18]. Dostupné z: <http://www.podminenepropusteni.cz/kdyz-se-chovate-ve-vezeni-ucelove/#more-2988>.

84 SCHNEEDÖRFLER, Petr. Tři podmínky - poznámky k institutu podmíněného propuštění. *Státní zastupitelství*. 2018, (2), od str. 34.

85 VICHEREK, Roman. Komentář k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.

86 VICHEREK, Roman. Komentář k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.

vyřešení problému přeplněnosti českých věznic. V Důvodové zprávě k zákonu č. 390/2012 Sb. je toto uvedeno výslovně, v Důvodové zprávě k zákonu 333/2020 Sb. již toto sice uvedeno není, dokonce v souvislosti s ostatními zde obsaženými změnami zpráva tvrdí, že jejich cílem není řešení přeplněnosti věznic. Ale to že se tato zpráva o změně §88 absolutně nijak nezmiňuje, mne utvrzuje v domnění, že tato změna byla do dané novely „propašována“ opět právě za tímto účelem. Tak se stalo, že hlavně délky časových podmínek se stále více zkracovaly, a to i pro pachatele stále závažnějších trestných činů. Také to vedlo k tomu, že „[d]říve poměrně jednoduché znění zákona je nyní poměrně složité a nelze v jedné větě říct, pro koho platí jaké podmínky“⁸⁷, pro odsouzené je tedy nyní ještě těžší se v zákonné úpravě zorientovat. Takovýto přístup k problému s velikostí naší vězeňské populace je naprosto nesystematický a nahrazuje vhodnější, ale komplikovanější a nákladnější řešení, kterým by byla reorganizace věznic⁸⁸ a/nebo přehodnocení systému ukládání trestů u nás. Podmínky pro PP se zde tedy v poslední době měnily ne za účelem vylepšení tohoto institutu, ale za účelem zástupného řešení problému přeplněnosti věznic.

2.7 Shrnutí

Podmíněné propuštění má být pokračováním procesu resocializace odsouzeného na svobodě. Aby mohl být odsouzený podmíněně propuštěn, musí u něj být splněno množství podmínek – hlavně podmínky časová, prokázání nápravy a pozitivní prognózy vedení řádného života. Pro specifické skupiny odsouzených jsou stanoveny další speciální podmínky, k jejich splnění je ale možné přihlížet i u ostatních odsouzených, jelikož nelze obecně přesně rozlišit, co ještě spadá pod posuzování podmínek nápravy a vedení řádného života, a co už tam nespadá. K podpoře zdárného znovuzачlenění odsouzeného do společnosti mají sloužit instituty dohledu a stanovení přiměřených omezení a povinností.

K podmínkám podmíněného propuštění se sice vyjadřuje jak trestní zákoník a trestní řád, tak i právní a další teoretikové i praktici, stále u nás ovšem platí stav, kdy podmínky v zákoně stanovené jsou poněkud neurčité a vágní, což vede k tomu, že rozhodování jednotlivých soudců v této oblasti je velmi nejednotné.

Současně za situace, kdy věznice a další instituce pracující s odsouzenými trpí nedostatkem personálu, což znemožňuje intenzivní a kvalitní práci s odsouzenými, která je pro jejich nápravu a úspěšnou resocializaci ve společnosti klíčová, je těžké po odsouzených vyžadovat jednoznačné

87 LIGHTHOUSE, spolek. Podmíněné propuštění - novela 2012. www.lgh.cz [online]. 27.12.2012 [cit. 2021-5-25].

Dostupné z: <http://www.lgh.cz/podminene-propusteni-2/>.

88 KOCINA, Jan. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Bulletin advokacie*, 2012, (12), od str. 25.

prokázání nápravy a předpokladu pozitivní prognózy vedení řádného života na svobodě, jelikož systém není dostatečně vybaven tak, aby jim na jejich nápravě umožnil účinně pracovat.

3. JUDIKATURA ÚS ČR TÝKAJÍCÍ SE ROZHODOVÁNÍ O PP

Ústavní soud se rozhodování obecných soudů o žádostech o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody věnoval ve svých nálezech a usneseních několikrát, a to hlavně po roce 2010. Ve svých nálezech se ÚS zabýval hlavně těmito tématy: rozhodování dle stavu ke dni rozhodnutí, zákaz dvojího přičítání a porušení principu *ne bis in idem*; pojem vedení řádného života; paušální vyloučení skupiny odsouzených z možnosti podmíněného propuštění; posuzování polepšení odsouzeného; uložení povinností, omezení a dohledu jako nástroje pro pokračování procesu resocializace v rámci podmíněného propuštění; neexistence práva na to, aby bylo žádosti o podmíněné propuštění vyhověno; odůvodňování rozhodnutí a procesní práva odsouzených v řízení o žádosti o podmíněné propuštění.

3.1 Rozhodování dle stavu ke dni rozhodnutí, zásada *ne bis in idem*

K nutnosti rozhodovat o podmíněném propuštění dle stavu ke dni rozhodnutí se ÚS vyjádřil již na samém začátku století v usnesení sp. zn. **III. ÚS 611/2000** ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439), ve kterém uvedl, že při posuzování existence skutečností, z nichž by bylo možné usuzovat, zda žadatel po předčasném propuštění na svobodu povede řádný život, je potřeba rozhodovat "vždy podle stavu věci ke dni rozhodnutí, a nikoli podle stavu *quo ante*".

K tomuto tématu se ÚS vrátil podrobněji až o deset let později v nálezu sp. zn. **III. ÚS 1735/10** ze dne 12. 5. 2011 (N 90/61 SbNU 405, dále i „III. ÚS 1735/10“), ve kterém tuto myšlenku rozvádí a uvádí, že prognózu vedení řádného života po propuštění nelze posuzovat na základě faktů z již uplynulého života odsouzeného, jako je společenská škodlivost trestného činu, za který mu byl uložen trest odnětí svobody, který právě plní – jelikož k tomuto se přihlíží již při stanovení druhu a výměry uloženého trestu. Okolnosti vztahující se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu “nelze opětovně zvažovat při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu - došlo by tím k nepřipustnému porušení zákazu dvojího přičítání” (bod 27). To, že předpoklad vedení řádného života po propuštění z trestu odnětí svobody se vztahuje k budoucnu (tedy k době po eventuálním propuštění), ÚS vyvozuje ze samotného znění zákonného textu ustanovení § 88 odst. 1 písm. a) TZ, jehož formulace zní “... může se od něho (tj. od odsouzeného) očekávat, že v budoucnu povede řádný život”.

Toto ÚS zopakoval v nálezu sp. zn. **II. ÚS 2503/16** ze dne 4. 10. 2016 (N 185/83 SbNU 37), ve kterém je řečeno, že při zdůvodnění toho, že soud neočekává od žadatele vedení řádného života, nestačí použití stejných argumentů, kterými bylo již dříve odůvodněno uložení trestu odnětí

svobody. Takové argumenty nelze použít jako ukazatel rizika recidivy a použitím těchto argumentů dochází k porušení principu *ne bis in idem* a k porušení zákazu dvojího přičítání.

Poté v nálezu sp. zn. **I. ÚS 2201/16** ze dne 3. 1. 2017 (N 4/84 SbNU 69, dále i „I. ÚS 2201/16“) ÚS zdůraznil, že při posuzování splnění zákonných podmínek podmíněného propuštění by měla být brána v úvahu i trestní minulost konkrétního odsouzeného, ale hodnocení splnění podmínky vedení řádného života v budoucnu zásadně nemůže být založeno pouze na ní. Je nutné při něm brát ohled zvláště na “aktuální poznatky k osobnosti odsouzeného, stavu jeho nápravy i prostředí, v němž by se ocitl po případném podmíněném propuštění na svobodu.” (bod 32).

3.2 Řádný život

Samotný pojem vedení řádného života ÚS vykládá v nálezu sp. zn. **I. ÚS 1202/17** ze dne 15. 8. 2017 (N 151/86 SbNU 527), který se sice původně týká posouzení podmínek pro přeměnu uloženého podmíněného trestu odnětí svobody v trest nepodmíněný, ovšem k posuzování splnění požadavků pro možnost podmíněného propuštění lze také vztáhnout. ÚS zde v bodě 21 vyslovil, že požadavek vedení řádného života obecně znamená požadavek na minimální rámec vedení řádného života, tedy požadavek nepáchat trestnou činnost a opakované přestupky, a to zejména v souvislosti s tou činností, pro kterou byla osoba již odsouzena.

3.3 Zákaz paušálního judikatorního vyloučení skupiny odsouzených z možnosti PP

Na nemožnost paušálně vyloučit u určité skupiny odsouzených podmíněné propuštění ÚS ve své judikatuře přímo upozornil již dvakrát. Poprvé v již výše zmiňovaném nálezu **III. ÚS 1735/10**, ve kterém zdůrazňuje, že “podle české právní úpravy není nikdy zcela vyloučena možnost podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody” (bod 32).

Podruhé v nálezu **I. ÚS 2201/16**, kde zopakoval, že možnost podmíněného propuštění musí být při splnění zákonných podmínek přístupná všem odsouzeným ve výkonu trestu, a toto dále rozvedl: tato možnost nesmí být upřena ani odsouzeným na doživotí a recidivistům – a to ani těm, kteří již dříve byli z výkonu trestu odnětí svobody podmíněně propuštěni, ale neosvědčili se, a to dokonce i stalo-li se tak již vícekrát. V paušálním vyloučení možnosti podmíněného propuštění v konkrétních případech odsouzených ÚS spatřuje judikatorní zpřísnění trestu, pro které nelze najít oporu v zákoně, který s paušálním vyloučením podmíněného propuštění odsouzeného nepočítá. To vede k porušení čl. 39 Listiny, který stanovuje, že každý trest má být výslovně stanoven v zákoně.

3.4 Hodnocení skutečného polepšení odsouzeného

Co se týče prokazování polepšení odsouzeného, ÚS jej zmiňuje v nálezu **III. ÚS 1735/10**. V možnosti podmíněného propuštění vidí ÚS motivaci pro odsouzené, aby svým chováním ve výkonu trestu prokázali polepšení. Více se tímto soud zabýval v nálezu **I. ÚS 2201/16**, ve kterém konstatoval, že je potřeba zhodnotit okolnosti spáchané trestné činnosti odsouzeného a zhodnotit, v jaké míře odsouzený překonal její subjektivní příčiny. Dle ÚS je pro posouzení polepšení důležitá skutečná vnitřní proměna odsouzeného, ne jen jeho vnější přizpůsobení se podmínkám výkonu trestu.

3.5 Nástroje pro pokračování procesu resocializace na svobodě

ÚS ve svém nálezu **III. ÚS 1735/10** zmiňuje nástroje pro pokračování procesu resocializace v rámci podmíněného propuštění, které spatřuje v uložení zkušební doby a v možnosti uložení dohledu a přiměřených omezení a povinností dle § 89 odst. 2 TZ. Již v tomto nálezu tedy ÚS zmiňuje tato volitelná opatření jako instituty žádoucí pro správné fungování institutu podmíněného propuštění. Další zmínku obsahuje náleží **I. ÚS 2201/16**. Zde ÚS upozorňuje na možnost snížit míru rizika recidivy při podmíněném propuštění uložení doprovodných opatření.

3.6 Neexistence práva na vyhovění žádosti o podmíněné propuštění

Zároveň při všem výše řečeném ÚS vždy opakovaně konstatoval, že neexistuje ústavně zaručené právo na to, aby bylo vyhověno návrhu na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody – soudce zde má prostor pro vlastní uvážení, zda žadatel splňuje zákonné podmínky a zda žádosti v konkrétním případě vyhoví - např. již výše zmiňované usnesení sp. zn. III. ÚS 611/2000 ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439); dále náleží sp. zn. II. ÚS 715/04 ze dne 1. 12. 2005 (N 219/39 SbNU 323); náleží sp. zn. III. ÚS 4851/12 ze dne 15. 5. 2014 (N 97/73 SbNU 589), bod 7; náleží sp. zn. III. ÚS 599/14 ze dne 5. 11. 2015 (N 194/79 SbNU 207), bod 8; usnesení sp. zn. I. ÚS 2018/18 ze dne 7. 8. 2018; usnesení sp. zn. I. ÚS 959/19 ze dne 11. 6. 2019, bod 3, náleží sp. zn. II. ÚS 810/18 ze dne 18. 6. 2019, body 14 a 16. Závěr, který z uvážení soudce vzejde, musí být vždy řádně přiměřeně odůvodněn (např. náleží sp. zn. II. ÚS 2503/16 ze dne 4. 10. 2016 (N 185/83 SbNU 37)).

3.7 Procesní aspekty rozhodování o žádostech o PP

Co se týče procesního práva, Ústavní soud se několikrát vyjádřil ve svých nálezech k tomu, že je nutné při posuzování podmíněného propuštění dbát na spravedlivý proces v tom ohledu, že je nutné

dbát práva odsouzeného na to, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům – ÚS zdůrazňuje princip kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní, a to i v stížnostním řízení. Viz například opět nálezy III. ÚS 1735/10, body 21 až 24; nálezy sp. zn. III. ÚS 4851/12 ze dne 15. 5. 2014 (N 97/73 SbNU 589), body 9 až 11; nálezy sp. zn. III. ÚS 599/14 ze dne 5. 11. 2015 (N 194/79 SbNU 207), body 10 až 12; nálezy sp. zn. I. ÚS 464/19 ze dne 9. 7. 2019, body 6 až 8

3.8 Shrnutí

ÚS se hmotněprávními otázkami týkajícími se rozhodování o podmíněném propuštění ve své předchozí judikatuře zabýval již několikrát, nejobsáhleji ve svých nálezech III. ÚS 1735/10 a I. ÚS 2201/16. V nich ÚS konstatoval, že není možné porušovat zásadu ne bis in idem tím, že o žádosti o PP je rozhodováno na základě faktů z doby odsouzení žadatele, a že je nutné zvážit aktuální poznatky o osobnosti i momentální situaci žadatele. Dále v nich ÚS zakázal, aby byla skrze rozhodovací praxi soudů z možnosti PP vyloučena jakákoli skupina odsouzených, jelikož dle zákona má být tato možnost otevřena pro všechny (včetně recidivistů i těch, kteří se již v minulosti při PP neosvědčili). ÚS v nich také zdůraznil, že je potřeba zabývat se hodnocením skutečné nápravy odsouzeného, jeho skutečnou vnitřní proměnou a překonáním subjektivních příčin jeho páčání. ÚS také připomněl potřebu pokračování procesu resocializace i na svobodě po PP – nástroji, kterými je toto možné podpořit, jsou dle něj instituty dohledu, přiměřených omezení a povinností. Ve svých dalších nálezech se ÚS zabýval mimo jiné také významem pojmu vedení řádného života (který vykládá jako nepáchání trestné činnosti s důrazem na zdržení se speciální recidivy) a procesními otázkami rozhodování o PP. Naposledy nesmíme zapomenout na to, že ÚS také mnohokrát zdůraznil, že na vyhovění žádosti o PP neexistuje právní nárok.

4. NÁLEZ II. ÚS 482/18 A NÁLEZY NAVAZUJÍCÍ

Na svou předchozí judikaturu o podmíněném propuštění ÚS navázal nálezem II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018, který se danému tématu věnuje opravdu obsáhle a podrobně. V kauze, kterou zde ÚS řešil, šlo o „zcela běžný a častý případ odsouzeného, který žádá o podmíněné propuštění“⁸⁹. ÚS tak tímto nálezem nabízí obecným soudům jasné a ucelené vodítko, jak při posuzování návrhů na podmíněné propuštění postupovat.

4.1 Nároky na odůvodňování rozhodnutí o návrzích na PP dle II. ÚS 482/18

Prvním požadavkem, který v tomto nálezu vše uvozuje a také propojuje, je nutnost rozhodnutí přiměřeně, řádně, přesvědčivě a logicky odůvodnit, s dostatečnou oporou mimo jiné v podáních a návrzích účastníků řízení (bod 22). Přičemž významnou roli mohou hrát i podklady PMS, sociálních kurátorů a dalších organizací zaměřených na resocializaci odsouzených (bod 40).

Tak, jak již ÚS několikrát uvedl ve své předchozí judikatuře⁹⁰, i zde zdůrazňuje, že je potřeba dostatečně zjistit skutkový stav věci a to na základě aktuálních skutkových podkladů (bod 22). Při rozhodování o žádosti o PP se nelze opírat pouze o informace z doby odsouzení žadatele (bod 10) - mnohé skutečnosti, které ovlivňují uložení trestu mohou ovlivnit také toto další rozhodnutí, ale rozhodování o této žádosti nelze založit pouze ani hlavně na nich (bod 51).

Je totiž nutné zjistit a zhodnotit aktuální poznatky. A to k osobnosti žadatele, ke stavu jeho nápravy a jeho možné vnitřní proměně. Při tom se má soud soustředit na to, aby zjistil, zda se žadatel napravil (polepšil) skutečně a upřímně (bod 15), přičemž toto polepšení se má prokázat v době rozhodování o žádosti o PP (bod 34). Polepšení mohou nasvědčovat: účast v programech majících předcházet TČ, rozeznání a reflexe okolností vedoucích k páčání TČ žadatelem, práce (hlavně byl-li před nástupem dlouhodobě nezaměstnán) a zlepšování kvalifikace, dále to, že žadatel upřímně lituje svého jednání, nebo to, že neporušuje závažně své povinnosti v rámci VTOS (např. nebere drogy) (body 33 a 25). Při hodnocení nápravy je také zapotřebí celkově posoudit chování žadatele po odsuzujícím rozsudku, jeho chování ve VTOS a plnění jeho povinností (bod 33). Při tomto hodnocení je nutné přihlídnout k vývoji žadatele v rámci běhu času i v rámci působení výkon trestu (bod 34). Také to, zda žadateli byli uděleny nějaké odměny a kázeňské tresty, je potřeba

89 VICHEREK, Roman. Komentář k nálezům Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.

90 Usnesení sp. zn. III. ÚS 611/2000 ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439).; nálezu sp. zn. III. ÚS 1735/10 ze dne 12. 5. 2011 (N 90/61 SbNU 405).; nález sp. zn. II. ÚS 2503/16 ze dne 4. 10. 2016 (N 185/83 SbNU 37).; nálezu sp. zn. I. ÚS 2201/16 ze dne 3. 1. 2017 (N 4/84 SbNU 69).

posuzovat s ohledem na běh času, na průběh výkonu trestu odnětí svobody a také na to, zda podávají zprávu o skutečné nápravě pachatele - nelze je hodnotit mechanicky, pouze na základě jejich počtu (bod 33). Co se týče fakultativní podmínky včasného nástupu do VTOS, její ne/splnění lze vnímat jen jako vedlejší ukazatel nápravy odsouzeného, přičemž jestliže do VTOS včas nenastoupil, je potřeba zkoumat důvody, které k jeho zpoždění se vedly (bod 53).

Ohledně posouzení prognózy vedení řádného života se ÚS vyjadřuje v tom smyslu, že ani toto nelze opírat výlučně o minulé chování odsouzeného, toto posouzení nelze založit pouze na okolnostech vztahujících se k povaze a závažnosti jeho TČ (bod 25) ani jen a pouze na informaci o žadatelově trestní minulosti (body 22 a 41). Trestní minulost jako takovou také není možné posuzovat pouze mechanicky, jen na základě počtu minulých odsouzení nebo počtu předchozích podmíněných propuštění (bod 42), ale je potřeba analyzovat ji z hlediska její frekvence, z hlediska vývoje závažnosti páchaných TČ. I když při hodnocení celé trestní minulosti není vyloučeno ani přihlídnutí k již zahlazeným odsouzením (bod 43), je potřeba se zaměřit zejména na léta předcházející TČ, za který je žadatel nyní ve VTOS (bod 43). ÚS zde stejně jako dříve ve svých rozhodnutích⁹¹ připomíná, že míru rizika budoucí recidivy lze zmenšit uložením dohledu a přiměřených povinností a omezení, přičemž ty je potřeba stanovit výslovně a individuálně pro každého žadatele (bod 37).

Opět v návaznosti na svou předchozí judikaturu⁹² i zde ÚS uvádí, že soud by dále měl také zkoumat, nakolik žadatel identifikovala a překonal objektivní i subjektivní příčiny jeho páchaní TČ (bod 41). Také je nutné zjistit a zhodnotit, v jakém prostředí se bude žadatel po případném vyhovění jeho žádosti o PP vyskytovat, zda a jaké bude mít zaměstnání i ubytování, jaké má aktuálně rodinné zázemí a zda se svou rodinou či přáteli udržuje kontakt (body 40, 41 a 50).

K dobru žadatele je dle ÚS potřeba přičíst to, že nahradil škodu, kterou svým TČ způsobil, nebo se o to skutečně a upřímně pokouší. Ovšem nenahrazení škody žadatelem nemůže být jediným faktorem vylučujícím možnost PP, jestliže žadatel splnil všechny obligatorní zákonné podmínky. Je nezbytné zkoumat, zda žadatel vůbec má nějaké prostředky, kterými by mohl škodu nahradit, přičemž vyžadovat náhradu lze jen po těch pachatelích, kteří k tomu prostředky mají, což by měl prokázat soud (s případnou možnou součinností žadatele). (bod 54)

Není možné, aby soud v rozhodnutí uvedl, že je potřeba dalšího působení VTOS, aniž by toto jakkoli dále vysvětlil; naopak je potřeba uvést, jaké konkrétní podmínky žadatel nesplnil a také jaké kroky má podniknout, aby podmínky pro PP mohl naplnit (bod 48). Přičemž soud může po žadatelích vyžadovat splnění pouze takových podmínek, jejichž splnění můžou v rámci VTOS

91 Nález III. ÚS 1735/10, op. cit.; nález I. ÚS 2201/16, op. cit.

92 Nález I. ÚS 2201/16, op. cit.

ovlivnit (bod 59). Jak již ÚS uvedl i ve své předchozí judikatuře⁹³, jedním z účelů možnosti podmíněného propuštění odsouzeného totiž je jej motivovat – třeba k pozitivním aktivitám, například aby se aktivně zapojil do programů zacházení, které mají mít preventivní, integrující a restorativní účinek (bod 13).

Na závěr ještě připomínám, že stejně jako dříve⁹⁴, i v tomto nálezu ÚS zmiňuje, že když jde v případě podmíněného propuštění o institut mimořádný a nenárokový (jak již ÚS mnohokrát judikoval), soud nemůže libovolně bez přesvědčivého odůvodnění odmítnout žádost žadatele, který naplnil zákonná kritéria vyžadovaná pro možnost PP (bod 12).

4.2 Navazující nálezy

Na tento nálezn následně navazuje nálezn sp. zn. **III. ÚS 2204/17** ze dne 12. 2. 2019, který se s právním názorem vyjádřeným v nálezu II. ÚS 482/18 ztotožňuje a opakovaně na něj odkazuje (body 20, 24, 27, 31, 36, 38 a 56). Tento nálezn se podrobněji zabývá otázkou, zda je možné od odsouzeného vyžadovat doznání jako doložení toho, že se polepšil, a tedy jako podmínku možnosti jeho podmíněného propuštění z výkonu trestu. Takovýto požadavek by dle ÚS byl novou podmínkou, kterou zákon nevyžaduje, a proto ji takto nemohou vyžadovat ani obecné soudy (bod 25). ÚS svůj závěr zdůvodňuje tím, že kdyby zákonodárce chtěl, aby jednou z podmínek možnosti podmíněného propuštění bylo doznání žadatele, tak by to v zákoně ve výčtu podmínek uvedl podobně, jako tak učinil u jiných institutů [např. u spolupracujícího obviněného dle § 178a odst. 1 písm. b) TŘ nebo u podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 odst. 1 písm. a) TŘ, bod 44].

Navazující nálezn sp. zn. **II. ÚS 810/18** ze dne 18. 6. 2019 se k nálezu II. ÚS 482/18 taktéž výslovně přihlásil (bod 17). ÚS v něm (také v návaznosti na předchozí judikaturu⁹⁵) dále rozebírá podmínku, že není možné judikatorně předem vyloučit určitou skupinu odsouzených z možnosti PP. To platí i pro cizí státní příslušníky, kterým byl vedle trestu odnětí svobody uložen trest vyhoštění, i když mají trvalé bydliště mimo území ČR, i když se státem, jehož jsou příslušníky, nemá ČR uzavřenou mezinárodní smlouvu o dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli. V takové situaci sice může vzniknout problém s možností kontrolovat to, jestli se pachatel v rámci zkušební doby osvědčil a jak vede řádný život, to však nemůže dle ÚS znamenat, že možnost podmíněného propuštění bude pro tyto odsouzené z tohoto důvodu vyloučena. I když z bývalé rozhodovací praxe soudů ČR vyplýval opak, v nynější době NS a ÚS

93 Nálezn III. ÚS 1735/10, op. cit.

94 Např. usnesení sp. zn. III. ÚS 611/2000 ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439).; nálezn sp. zn. II. ÚS 715/04 ze dne 1. 12. 2005 (N 219/39 SbNU 323).; nálezn sp. zn. III. ÚS 4851/12 ze dne 15. 5. 2014 (N 97/73 SbNU 589).; atd.

95 Nálezn III. ÚS 1735/10, op. cit.; nálezn I. ÚS 2201/16, op. cit.

judikovaly, že je potřeba „reagovat na principy rovnosti v právech a před zákonem, jež jsou zakotveny v Listině i mezinárodních lidskoprávních dokumentech“, a že „názor zaujímaný dosavadní judikaturou [...] by vedl k těžko zdůvodnitelné diskriminaci cizinců a v podstatě i ke zhoršení vyhlídek na jejich resocializaci" (bod 27). ÚS také v tomto nálezu upozornil na možnost využít v případě odsouzených cizinců institut upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody dle § 327 odst. 1 TR.

Dále se ÚS znovu ztotožnil s názory, které vyjádřil v nálezu II. ÚS 482/18, ve svém nálezu sp. zn. **II. ÚS 1945/20** ze dne 29. 1. 2021 (body 21, 23 a další). Zde znovu připomenul, že mimořádnost PP nespočívá v tom, že by soudy měly možnost libovolného, nepředvídatelného a nepřesvědčivého rozhodování, nespočívá ani v možnosti zamítnout žádost odsouzeného, který naplnil všechna zákonem požadovaná kritéria (bod 14). ÚS původní rozhodnutí o PP zrušil hlavně z toho důvodu, že prvoinstanční soud při posuzování prognózy vedení řádného života odsouzeným vzal v úvahu pouze skutečnosti vztahující se k jeho minulosti (konkrétně jeho trestní minulost a výši škody, kterou svým TČ způsobil) a při posuzování náhrady škody nevzal v potaz, že odsouzený k tomuto neměl ve vazbě ani ve VTOS příležitost (bod 30). Na závěr ÚS zkritizoval to, že z původního rozhodnutí o PP není jasné, co by měl dle prvoinstančního soudu odsouzený dále udělat, aby podmínky pro PP splnil (bod 31).

4.3 Shrnutí

ÚS nálezem II. ÚS 482/18 na svou předchozí judikaturu navázal, shrnul ji a mnohé názory v ní již vyjádřené dále konkretizoval a rozvedl. Jelikož v kauze, kterou zde ÚS posuzoval, šlo o typický – až příznačný – případ odsouzeného žádajícího o PP, jsou názory, které ÚS v tomto svém nálezu k PP vyjádřil, v rozhodovací praxi soudů snadno aplikovatelné.⁹⁶

Již po půl roce po vydání nálezu II. ÚS 482/18 se k němu ÚS dvakrát znovu přihlásil a názory v něm obsažené potvrdil a činí tak i nadále. Právní názor obsažený v nálezu II. ÚS 482/18 byl tak již vyjádřen ve čtyřech nálezech, čtyřmi různými soudci zpravodaji a dvěma různými senáty⁹⁷. Díky jeho návaznosti na předchozí judikaturu a potvrzení skrze nálezy na něj navazující jej tedy již lze považovat za ustálenou judikaturu dle výše uvedené definice Zdeňka Kühna.

96 VICHEREK, Roman. Komentář k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.

97 Z usnesení ostatních senátů lze pozorovat, že i ony nejen vzaly nálezu II. ÚS 482/18 na vědomí, ale i jej používají v argumentaci při rozhodování o ústavních stížnostech v podobných případech – viz např. Usnesení sp. zn. I. ÚS 1555/19 ze dne 13. 8. 2019; usnesení sp. zn. I. ÚS 2413/19 ze dne 11. 9. 2019 ; usnesení sp. zn. IV. ÚS 3719/18 ze dne 13. 1. 2020; usnesení sp. zn. IV. ÚS 3483/19 ze dne 21. 1. 2020 atd.

5. METODOLOGIE VÝZKUMU

Mezi teoretiky převažuje shoda na tom, že právní názory ÚS, zvláště jsou-li ÚS opakovány, mají být ze strany obecných soudů reflektovány, stejně je o tom přesvědčen i ÚS. Je však otázkou, zda obecné soudy takto nálezy ÚS opravdu zohledňují – o reálném vlivu judikatury Ústavního soudu na rozhodovací praxi obecných soudů toho víme jen velmi málo. S účelem toto prozkoumat jsem si vybrala právě nálezy II. ÚS 482/18, ve kterém se ÚS detailně vyjádřil k rozhodování obecných soudů o návrzích na podmíněné propuštění. Jedná se o nálezy zásadní, který se snaží změnit dlouhodobě zažitou praxi obecných soudů, přičemž ale potvrzuje trend, který ÚS ve své judikatuře již nastolil.⁹⁸ V tomto nálezu se ÚS podrobně zabývá tím, jak tato rozhodnutí odůvodňovat a co je a není možné brát při tomto rozhodování v potaz. Protože tento nálezy poskytuje obecným soudům jasné ucelené vodítko, jak při posuzování návrhů na podmíněném propuštění postupovat, a protože jde o velmi častý druh rozhodnutí – ročně se týká několika tisíc odsouzených – rozhodla jsem se právě na jeho příkladu zkoumat, jestli právní názor vyslovený v tomto nálezu měl vliv na reálné rozhodování soudů v této oblasti. Mou hlavní výzkumnou otázkou tedy je, **zda došlo ke změně odůvodňování rozhodnutí o návrzích na PP ze strany obecných soudů po vydání nálezu II. ÚS 482/18.**

V této kapitole uvádím, jak jsem vybrala vzorek, na kterém jsem vliv vybraného nálezu zkoumala; jak jsem pro toto své zkoumání získala data, která tvoří celkem 171 prvoinstančních rozhodnutí o návrhu na PP z období těsně před vydáním nálezu a rok po něm; a jak probíhala obsahová analýza každého jednotlivého získaného rozhodnutí. V podkapitole 5.6 uvádím Tabulku 5.2, ze které lze vyčíst, jaké jsem si pro svůj výzkum stanovila specifické výzkumné otázky.

5.1 Výběr zkoumaných rozhodnutí

Rozhodnutí, která jsem zkoumala, jsem vybrala tak, aby byla vydaná ve srovnatelných obdobích těsně před vydáním nálezu II. ÚS 482/18 ze dne 28. listopadu 2018 a jeden rok poté. Jeden rok by měl být dostatečný, aby se soudci s nálezem seznámili, aby je přesvědčili o ustálenosti názoru ÚS i na něj navazující nálezy, a aby měli dostatek času mu přizpůsobit svoji praxi či na něj jinak ve svých rozhodnutích reagovat. Konkrétně jsem tedy zkoumala rozhodnutí o návrzích na podmíněné propuštění vydaná mezi 5. až 16. listopadem 2018 a mezi 4. a 15. listopadem 2019

Snažila jsem se obě daná období vybrat tak, aby si byla co nejvíce podobná – jedná se v obou případech o 14 dnů počínaje pondělním, na samém začátku listopadu. Dále jsem se snažila, aby pokud možno šlo o co nejvíce „normální“ a průměrná období (nejde o dobu letních prázdnin, ani

⁹⁸ VICHEREK, Roman. Komentář k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.

žádných státních svátků, během kterých je zvýšená pravděpodobnost, že budou u soudců probíhat různé dovolené), zároveň by mělo jít o dobu již dostatečně vzdálenou úplnému začátku školního roku; nejsou ani příliš blízko Vánočním svátkům. To vše by mohlo získané vzorky rozhodnutí nějak ovlivnit, například momentálním obsazením soudců, jejich celkovým naladěním či dobou, kterou jsou ochotni každému případu věnovat.

5.2 Sběr dat

Oslovila jsem na základě zákona o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb. všechny soudy, které v I. stupni rozhodují o žádostech o podmíněné propuštění - tedy soudy v jejichž okrese se nachází vazební věznice, věznice nebo detenční ústav. Šlo tedy o 33 soudů, konkrétně Okresní soud Brno-venkov, Okresní soud v Břeclavi, Okresní soud v České Lípě, Okresní soud v Českých Budějovicích, Okresní soud v Havlíčkově Brodě, Okresní soud v Hradci Králové, Okresní soud v Chomutově, Okresní soud v Jablonci nad Nisou, Okresní soud v Jičíně, Okresní soud v Karlových Varech, Okresní soud v Karviné, Okresní soud v Kladně, Okresní soud v Liberci, Okresní soud v Litoměřicích, Okresní soud v Lounech, Městský soud v Brně, Okresní soud v Mostě, Okresní soud v Nymburce, Okresní soud v Olomouci, Okresní soud v Opavě, Okresní soud v Ostravě, Okresní soud v Pardubicích, Okresní soud Plzeň – město, Obvodní soud pro Prahu 4, Obvodní soud pro Prahu 6, Okresní soud v Příbrami, Okresní soud v Rakovníku, Okresní soud v Sokolově, Okresní soud v Šumperku, Okresní soud v Teplicích, Okresní soud v Trutnově, Okresní soud v Třebíči a Okresní soud ve Znojmě.

Data jsem od soudů získávala ve spolupráci s Ústavem státu a práva Akademie věd ČR, který mé žádosti odeslal skrze datové schránky daných soudů. V první vlně, v listopadu 2019, jsme tyto soudy požádali o zaslání anonymizovaných usnesení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, která byla učiněna v období mezi 5. a 16. listopadem 2018 (podstatné je datum rozhodnutí) a která nebyla vyhotovená jako zjednodušená usnesení. V případě, že proti některému z těchto usnesení byla podána stížnost, žádali jsme taktéž o zaslání anonymizovaného usnesení stížnostního soudu, kterým bylo rozhodnuto o této stížnosti.

Ve druhé vlně, tedy v únoru 2020, jsme soudy oslovili podobně, akorát s rozdílem, že jsme tentokrát požádali o zaslání rozhodnutí učiněných v období mezi 4. a 15. listopadem 2019. Dále jsme zároveň požádali soudy o tyto údaje ohledně usnesení o návrzích na podmíněné propuštění, která byla vydaná jako zjednodušená:

- 1) Počet zjednodušených zamítavých usnesení rozhodnutých mezi 5. až 16. listopadem 2018
- 2) Počet zjednodušených vyhovujících usnesení rozhodnutých mezi 5. až 16. listopadem 2018

3) Počet zjednodušených zamítavých usnesení rozhodnutých mezi 4. až 15. listopadem 2019

4) Počet zjednodušených vyhovujících usnesení rozhodnutých mezi 4. až 15. listopadem 2019.

Na žádost týkající se rozhodnutí z roku 2018 odpovědělo všech 33 soudů, všechny soudy poslaly oficiální odpovědi a vyžádaná rozhodnutí bez významnějších problémů. Oficiální odpovědi soudů mi byly užitečné v tom ohledu, že většinou se v nich uvádělo, kolik daných rozhodnutí vydaly/posílají, přičemž někdy v odpovědi byly uvedeny i spisové značky daných rozhodnutí. Podle těchto údajů jsem mohla zkontrolovat, zda počet rozhodnutí, která mi reálně přišla, odpovídá číslu, které je uvedeno v dopise, případně i odpovídají-li spisové značky došlých rozhodnutí. V některých případech totiž od soudů dorazilo méně rozhodnutí nebo s jinými spisovými značkami, než soud v dopise uvedl, že odeslal. V takových případech jsme soudy požádali, aby chybějící rozhodnutí ještě dodaly.

Ohledně žádostí týkajících se rozhodnutí z roku 2019 a statistiky neodůvodněných rozhodnutí to již nebylo tak jednoduché. I když některé až po urgencích, nakonec 32 soudů poslalo vyžádaná rozhodnutí, 4 z nich k nim ale nepřiložily oficiální odpověď, takže nebylo možné zkontrolovat, jestli odeslaly všechna rozhodnutí, která odeslat chtěly. Od Okresního soudu v Teplicích jsem ani po urgenci nezískala ani oficiální odpověď na mou žádost, ani požadovaná rozhodnutí. Dohromady 7 soudů nedodalo statistiku o počtu neodůvodněných rozhodnutí, ať už proto, že ji ve své oficiální odpovědi opomněly uvést, nebo proto, že od nich oficiální odpověď vůbec nepřišla.

5.3 Získaná data

Celkově jsem obdržela 171 odůvodněných prvostupňových rozhodnutí, která odpovídají výše uvedeným kritériím, a to konkrétně 81 z roku 2018 a 89 z roku 2019. Také jsem takto získala dohromady 81 relevantních rozhodnutí o stížnostech proti usnesení o návrhu na PP. Požadovanou statistiku neodůvodněných rozhodnutí jsem získala alespoň od 26 soudů. S tímto vzorkem dále pracuji. Statistiku všech rozhodnutí získaných od jednotlivých soudů přikládám v Příloze 1. Seznam všech získaných odůvodněných rozhodnutí přikládám v Příloze 2.

V Tabulce 5.1 uvádím, kolik jakých rozhodnutí bylo v mnou sledovaných obdobích vydáno (dle informací, které jsem získala od soudů). Z tabulky plyne, že počty rozhodnutí se v obou sledovaných obdobích nijak výrazně neliší, jediný větší rozdíl najdeme v kategorii neodůvodněných vyhovujících rozhodnutí, kterých bylo v období v roce 2019 vydáno o 10 méně, než o rok dříve.

Tabulka 5.1: Počet rozhodnutí

	5. až 16. listopad 2018		4. až 15. listopad 2019	
	zamítavé	vyhovující	zamítavé	vyhovující
odůvodněné	72	9	79	10
neodůvodněné	69	94	64	84
celkem	141	103	143	94

Můj způsob získávání vzorku rozhodnutí má své nedostatky: Vzorek rozhodnutí, který analyzuji, je závislý na tom, co mi soudy samy sdělily a poskytly. Tedy jestliže soud nepřiložil k rozhodnutím oficiální odpověď nebo v ní neuvedl, kolik rozhodnutí posílá, nebo toto uvedl chybně, neměla jsem možnost, jak zkontrolovat jestli mi poskytují vše vyžádané. Takto se tedy mohlo stát, že se ke mně některá rozhodnutí, která by do mnou sledované kategorie spadala, nedostala. Jsem však přesvědčená, že toto se týká přinejhorším jednotek případů a nemělo by to výrazně ovlivnit můj výzkum. Z hlediska počtu rozhodnutí uvedených v Tabulce 5.1 je pak potřeba uvést, že protože mi pětina soudů neposkytla statistiku vydaných neodůvodněných rozhodnutí, tato čísla v ní nejsou uvedena.

5.4 Obsahová analýza rozhodnutí

Obsah rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné analyzovat systematicky. Zejména je potřeba stanovit, co a jak bude sledováno, což však vyžaduje znalost oblasti i předběžnou analýzu rozhodnutí z dané oblasti. Začala jsem proto tím, že jsem si přečetla několik náhodných rozhodnutí o podmíněném propuštění, abych si udělala představu, co a jak detailně se v nich rozebírá. Následně jsem z nálezu II. ÚS 482/18 pečlivě vyextrahovala požadavky na rozhodování o PP a na odůvodnění rozhodnutí. Dále jsem si prostudovala rigorózní práci soudce Romana Vichereka⁹⁹, ve které je velmi podrobně rozepsáno, co všechno může soudce při rozhodování o PP zvážit, jak má co promyslet a odůvodnit. Na základě toho, co jsem viděla v různých rozhodnutí o PP, odůvodnění nálezu II. ÚS 482/18 a také na základě toho, co uvádí Vicherek, jsem si vytvořila pomocí on-line nástroje jotform.com první verzi formuláře, který umožňoval jednoduché zaznamenání obsahu soudních rozhodnutí. V průběhu tohoto procesu jsem se o znění formuláře radila s dr. Jakubem Drápalem.

Jakmile jsem měla formulář v první verzi připravený, provedla jsem test, abych zjistila, zda jej mám skutečně připravený tak, aby bylo možné do něj věrně a přehledně zaznamenat všechny údaje,

99 VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

kteře se v rozhodnutí o žádosti o PP mohou objevit. Za tímto účelem jsem náhodně vybrala 12 odůvodněných rozhodnutí ze tří různých soudů, která jsem pokusně do formuláře zaznamenala. Abych zjistila, zda mnou připravené kolonky jsou srozumitelné i pro ostatní, a zda umožňují údaje z rozhodnutí zaznamenat objektivně a nezávisle na tom, jak bych je zaznamenala já sama, stejných 12 testovacích rozhodnutí do formuláře zadal i dr. Drápal. Pak jsem porovkala, zda byl obsah rozhodnutí zaznamenán stejně. Na základě rozdílů, které se v našich vyplněných formulářích vyskytly, jsem formulář znova upravila tak, aby byla snížena míra subjektivního názoru. Takto upravený formulář mi následně opřipomínkoval doktorand Právnické fakulty Masarykovy univerzity Ondřej Klabačka, který se podmíněným propuštěním zabývá jak v rámci doktorského studia, tak pro účely diplomové práce analyzoval větší množství rozhodnutí o podmíněném propuštění. Následně jsem znovu zadala několik zkušebních rozhodnutí a na základě toho pozměnila poslední nedostatky.

Následně jsem do něj zadávala obsah rozhodnutí, která činí vzorek tohoto výzkumu. V průběhu již oficiálního zadávání rozhodnutí do formuláře jsem ovšem v několika případech narazila na problém toho, jak velmi různá rozhodnutí o žádostech o PP jsou, jak moc se liší nejen mezi různými soudy, ale i mezi jednotlivými soudci. Například někteří určitou skutečnost v celém rozhodnutí ani nezmíní, zato jiní na ní své rozhodnutí zakládají (konkrétně z toho, na co jsem narazila, například zda byl odsouzený již někdy v minulosti podmíněně propuštěn nebo zda navázal spolupráci s PMS). Několikrát se mi na základě tohoto stalo, že jsem svůj formulář ještě trochu poupravila, přičemž jsem vždy také musela projít zpětně všechna již zadaná rozhodnutí a pro novou verzi formuláře upravit to, jak jsem je již zadala.

5.5 Práce s jednotlivými rozhodnutími

U každého rozhodnutí jsem sledovala míru a kvalitu odůvodnění, které obsahovalo. Rozhodnutí jsem pečlivě pročítala a během toho zaznamenávala do formuláře, jaké všechny informace jsou v něm obsaženy – ať už výběrem jedné nebo více již ve formuláři připravených možností, pokud šlo o údaj, který se v těchto rozhodnutích objevuje pravidelně; nebo vyplněním textu do kolonky „jiné“ pokud šlo o údaj, který se v rozhodnutích objevil pouze ojediněle; nebo vyplňováním textových polí tam, kde šlo o informace, které nelze vyjádřit před-formulovanými kolonkami. **Do formuláře jsem u každého jednotlivého rozhodnutí zaznamenala následující skutečnosti, které obsahovalo:**

➤ **Obecné údaje o daném rozhodnutí:**

- u kterého soudu I. stupně se jednání vedlo, kompletní spisová značka dané věci, datum vydání tohoto rozhodnutí;
- dle jakých paragrafů bylo kvalifikováno jednání odsouzeného, za které si odpykává trest odnětí svobody, ze kterého žádá o propuštění;
- zda toto jeho jednání bylo přečinem, zločinem nebo zvláště závažným zločinem;
- o jaký typ trestné činnosti šlo – zda to byla TČ násilná, majetková, proti veřejnému pořádku, drogová, sexuální, tzv. trestná činnost bílých límečků, řízení pod vlivem, neplacení alimentů nebo jiná trestná činnost;
- v jaké výměře byl odsouzenému za tuto trestnou činnost uložen trest (v měsících, zaokrouhleno na jedno desetinné místo);
- datum počátku výkonu trestu odnětí svobody;
- zda byl VTOS přerušen (včetně např. situace, kdy byl odsouzený ve vazbě, pak propuštěn, a pak nastoupil do VTOS; tedy jakékoli přerušení VTOS, nejen to, které je myšleno pojmem uvedeným v § 35 zákona č. 84/1969 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody nebo v § 325 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním) a jestliže ano, tak od kdy do kdy byl takto přerušen;
- datum podání žádosti o podmíněné propuštění a kdo ji podal – zda odsouzený, ředitel věznice nebo někdo jiný;
- jak bylo o této žádosti rozhodnuto – zda byla odmítnuta, zamítnuta, či jí bylo vyhověno;
- jestliže jí bylo vyhověno, jak dlouhá byla stanovena zkušební doba (v měsících) a zda soud stanovil dohled, povinnosti či omezení a jak toto případně stanovil.

➤ **Posouzení splnění podmínky nutné doby výkonu trestu:**

- dle jakého paragrafu soud danou žádost posuzoval z hlediska podmínky nutné doby již vykonaného trestu odnětí svobody, tedy zda
 - odsouzený ještě nesplnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody;
 - odsouzený splnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody dle §88 odst. 1, písmena a) TZ [alespoň 1/2 trestu];
 - odsouzený, který je ve VTOS poprvé a který nespáchal zvláště závažný zločin, splnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody dle §88 odst. 1, písmena b) TZ [alespoň 1/3 trestu];
 - odsouzený za přečin je posuzován dle §88 odst. 2 TZ [méně než 1/2 trestu];

- odsouzený za vyjmenované TČ nebo odsouzený k výjimečnému trestu odnětí svobody na 20 až 30 let splnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody dle §88 odst. 4 TZ [alespoň 2/3 trestu];
- odsouzený k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí splnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody dle §88 odst. 5 TZ [alespoň 20 let];
- odsouzený k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí splnil nutnou dobu výkonu trestu odnětí svobody dle §88 odst. 5 ve spojení s § 54 odst. 4 TZ [alespoň 20 let + délka trestu vykonaného ve věznici s ostrahou].
- Ohledně posouzení splnění této podmínky jsem také sledovala, zda soud vůbec zmiňuje, jak dlouhou dobu bylo v případě daného konkrétního odsouzeného nutno vykonat, zda tento údaj soud uvádí správně, zda paragraf, dle kterého daný případ posuzoval, uvádí soud přesně a další podobné zajímavosti.

➤ **Údaje o chování odsouzeného a o plnění jeho povinností ve VTOS i mimo něj**

◆ **Kázeňské odměny:**

- zda odsouzený získal nebo nezískal nějaké odměny; jestliže ano, tak kolik jich získal, kdy, za jaké období, za co mu byly uděleny, jaký je vývoj četnosti jejich získávání (zda je získával jen na začátku VTOS, získává je stále častěji nebo naopak stále méně často);
- zda se soud zamýšlí nad tím, jestli měl odsouzený k získání odměn dostatek času a příležitostí (protože v některých věznicích například jsou odměny udělovány v tříměsíčních intervalech, tedy se může stát, že odsouzenému, kterému byl uložen celkový trest odnětí svobody v délce 6 měsíců a žádá o podmíněné propuštění se splněním jeho první poloviny, ještě ani nemohla být žádná odměna udělena, i když by si ji třeba za své jednání již zasloužil; další skupinou odsouzených, pro které může být těžké získat dostatek odměn, jsou trvale pracovní nezařaditelní);
- zda soud zvážil, jestli to, že odsouzený získal určitý počet odměn, není v některých případech spíše znakem toho, že se pouze dobře adaptoval na prostředí a režim věznice; nebo zda odsouzený odměny nezískává jen účelově s pouhou vidinou možnosti podmíněného propuštění (například když je začal získávat teprve po podání žádosti o PP nebo těsně před tím, i když tuto možnost měl již dříve); zda tyto své úvahy soud přiměřeně odůvodnil.

◆ **Kázeňské tresty:**

- kolik kázeňských trestů bylo odsouzenému uděleno; případně za co, kdy, za jaké období, okolnosti jejich udělení, jaký je vývoj jejich četnosti (např. dostává je čím dál častěji nebo naopak čím dál méně často); případně údaj o zahlazení některých trestů; údaj o případném aktuálně probíhajícím kázeňském řízení; poznámka o tom, zda soud vyjádřil nějakou úvahu nad tím, zda tyto konkrétní kázeňské nedostatky odsouzeného mohou mít vliv na jeho prognózu vedení řádného života v budoucnu (kdy například trest za nestlaní si postele by zřejmě běžně u odsouzeného nenaznačoval tak vysoké riziko pro případný další život na svobodě, jako třeba trest za zneužití návykové látky nebo za fyzické napadení spoluvězně apod.).

◆ **Kázeňské poznatky, aktuální skupina vnitřní diference:**

- zda má odsouzený ze strany věznice za své chování ve VTOS nějaké kladné nebo záporné kázeňské poznatky (což jsou něco jako „malé“ kázeňské odměny a tresty za jednání, které svou intenzitou nepostačuje na udělení standardní odměny nebo kázeňského trestu; v některých věznicích za určitý počet záporných/kladných poznatků bývá odsouzenému uložen/a kázeňský trest/odměna);
- ve které postupné skupině vnitřní diference se odsouzený momentálně nachází – v I., v II., nebo ve III. (v té nejpřísnější).

◆ **Absolvování programů:**

- zda odsouzený ve VTOS absolvoval nějaký konkrétní resocializační, preventivní, terapeutický nebo podobný program (ať už byl jemu přímo stanoven, nebo jej absolvoval zcela dobrovolně a z vlastní iniciativy);
- jestliže absolvoval, tak jaký program to byl;
- jestliže neabsolvoval, tak zda soud posoudil, jestli vůbec objektivně takovou možnost měl (např. zda ve věznicí je dostatečná nabídka takových programů, které by byli pro odsouzeného příhodné);
- jestliže absolvoval, ale a soudu se zdá, že pouze účelově, zda soud toto své zdání přiměřeně zdůvodnil (např. že se mu to takto jeví na základě vyjádření vedoucího programu nebo kvůli tomu, že odsouzený se začal účastnit až těsně před žádostí/líčením, i když zde tato možnost byla i dříve apod).

◆ **Nástup do VTOS:**

- zda odsouzený do VTOS nastoupil sám a včas; nebo sice sám, ale pozdě; či zda dokonce musel být dodán;
- jestliže nastoupil pozdě nebo musel být dodán policií, tak jestli toto bylo zapříčiněno jeho vlastní vinou, nebo zda zde figurovaly nějaké objektivní skutečnosti, které včasný nástup znemožnily nebo citelně ztížily (např. hospitalizace odsouzeného, nebo jestliže se odsouzený o výzvě k nástupu nedozvěděl a to ne vlastní vinou apod.).

◆ **Pracovní návyky, zneužívání drog, ochranné léčení a povinnosti mimo VTOS**

- zda pracoval před nástupem do VTOS;
- zda pracuje během něj;
- jestliže nepracuje, tak zda se zapojil jinak (například pomocí při úklidu, při jiných pracech pro věznici nebo brigádně);
- jestliže nepracuje, zda soud vyjádřil úvahu nad tím, zda nepracuje jen kvůli jeho vlastní lenosti, a laxnosti, nebo zda je to zapříčiněno objektivními skutečnostmi, které mu to ztěžují nebo úplně znemožňují (např. mu v tom brání věk, nemoc, nedostatek pracovních příležitostí apod.);
- zda zneužíval před nástupem do VTOS drogy;
- zda drogy zneužíval dokonce i v průběhu VTOS;
- zda bylo odsouzenému odsuzujícím rozsudkem uloženo také ochranné léčení;
- jestliže mu bylo uloženo ochranné léčení, tak jaký byl postoj odsouzeného k němu – kladný nebo negativní – a jestli léčení proběhlo řádně nebo ne;
- zda odsouzený má i jiné povinnosti mimo VTOS a jestliže ano, tak jaké to jsou – jestli vyživovací povinnost, povinnost splácení jiných závazků, nebo další jiné povinnosti mu uložené odsuzujícím rozsudkem – a zda hradí náklady VTOS.

➤ **Údaje o náhradě škody způsobené TČ a omluvě:**

- zda odsouzený škodu způsobenou trestným činem, za který je nyní ve VTOS, odčinil a to buďto zcela nebo alespoň z velké části, nebo ji postupně odčínuje;
- nebo zda ji sice odčinil/postupně odčínuje, ale soud má za to, že takto jedná pouze účelově (protože např. začal s nahrazováním až těsně před žádostí/líčením, i když zde tato možnost byla i dříve) a zda soud tuto svou úvahu zdůvodňuje;
- nebo zda způsobenou škodu z velké (tedy ze zásadní) části neodčinil;

- jestliže neodčinil, tak zda mu v tom bránily nějaké objektivní skutečnosti (např. je nemajetný a není ve VTOS zaměstnán); nebo zda se soudu zdá, že zde možnost k tomu reálně byla/je;
- jestli a jak soud tyto své úvahy odůvodňuje;
- zda se odsouzený poškozeným omluvil nebo se o to alespoň pokusil;
- jestliže se neomluvil, zda soud zvážil, zda nejde o situaci, kdy z objektivních příčin zde tato možnost není/je příliš ztížená (tedy například když si poškozený výslovně nepřeje, aby byl odsouzeným jakkoli kontaktován apod.);
- jestliže se omluvil, zda toto jednání soud považuje za upřímné nebo zda se soudu zdá, že takto činí pouze účelově, případně zda soud toto své zdání přiměřeně zdůvodnil (např. že považuje omluvu za neupřímnou, nebo kvůli tomu, že odsouzený se omluvil až těsně před žádostí/líčením, i když zde tato možnost byla i dříve apod).

➤ **Údaje o posuzování nápravy odsouzeného**

- Zda soud zkoumal, jaký je upřímný vnitřní postoj odsouzeného ke spáchané trestné činnosti, tedy zda dle soudu:
 - si ji připouští;
 - přiznal se k ní;
 - lituje jí;
 - zavrhl ji (projevuje kritický náhled);
 - poučil se z ní;
 - přijal odpovědnost za její následky;
- nebo naopak si odsouzený dle soudu svou TČ:
 - nepřipouští (bagatelizuje ji, nemá sebereflexi, zlehčuje ji);
 - nepřiznal se k ní;
 - nelituje jí;
 - nezavrhl ji;
 - nepřijal odpovědnost za její následky - také “trest který dostal, je příliš přísný a poškozuje jej”, “odpovědnost za svůj TČ měl vzít pouze na sebe”;
 - nepoučil se z ní.

➤ **Údaje o posuzování osobnosti odsouzeného:**

- jaká je povaha osobnosti odsouzeného;
- jaké byly okolnosti spáchání trestného činu odsouzeného;

- zda a jak soud posoudil, jestli odsouzený překonal objektivní a subjektivní příčiny spáchání TČ;
- zda byl vypracován aktuální znalecký posudek;
- jestliže byl vypracován, tak zda znalec shledal nápravu odsouzeného a z čeho takto usoudil; dále jestli dle něj hrozí opakování TČ odsouzeným a jak toto znalec zdůvodnil; nakonec zda posudek jako celek vyznívá pro nebo proti podmíněnému propuštění odsouzeného a jaké jsou pro daný závěr důvody.

➤ **Údaje o trestní minulost odsouzeného:**

- zda jde o prvopachatele, recidivistu poprvé vykonávajícího VTOS, nebo jde o pachatele, který trest odnětí svobody již někdy vykonával (včetně případů, kdy předchozí VTOS probíhal v zahraničí);
- zda soud zmiňuje: počet předchozích odsouzení (tedy počet záznamů v rejstříku trestů), o jaký typ TČ šlo – jestli o majetkovou, násilnou..., o jaké konkrétní TČ šlo, kdy odsouzený tyto předchozí TČ spáchal, jaký je vývoj četnosti páčání (rozestupy mezi páčání TČ se zvětšují/zmenšují/nemění se), jaký je vývoj závažnosti páčání (závažnost stoupá/klesá/nemění se), jaké byly okolnosti páčání předchozí TČ;
- jestliže šlo o recidivistu, který již ve VTOS byl, tak zda soud uvádí: kolikrát ve VTOS v minulosti byl, kdy se tak stalo, jaký je vývoj četnosti pobytů ve VTOS (např. rozestupy mezi pobyty ve VTOS se zvětšují/zmenšují/nemění se);
- jestliže byl odsouzený již někdy v minulosti podmíněně propuštěn, tak jestli soud uvádí: kolikrát byl propuštěn; zda se ne/osvědčil a kolikrát se tak stalo; okolnosti jednotlivých ne/osvědčení se;
- zda soud zmiňuje zahlazené tresty odsouzeného a zda k nim přihlíží nebo nepřihlíží, nebo zda z odůvodnění vůbec je jasné, zda k nim přihlíží.

➤ **Údaje o prostředí, do kterého by byl odsouzený případně podmíněně propuštěn:**

- jestliže má odsouzený rodinu či jiné blízké osoby, zda s nimi udržuje kontakt (ať už písemný nebo prostřednictvím návštěv);
- zda má odsouzený pro případ, že jeho žádosti o PP bude vyhověno, na svobodě zajištěno zaměstnání nebo jiný zdroj příjmů;
- jestliže má zajištěné zaměstnání, zda v něm má slíbenou pracovní smlouvu na dobu neurčitou nebo na dostatečně dlouhou dobu určitou;

- jestliže má zajištěný příjem, zda soudu považuje jím uváděný způsob výdělků za vhodný; zda jej dostatečně doložil nebo ne a odvodnění této úvahy soudu;
- zda má odsouzený pro případ vyhovění jeho žádosti o PP zajištěno ubytování; zda toto ubytování považuje soud za vhodné a odůvodnění této úvahy soudu;
- zda v případě odsouzeného někdo nabídl záruku dle § 6 odst 1 písm. c) TŘ a jestliže ano, tak kým byla nabídnuta, zda byla tato záruka soudem přijata, a zda soud případně uvedl, proč záruku nepřijal;
- kdo se připojil k žádosti odsouzeného o PP – ředitel věznice, rodič/e odsouzeného, manžel/partner odsouzeného, jeho sourozenci nebo někdo jiný;
- zda odsouzený navázal spolupráci s Probační a mediační službou.

➤ **Údaje vyjádření věznice, SZ a o závěrech, které soud v rozhodnutí činí:**

- zda odsouzený dle věznice program zacházení pro něj stanovený plní, plní pouze částečně, teprve začal plnit, nebo neplní;
- zda věznice (většinou skrze vychovatele, vězeňské psychology a pod.) odsouzeného doporučuje k podmíněnému propuštění (a tedy účel trestu u něj již byl naplněn), nebo si dle vyjádření odsouzený (teprve) připravuje podmínky pro PP (tedy účel trestu je u něj postupně naplňován), nebo jej věznice k PP nedoporučuje (když u něj účel trestu naplňován není) a jestli a jak je tento závěr odůvodněn;
- zda státní zástupce navrhuje žádosti vyhovět nebo ji zamítnout a proč (důvody zaznamenány stejně jako viz níže v části popisující hlavní důvody soudu pro vyhovění/zamítnutí žádosti);
- zda dle mínění soudu lze u odsouzeného v případě vyhovění žádosti o PP důvodně očekávat vedení řádného života nebo ne;
- zda je dle soudu potřeba další působení trestu odnětí svobody na odsouzeného;
- jestliže je potřeba, tak zda soud uvádí, co je nutné naplnit, aby již potřeba nebylo.

➤ **Jaké byly hlavní důvody zamítnutí žádosti:**

- předchozí trestná činnost odsouzeného;
- neosvědčení se při předchozích PP;
- páchal i po předchozích podmíněných propuštěních;
- páchal i po amnestii;
- páchal i po podmíněném odsouzení;
- nebylo ještě zcela dosaženo nápravy;

- soud neshledal opravdovou nápravu odsouzeného (- včetně “dosud (dostatečně) neprokázal polepšení”);
- účel trestu ještě nebyl zcela naplněn (např. „soud má za to, že je třeba ještě působit výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody na odsouzeného, aby riziko případného opakování trestné činnosti bylo co nejnižší“);
- nereflktuje svůj TČ/nestaví se k němu tak, jak by si soud představoval;
- neplní povinnosti a /nebo nemá dobré chování;
- plní povinnosti a/nebo má dobré chování pouze účelově;
- nemá kázeňské odměny/nemá jich dostatek;
- má kázeňský trest/y;
- aktuální skupina vnitřní diferenciacie;
- nemá zajištěné ubytování;
- nemá zajištěné zaměstnání;
- nemá (dostatečné) rodinné zázemí;
- nenahradil škodu/nevrátil bezdůvodné obohacení;
- závislost na omamných látkách;
- závažnost spáchaného TČ - vcelku bez dalšího;
- negativní vyjádření věznice;
- negativní vyznění aktuálního znaleckého posudku;
- negativní vyznění znaleckého posudku z doby odsouzení;
- povaha osobnosti pachatele;
- pozdní nástup do VTOS;
- dodání do VTOS policií;
- nepřekonal subjektivní příčiny spáchání TČ;
- nepřekonal objektivní příčiny spáchání TČ;
- jiné důvody (včetně jejich uvedení).

➤ **Jaké byly hlavní důvody vyhovění žádosti:**

- nejde o recidivistu;
- je poprvé ve VTOS, i když jde o recidivistu;
- plní povinnosti a má dobré chování;
- má zajištěné ubytování;
- má zajištěné zaměstnání;
- má žádoucí rodinné zázemí;

- má kázeňské odměny;
- nemá kázeňské tresty;
- aktuální skupina vnitřní diference;
- nahradil škodu/vrátil bezdůvodné obohacení;
- dostatečně se snaží nahradit škodu/vrátit bezdůvodné obohacení;
- reflektuje svou předchozí TČ;
- spáchaný TČ nebyl závažný;
- pozitivní vyjádření věznice;
- pozitivní vyznění aktuálního znaleckého posudku;
- pozitivní vyznění znaleckého posudku z doby odsouzení;
- povaha osobnosti pachatele;
- včasný nástup do VTOS;
- překonal subjektivní příčiny spáchání TČ;
- překonal objektivní příčiny spáchání TČ;
- prokázal polepšení.

➤ **Co mne v rozhodnutí speciálně zaujalo**

- zda a jaké hlavní důvody mne speciálně v tomto případě zaujaly a proč
- zda a jaké zajímavosti z celého rozhodnutí mne v tomto speciálně zaujaly a proč

➤ **Údaje o stížnosti proti danému rozhodnutí:**

- zda byla proti tomuto rozhodnutí soudu podána stížnost;
- jestliže byla podána, zda ji podal státní zástupce, odsouzený nebo někdo jiný;
- jestliže byla podána, zda jí bylo vyhověno, byla odmítnuta nebo zamítnuta;
- jestliže jí bylo vyhověno, zda soud druhého stupně původní rozhodnutí potvrdil, zrušil a vrátil k rozhodnutí soudu I. stupně, nebo zrušil a ve věci také sám rozhodl a v tomto případě také jestli vyhověl žádosti o PP a jak dlouhou případně stanovil zkušební dobu.

5.6 Specifické výzkumné otázky

Jelikož má hlavní výzkumná otázka je dost obecná, nelze na ni odpovědět bez toho, aby byly analyzovány jednotlivé podotázky, neboli specifické výzkumné otázky (dále i „SVO“). Ty uvádím v Tabulce 5.2 (tabulka se nachází za shrnutím této kapitoly). Tabulka 5.2 ve svém prvním sloupci vždy uvádí také jednotlivé požadavky, které na rozhodování obecných soudů o PP Ústavní soud klade, a ze kterých mé specifické výzkumné otázky vycházejí.

V posledním sloupci Tabulky 5.2 je uvedeno, na jaké části vzorku získaných dat zkoumání dané specifické výzkumné otázky proběhlo. To z toho důvodu, že ne vždy by dávalo smysl zkoumat danou skutečnost na vzorku všech rozhodnutí. Tak například zmínky o trestní minulosti odsouzeného se logicky nebudou vůbec vyskytovat v rozhodnutích, kdy odsouzený byl prvopachatel, a kdyby i tato rozhodnutí byla do zkoumání podrobnosti zmínek o trestní minulosti zahrnuta, neprávem by soudům „zhoršovala bilanci“, protože nelze očekávat jakékoli zmínky o recidivě, když odsouzený není recidivistou.

5.7 Shrnutí

Ve svém bádání se snažím najít odpověď na svou hlavní výzkumnou otázku, a to zda došlo ke změně odůvodňování rozhodnutí o návrzích na PP ze strany obecných soudů po vydání nálezu II. ÚS 482/18. Za tímto účelem jsem si stanovila množství specifických výzkumných otázek, které uvádí Tabulka 5.2, skrze které se snažím dojít k odpovědi na mou otázku hlavní.

Od všech soudů, které v první instanci o návrzích na PP rozhodují, jsem získala dohromady 171 odůvodněných rozhodnutí, konkrétně 81 rozhodnutí z období 5. až 16. listopad 2018 a 89 rozhodnutí z období 4. až 15 listopadu 2019 – tato rozhodnutí tvoří vzorek, který svému zkoumání podrobuji. Co se týče zvolených období, v 2018 jde o období těsně před vydáním nálezu II. ÚS 482/18, v roce 2019 rok po něm. Právě dobu jednoho roku jsem zvolila jako takovou, během které obecné soudy již mohly daný nálezn zaznamenat a měly dostatek prostoru na něj ve svých rozhodnutích začít nějak reagovat. Se získanými rozhodnutími provádím jejich obsahovou analýzu, kdy zaznamenávám, co vše je v jejich odůvodnění o odsouzeném a jeho situaci uvedeno, a o čem v nich naopak není žádná zmínka.

Tabulka 5.2: Specifické výzkumné otázky

Požadavek dle nálezu II. ÚS 482/18	Sledovaná proměnná	Specifická výzkumná otázka	Specifický vzorek	
A. Jediným důvodem zamítnutí nemůže být trestní minulost odsouzeného (body 10, 22, 41)	A.1 Hlavní důvody zamítnutí	A.1.1 Změnily se nějak důvody, které soud pro zamítnutí udává jako hlavní?	všechna rozhodnutí	
		A.1.2 Jak často se mezi hlavními důvody zamítnutí objevují důvody týkající se trestní minulosti pachatele?	všechna rozhodnutí	
		A.1.3 Jak často soud uvádí jako hlavní důvod zamítnutí pouze důvody týkající trestní minulosti pachatele?	všechna rozhodnutí	
B. Trestní minulost nelze hodnotit mechanicky, jen na základě počtu minulých odsouzení (bod 42)	A.2 Hlavní důvody vyhovění	A.2.1 Změnily se nějak důvody, které soud pro vyhovění udává jako hlavní?	všechna rozhodnutí	
		B.1 Zmínky o předchozích odsouzeních	B.1.1 Jestliže je odsouzený recidivista, zmiňuje soud počet jeho předchozích odsouzení?	všechna rozhodnutí, kde šlo o recidivistu
		B.1.2 Jestliže je odsouzený recidivista, zmiňuje soud kdy předchozí TČ páchal nebo její vývoj v čase?	rozhodnutí, kde šlo o recidivistu	
		B.1.3 Jestliže je odsouzený recidivista, zmiňuje soud jaké TČ v minulosti páchal?	rozhodnutí, kde šlo o recidivistu	
C. Není vyloučeno v některých případech přihlížet k již zahlazeným trestům (bod 43)	B.2 Zmínky o předchozích PP a ne/osvědčení se	B.1.4 Jestliže je odsouzený recidivista, zmiňuje soud jaký byl vývoj závažnosti páchané TČ?	rozhodnutí, kde šlo o recidivistu	
		B.2.1 Jestliže byl odsouzený v minulosti podmíněně propuštěn, zabývá se soud předchozími PP a jeho ne/osvědčením se nějak podrobněji?	rozhodnutí, kde již byl v min. PP	
D. Je nutné zkoumat skutečnou a upřímnou nápravu a polepšení (bod 15)	C.1 Zmínky o zahlazených trestech	C.1.1 Zmiňují soudy výslovně zahlazené tresty?	všechna rozhodnutí	
		C.1.2 Jestliže zahlazené tresty soudy zmiňují, přihlíží k nim?	všechna rozhodnutí	
		D.1 Zmínka o osobnosti odsouzeného	D.1.1 Zmiňují soudy, jaká je povaha osobnosti odsouzeného?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
D.2 Zmínka o okolnostech spáchání TČ	D.3 Zmínka o překonání příčin páchaní TČ	D.2.1 Zmiňují soudy okolnosti spáchání TČ?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy	
		D.3.1 Zmiňují soudy, zda odsouzený překonal objektivní a subjektivní okolnosti páchaní TČ?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy	

	D.4 Zmínka o náhledu pachatele na jeho TČ	D.4.1 Zmiňují soudy, jaký je náhled odsouzeného na jeho TČ	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
	D.5 Zmínky o omluvě	D.5.1. Zmiňují soudy, zda se odsouzený poškozeným omluvil?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
		D.5.2 Jestli se odsouzený omluvil, zabývají se soudy tím, zda takto činil upřímně?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
E. Možnost PP má odsouzené motivovat k účasti na programech (bod 13)	E.1 Zmínky o účasti na resocializačních, vzdělávacích apod. programech	E.1.1 Zmiňují soudy, zda odsouzený absolvoval resoc. nebo jiný podobný program?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
		E.1.2 Jestliže odsouzený resoc. a pod. program absolvoval, zmiňují soudy, o jaký program šlo?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
		E.1.3 Jestliže soud uvádí, že odsouzený program absolvoval účelově, uvádí i proč si to myslí?	když mezi hl. důvody byly skutečnosti týkající se nápravy
F. Odměny nelze hodnotit mechanicky, jen podle jejich počtu (bod 33)	F.1 Zmínky o odměnách	F.1.1 Zmiňují soudy, kolik odměn odsouzený získal?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. odměny
		F.1.2 Zmiňují soudy, za co byly odměny získány?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. odměny
		F.1.3 Zmiňují soudy, zda měl pro získání dostatku odměn dostatek příležitostí?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. odměny
		F.1.4 Zmiňují soudy, kdy byly odměny získány nebo jaký je vývoj odměňování odsouzeného čase?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. odměny
		F.1.5 Jestliže odsouzený odměnu nezískal, zmiňují soudy, zda zvážili, jestli měl příležitost ji získat?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. odměny
G. Káz. tresty nelze hodnotit mechanicky jen dle jejich počtu (bod 33)	G.1 Zmínky o kázeňských trestech	G.1.1 Zmiňují soudy počet kázeňských trestů?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. tresty
		G.1.2 Zmiňují soudy, kdy byly káz. Tresty uděleny?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. tresty
		G.1.3 Zmiňují soudy, za co byly káz. tresty uděleny?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. tresty

	G.2 Zmínky o kázeňských poznátcích	G.1.4 Zabývají se soudy tím, jestli uložené káz. Tresty vypovídají něco o tom, jaká by mohla být prognóza vedení řádného života na svobodě? G.2.1 Zmiňují soudy, zda je k osobě odsouzeného veden nějaký kázeňský poznatek?	když mezi hl. důvody byly zmíněny káz. tresty když mezi hl. důvody byly zmíněny odměny / káz. tresty
H. Je potřeba odlišit skutečnou snahu o náhradu škody od úsilí předstíraného pouze navenek; je potřeba zkoumat, zda je pro žadatele reálné, aby odčinil škodu, kterou svým TČ způsobil (bod 54)	H.1 Zmínky o náhradě škody	H.1.1 Zmiňují soudy, zda odsouzený nahradil nebo nahrazuje škodu?	když mezi hlavními důvody byla zmíněna náhrada škody
		H.1.2 Jestliže škodu nenahradil a soud tvrdí, že tak učinil měl, zkoumají soudy, zda k tomu měl příležitost?	když mezi hlavními důvody byla zmíněna náhrada škody
I. Je potřeba zkoumat, do jakého prostředí by byl žadatel podmíněně propuštěn (body 40, 41, 50)	I.1 Zmínky o vztahu k práci	I.1.1 Zmiňují soudy, zda žadatel pracoval před nástupem do VTOS?	všechna rozhodnutí
		I.1.2 Zmiňují soudy, zda odsouzený pracuje ve VTOS?	všechna rozhodnutí
		I.1.3 Jestliže ve VTOS odsouzený nepracuje, zkoumají soudy, zda k tomu měl příležitost?	všechna rozhodnutí
		I.1.4 Zmiňují soudy, zda má odsouzený pro případ PP zajištěný zdroj příjmů?	všechna rozhodnutí
		I.1.5 Jestliže soud nepřijímá zdroj příjmů, který odsouzený při žádosti uvádí, zdůvodňuje toto nějak?	všechna rozhodnutí
	I.2 Zmínka o ubytování	I.2.1 Zmiňují soudy, zda má odsouzený pro případné PP zajištěno ubytování?	všechna rozhodnutí
		I.2.2 Jestliže ubytování navrhované odsouzeným soud nepřijímá, zdůvodňuje toto nějak?	všechna rozhodnutí
	I.3 Zmínka o kontaktu s blízkými	I.3.1 Zmiňují soudy, zda je odsouzený v kontaktu se svými blízkými?	všechna rozhodnutí
	I.4 Zmínky o zneužívání drog	I.4.1 Zmiňují soudy, zda odsouzený před nástupem do VTOS zneužíval drogy?	všechna rozhodnutí
		I.4.2 Zmiňují soudy, zda odsouzený před ve VTOS zneužíval drogy?	všechna rozhodnutí
	I.5 Zmínka o spolupráci s PMS	I.5.1 Zmiňují soudy, zda odsouzený navázal spolupráci s PMS?	všechna rozhodnutí
J. Míru rizika recidivy lze snížit uložením dohledu/omezení/povinnosti (bod 37)	J.1 Uložení dohledu/omezení/povinností	J.1.1 Ukládají soudy při vyhovění dohled, povinnosti a omezení?	všechna rozhodnutí

		J.1.2 Jakmile soud žádosti vyhoví, jak často se nijak nezmíní o institutech dohledu a uložení přiměřených omezení a povinností?	všechna rozhodnutí
K. Soud by měl uvést, co je potřeba splnit, aby další působení VTOS již nebylo potřeba (bod 48)	K. zmínky o tom, co je potřeba splnit, aby další působení VTOS již nebylo potřeba	K.1.1 Jestliže soud žádost zamítne, zmiňuje, co je potřeba naplnit, aby další působení VTOS potřeba nebylo?	všechna rozhodnutí
L. Mimo požadavky ÚS: Vyjádření věznice a SZ	L.1 Zmínky o vyjádření věznice	L.1.1 Zmiňují soudy, jak se k možnosti odsouzeného podmíněně propustit staví věznice?	všechna rozhodnutí
		L.1.2 Dbají soudy toho, jak se k možnosti odsouzeného podmíněně propustit staví věznice?	všechna rozhodnutí
	L.2 Zmínky o vyjádření SZ	L.2.1 Zmiňují soudy, jak se k možnosti odsouzeného podmíněně propustit staví státní zástupce?	všechna rozhodnutí

6. VÝSLEDKY

Došlo ke změně odůvodňování rozhodnutí ze strany obecných soudů po vydání nálezu II. ÚS 482/18? Jelikož toto je vcelku obecná otázka, snažím se na ni odpovědět pomocí zkoumání jednotlivých specifických výzkumných otázek (dále i „SVO“), jejichž seznam obsahuje Tabulka 5.2 na konci kapitoly páté. Jestli soudy učinily svá odůvodnění v rozhodnutích o návrzích na PP po vydání daného nálezu podrobnějšími, zjistíme nakonec skrze odpovědi na mé jednotlivé specifické výzkumné otázky.

Jednotlivé oblasti, kterými se ve svých specifických otázkách zabývám, jsou frekvence určitých hlavních důvodů zamítnutí a vyhovění žádostí; podrobnost řešení trestní minulosti odsouzeného; pečlivost zkoumání skutečné nápravy odsouzeného; míra zmínek o získávání kázeňských odměn a trestů; zmínky o náhradě škody, její upřímnosti a o možnostech ji vyžadovat; důkladnost zkoumání prognózy vedení řádného života, a to skrze zmínky o vztahu odsouzeného k práci či k drogám, o tom, zda má pro případ PP zajištěno ubytování a zda je v kontaktu se svou rodinou; a jak často soudy zmiňují vyjádření věznice a státního zástupce. Toto všechno jsou totiž oblasti, ke kterým se ÚS ve svém nálezu vyjádřil v tom smyslu, že je potřeba se jimi pečlivě zabývat, a u mnohých i poskytl návod, jak by je měly / mohly soudy hodnotit. U všech zkoumaných skutečností porovnávám výsledky z let 2018 a 2019.

6.1 Hlavní důvody rozhodnutí

6.1.1 Hlavní důvody zamítnutí

V Tabulce 6.1., která zahrnuje všechna zamítavá rozhodnutí (73 případů v roce 2018 a 77 případů v roce 2019) vidíme, že hlavní důvody zamítnutí žádostí se po vydání nálezu II. ÚS 482/18 nijak zásadně nezměnily (SVO A.1.1). Největší rozdíl nalezneme co se týče neosvědčení se při předchozím podmíněném propuštění, kdy soudy toto jako hlavní důvod rozhodnutí použily v roce 2019 v sedmi případech (9,6%), v roce 2018 v 19 případech (24,1%), jedná se tedy o mírný nárůst.

Z Tabulky 6.1 plyne, že zdaleka nejčastěji - i když třeba zároveň s dalšími důvody - používají soudy jako hlavní důvod rozhodnutí předchozí trestnou činnost odsouzených (SVO A.1.2). Následuje argument nedostatečnou/neoprávnou nápravou.

Dle judikatury ÚS by rozhodnutí nemělo být založeno pouze na trestní minulosti odsouzeného. Proto jsem analyzovala počet případů, ve kterých soudy použily jako hlavní důvod zamítnutí **pouze** skutečnosti vztahující se k (trestní) minulosti odsouzeného, tedy zmínily pouze jeden nebo více z

následujících důvodů: předchozí trestná činnost odsouzeného, neosvědčení se při předchozích PP, páchal i po předchozích PP, páchal i po amnestii, páchal i po podmíněném odsouzení, závažnost spáchaného TČ (SVO A.1.3). Těch se v roce 2018 objevilo 7 (což tvoří 9,6 % z odůvodněných případů zamítnutých v daném roce) a v roce 2019 dokonce 17 případů (tedy 21.5 %). Jedná se tedy dokonce o nárůst počtu těchto případů, a to i když se jedná dle nálezu II. ÚS 482/18 o postup nežádoucí.

Tabulka 6.1: Nejčastější hlavní důvody zamítnutí

Důvod (multiple-choice ¹⁰⁰)	2018	2019
Předchozí trestná činnost odsouzeného	63 (86.3 %)	63 (79.7 %)
Náprava není dokončená / není opravdová	42 (57.5 %)	42 (53.2 %)
Jiné důvody	35 (47.9 %)	22 (28.6 %)
Nemá káz. odměny/nemá jich dostatek	19 (26 %)	20 (25.3 %)
Nenahradil škodu	18 (24.7 %)	10 (12.7 %)
Dodán do VTOS policií	17 (23.3 %)	11 (13.9 %)
Pozdní nástup do VTOS	17 (23.3 %)	11 (13.9 %)
Nemá zajištěné zaměstnání	17 (23.3 %)	10 (12.7 %)
Nereflektuje svůj TČ tak, jak by si soud představoval	15 (20.5 %)	8 (10.1 %)
Aktuální skupina vnitřní diferenciacie	15 (20.5 %)	13 (16.5 %)
Páchal i po podmíněném odsouzení	12 (16.4 %)	11 (13.9 %)
Nemá zajištěné ubytování	10 (13.7 %)	6 (7.6 %)
Byl káz. trestán	9 (12.3 %)	8 (10.1 %)
Páchal i po předchozích PP	8 (11 %)	10 (12.7 %)
Nepřekonal subjektivní příčiny spáchání TČ	8 (11 %)	2 (2.5 %)
Závažnost spáchaného TČ	8 (11 %)	8 (10.1 %)
Neosvědčení se při předchozích PP	7 (9.6 %)	19 (24.1 %)
Negativní vyjádření věznice	5 (6.8 %)	5 (6.3 %)
Páchal i po amnestii	4 (5.5 %)	9 (11.4 %)
Účel trestu ještě nebyl zcela naplněn	4 (5.5 %)	8 (10.1 %)
Neplní povinnosti / nemá dobré chování	2 (2.7 %)	3 (3.8 %)
Plní povinnosti pouze účelově	2 (2.7 %)	2 (2.5 %)
Negativní vyznění znaleckého posudku z doby odsouzení	2 (2.7 %)	1 (1.3 %)
Závislost na omamných látkách	1 (1.4 %)	4 (5.1 %)
Negativní vyznění aktuálního znaleckého posudku	1 (1.4 %)	1 (1.3 %)
Nemá rodinné zázemí	1 (1.4 %)	0
Povaha osobnosti pachatele	0	4 (5.1 %)
Nepřekonal objektivní příčiny spáchání TČ	0	1 (1.3 %)

Soudy ale také jako hlavní důvody zamítnutí žádostí ve svých rozhodnutích o PP často uváděly ještě jiné skutečnosti, než které byly pokryty mými před-připravenými možnostmi, které jsou uvedeny v Tabulce 6.1. Tyto jiné skutečnosti, které spadají v Tabulce 6.1 pod možnost „Jiné důvody“, detailně rozvádí Tabulka 6.2 a jsou zajímavým vzhledem do toho, jak soudy o podmíněném propuštění v jednotlivých případech uvažují.

100 V rozhodnutí mohla být obsažena nejen jedna, ale i několik z těchto možností.

Tabulka 6.2: Jiné hlavní důvody zamítnutí

Důvod (multiple-choice)	2018	2019
Ochrana společnosti před recidivou ze strany odsouzeného	3 (4.1 %)	0
Nezúčastnil se nabízené terapie ohledně rizik plynoucích z páčání	3 (4.1 %)	0
2 negativní poznatky z počátku doby VTOS	1 (1.4 %)	1 (1.3 %)
Odsouzený se během vazby pokusil násilně uprchnout	1 (1.4 %)	0
Znova páchal i po odsouzení k dlouhému trestu odnětí svobody	1 (1.4 %)	0
Je občanem státu, který nemá s ČR mezinárodní smlouvu o předání odsouzených k výkonu trestu, a byl mu zároveň udělen trest vyhoštění, takže by po případném PP nebylo možno sledovat, zda plní stanovené podmínky a vede řádný život	1 (1.4 %)	0
Lhal o tom, že uhradil část škody	1 (1.4 %)	0
Má dluhy	3 (4.1 %)	0
Má extrémní dluhy a soud se obává, že by je mohl řešit nelegální cestou	1 (1.4 %)	0
Nenavázal spolupráci s PMS	4 (5.5 %)	0
Nechal se na svou žádost přeložit do jiné věznice (aby byl blíže ke své nové družce) a tím se sám vědomě připravil o zaměstnání, které v bývalé věznici měl, čímž znemožnil možnost dalšího plnění svých dluhů	1 (1.4 %)	0
Jde o negramotného odsouzeného, který se nijak nesnaží zlepšit svou situaci - nesnaží se naučit se psát a pod	1 (1.4 %)	0
V rámci VTOS se odsouzený nezapojil do žádného programu navíc	2 (2.7 %)	0
Nezúčastnil se terapie	2 (2.7 %)	0
Během VTOS nepracuje	1 (1.4 %)	0
Odsouzený dle soudu nezvládá běžné životní situace	1 (1.4 %)	0
Odsouzený nikdy nijak nemyslel na poškozeného a nelitoval ho, lituje jen sebe a svou rodinu	1 (1.4 %)	0
Páchal brzy po propuštění z předchozího dlouhého trestu za podobnou TČ	1 (1.4 %)	0
Páchal často znova již několik dní po vyhlášení odsuzujícího rozsudku	1 (1.4 %)	0
Páchal znova brzy po tom (3 měsíce), co vykonal předchozí TOS	1 (1.4 %)	0
Při odsouzení lhal o tom, že neměl na placení výživného prostředky, nyní lže o tom, že o nutnosti platit výživné tehdy nevěděl	1 (1.4 %)	0
V rámci VTOS přišel o práci, čímž znemožnil nahrazování škody	2 (2.7 %)	0
Program zacházení nebyl zcela splněn	1 (1.4 %)	0
Spáchal TČ i ve VTOS	1 (1.4 %)	1 (1.3 %)
Odsouzený by se vrátil do prostředí, kde předtím docházelo k jeho páčání TČ	1 (1.4 %)	0
Matka odsouzeného (která byla obětí jeho TČ) vypovídá nyní v jeho prospěch dle soudu jen proto, že ji ovlivnil (soud tak soudí na základě rozporů v jejích výpovědích)	1 (1.4 %)	0
Závažnost trestné činnosti páchané odsouzeným se stupňuje	1 (1.4 %)	0
Zneužití drog ve VTOS	1 (1.4 %)	0
Zfalšoval příslib bydlení u své matky	1 (1.4 %)	0
To, že odsouzený plní povinnosti a má dobré chování, je pouze projevem jeho adaptace na vězeňské prostředí	0	2 (2.5 %)
15 let se skrýval před dodáním do VTOS v zahraničí	0	1 (1.3 %)
Odsouzený by byl dále léčen pouze ambulantně, což je dle soudu i	0	1 (1.3 %)

původního znaleckého posudku nedostatečné, měl by se léčit ústavně		
Byl kvůli arogantnímu chování vyřazen z práce ve VTOS	0	1 (1.3 %)
Je ve VTOS je kvůli tomu, že mu byl přeměněn trest z trestu vyhoštění, i nyní je jeho povinností opustit ČR, ale on ale nyní před soudem řekl, že zde plánuje zůstat	0	2 (2.5 %)
Dlouhodobě odmítá se zúčastnit pro něj stanoveného programu GREPP	0	1 (1.3 %)
Je pojedenácté ve výkonu	0	1 (1.3 %)
Má vykonat ještě celý jeden další navazující trest, který má započít za 7 měsíců	0	1 (1.3 %)
Strávil ve VTOS teprve 2 roky, což je dle soudu málo	0	1 (1.3 %)
Neabsolvoval žádné programy navíc, celkově ve VTOS neudělal nic navíc, oproti standardu	0	1 (1.3 %)
Ředitel věznice se nepřipojil k žádosti o PP	0	1 (1.3 %)
Neproběhlo zatím protialkoholní léčení	0	1 (1.3 %)
Nesplnil podmínku výkonu alespoň jedné třetiny trestu odnětí svobody	0	1 (1.3 %)
Nevyhledal ve VTOS žádnou psychologickou pomoc ani protialkoholní léčbu a neplánuje to ani pro případ PP	0	1 (1.3 %)
Nevykonal svůj předchozí trest obecně prosp. prací, který mu tedy musel být přeměněn na tento trest odnětí svobody	0	1 (1.3 %)
Proti odsouzenému je vedeno další trestní stíhání - za to, že nenastoupil včas do VTOS	0	1 (1.3 %)
Ochranné léčení neprobíhalo řádně	0	1 (1.3 %)
Ukončil spolupráci s PMS	0	1 (1.3 %)
Byl vyřazen z práce ve VTOS	0	1 (1.3 %)
Žádost byla podána předčasně, vzhledem k tomu, že je jen krátce ve VTOS, nelze jeho průběh a nápravu ještě objektivně hodnotit	0	1 (1.3 %)

6.1.2 Hlavní důvody vyhovění

V Tabulce 6.3 vidíme, že ani hlavní důvody vyhovění žádosti se po vydání nálezu nijak nezměnily (SVO A.2.1). V obou obdobích bylo nejčastějším důvodem to, že odsouzený plní povinnosti a má dobré chování, druhým nejčastějším důvodem bylo pozitivní vyjádření věznice. Zajímavé je, že na rozdíl od důvodů zamítnutí, mezi hlavními důvody vyhovění prakticky nefigurují skutečnosti týkající se trestní minulosti odsouzeného.

Tabulka 6.3: Nejčastější hlavní důvody vyhovění

Důvod (multiple-choice)	2018	2019
Plní povinnosti / má dobré chování	6 (66.7 %)	7 (70 %)
Pozitivní vyjádření věznice	4 (44.4 %)	6 (60 %)
Má zajištěné ubytování	3 (33.3 %)	3 (30 %)
Reflektuje svou předchozí TČ	3 (33.3 %)	2 (20 %)
Má zajištěné zaměstnání	2 (22.2 %)	3 (30 %)
Má žádoucí rodinné zázemí	2 (22.2 %)	2 (20 %)
Má káz. odměny	2 (22.2 %)	3 (30 %)
Prokázal polepšení	2 (22.2 %)	6 (60 %)

Aktuální skupina vnitřní diferenciacce	2 (22.2 %)	1 (10 %)
Jiné důvody	1 (11.1 %)	3 (30 %)
Je poprvé ve VTOS	2 (22.2 %)	0
Nejde o recidivistu	1 (11.1 %)	0
Pozitivní vyznění aktuálního znaleckého posudku	1 (11.1 %)	0
Pozitivní vyznění znaleckého posudku z doby odsouzení	1 (11.1 %)	0
Nemá káz. tresty	0	1 (10 %)
Včasný nástup do VTOS	0	1 (10 %)
Dostatečně se snaží nahradit škodu / vrátit bezdůvodné obohacení	0	1 (10 %)
Spáchaný TČ nebyl závažný	0	1 (10 %)
Nahradil škodu / vrátil bezdůvodné obohacení	0	0
Povaha osobnosti pachatele	0	0
Překonal objektivní příčiny spáchání TČ	0	0
Překonal subjektivní příčiny spáchání TČ	0	0

I ve vyhovujících rozhodnutích soudy párkrát uvedly jako hlavní důvod svého rozhodnutí ještě jiné skutečnosti, než které byly pokryty mými před-připravenými možnostmi, které jsou uvedeny v Tabulce 6.3. Tyto jiné skutečnosti, které spadají v Tabulce 6.3 pod možnost „Jiné důvody“, detailně rozvádí Tabulka 6.4.

Tabulka 6.4: Jiné hlavní důvody vyhovění

Důvod (multiple-choice)	2018	2019
Domluvil si protidrogovou léčbu	1 (11.1 %)	0
Vyjádření MÚ Bruntál a PMS Opava	0	1 (10 %)
Odsouzený se snaží splácet své pohledávky	0	1 (10 %)
Vykonal již velkou část trestu	0	1 (10 %)

6.2 Trestní minulost

To, že odkaz na trestní minulost byl nejčastějším důvodem pro zamítnutí žádosti, svědčí o tom, jak moc soudům na trestní minulosti odsouzeného záleží. Rozhodla jsem se tedy na vzorku všech rozhodnutí zkoumat, nakolik podrobně se soudy trestní minulostí v odůvodnění zabývají. Vzorek jsem pouze omezila na případy, kdy odsouzený nebyl prvopachatelem, a kdy byla v celém odůvodnění aspoň zmínka o tom, že šlo o recidivistu.

Soudy ve svých rozhodnutích často nejrůzněji vysvětlují, co je vede k tomu významně přihlížet k trestní minulosti odsouzeného. Například Okresní soud v Ostravě takto uvádí, proč při posuzování prognózy vedení řádného života přihlíží hlavně k trestní minulosti: „Samozřejmě téměř u žádného lidského jedince nelze do budoucna s určitostí presumovat, jak se bude chovat a reagovat na nastalé životní situace. Soud je však povinen zmíněný předpoklad dovodit na základě objektivních údajů, které má k dispozici, přičemž opis rejstříku trestů a spisy o předchozích odsouzeních jsou významným vodítkem a soud má za to, že v daném posouzení je na místě vycházet právě i z trestní

minulosti odsouzeného, neboť z této lze nejlépe vyčíst sklony odsouzeného a tendence jeho osoby¹⁰¹. V Plzni je soud přesvědčen, že "podle toho, jak se osoba chovala v minulosti, lze předvídat, jak se bude chovat v budoucnosti. Svým chováním totiž lidé dávají najevo, jaké mají zažitě vzorce chování a ty zpravidla v běžných životních situacích opakují."¹⁰² Podobně v Karlových Varech soud v rozhodnutích praví, že "[p]řirozenost lidského rozumu totiž spočívá v tom, že z jednání minulých se usuzuje na jednání budoucí."¹⁰³

I dle nálezu II. ÚS 482/18 není vyloučeno k trestní minulosti při rozhodování o PP přihlídnout, přičemž ji ale nelze hodnotit pouze mechanicky podle počtu předchozích odsouzení, ale je potřeba přihlídnout k vývoji frekvence a závažnosti páchaní a k dalším skutečnostem. Z Tabulky 6.5 ovšem plyne, že to, jak podrobně v odůvodnění soudy uvádí údaje o trestní minulosti odsouzeného, se po vydání nálezu II. ÚS 482/18 nezměnilo nijak k lepšímu. Soudy ve většině případů v obou posuzovaných obdobích uvádí právě počet předchozích odsouzení (SVO B.1.1), a zároveň jen vzácně rozebírají informace o spáchané trestné činnosti detailněji. Kdy odsouzený předchozí TČ páchal se zmiňuje pouze v cca 1/5 rozhodnutí v obou letech, vývoj trestné činnosti v čase je zmíněn v roce 2019 dokonce pouze v jednom rozhodnutí (SVO B.1.2). Údaj o tom, jaké konkrétně TČ odsouzený v minulosti spáchal, se v roce 2019 v rozhodnutích vyskytl třikrát méně často, než před vydáním nálezu (SVO B.1.3), byť vzhledem k tomu, že soudy uváděly v obou letech přibližně podobně, o jaký typ TČ šlo, toto není výrazně znepokojující. Vývoj závažnosti uvádí v roce 2019 pouze ani ne 1/10 rozhodnutí (SVO B.1.4). Dá se tedy celkově uzavřít, že problémem zůstává, že soudy neuvádí téměř žádné detailní informace o trestní minulosti, ačkoli k ní při svém rozhodování silně přihlíží, přičemž nálezu ÚS toto nezměnil.

Tabulka 6.5: Trestní minulost

Soud zmiňuje o trestní minulosti (multiple-choice)	2018	2019
Počet předchozích odsouzení	67 (89.3 %)	70 (85.4 %)
O jaký typ TČ šlo (např. násilná, majetková, sexuální...)	37 (49.3 %)	32 (39 %)
Jaké konkrétní TČ to byly	18 (24 %)	6 (7.3 %)
Kdy odsouzený předchozí TČ spáchal	15 (20 %)	15 (18.3 %)

101 Usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 0 PP 453/2019-17, str. 3.

102 Usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 291/2019, str. 3.; usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 301/2019, str. 2.; usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 304/2019, str. 3.; usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 305/2019, str. 3.; usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 306/2019, str. 2.; usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 312/2019, str. 3.; Usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 313/2019, str. 3.

103 Usnesení Okresního soudu v Karlových Varech č. j. 4 PP 159/2018-16, str. 4.; usnesení Okresního soudu v Karlových Varech č. j. 4 PP 163/2018-21, str. 5.; usnesení Okresního soudu v Karlových Varech č. j. 4 PP 162/2018-19, str. 3.

Vývoj závažnosti páchání (stoupá / klesá / nemění se)	8 (10.7 %)	6 (7.3 %)
Vágně (např. „vzhledem k předchozí TČ pachatele...“)	4 (5.3 %)	0
Frekvence páchání (např. páchá stále častěji, stále méně často...)	3 (4 %)	1 (1.2 %)
Žádná zmínka	1 (1.3 %)	6 (7.3 %)
Okolnosti páchání předchozích TČ	0	0

Tabulka 6.6 dále popisuje případy recidivistů, kteří ve VTOS nebyli při této žádosti o PP poprvé, a kdy v hlavních důvodech zamítnutí žádosti bylo zmíněno předchozí podmíněně propuštění odsouzeného (ať už že se při předchozím PP neosvědčil a/nebo že páchal i po předchozím PP). V ní můžeme vidět, že se soudy ve svých odůvodněních omezují jen na sdělení údaje o tom, zda odsouzený byl v minulosti podmíněně propuštěn, ve všech případech soud přidal i údaj o tom, zda se osvědčil, ale více dopodrobna toto téma soudy nerozvádí ani před vydáním nálezu, ani po něm (SVO B.2.1).

Tabulka 6.6: Předchozí podmíněná propuštění a osvědčení se při nich

Předchozí PP odsouzeného (single-choice ¹⁰⁴)	2018	2019
Byl v minulosti podmíněně propuštěn	14 (93.3 %)	27 (96.4 %)
Žádná zmínka	1 (6.7 %)	1 (3.6 %)
Nebyl v minulosti podmíněně propuštěn	0	0
Osvědčení se při předchozích PP (byl-li již PP) (single-choice)	2018	2019
Neosvědčil se	7 (50 %)	18 (66.7 %)
Osvědčil se	4 (28.6 %)	2 (7.4 %)
Žádná zmínka	2 (14.3 %)	7 (25.9 %)
Ostatní: „Jednou ano, jednou ne“	1 (7.1 %)	0
Předchozí PP – soud zmiňuje (multiple-choice)	2018	2019
Počet předchozích PP	8 (57.1 %)	8 (29.6 %)
Počet předchozích ne/osvědčení se	6 (42.9 %)	7 (25.9 %)
Vágně (např. "vzhledem k předchozímu neosvědčení se")	6 (42.9 %)	0
Žádná zmínka	0	19 (70.4 %)
Okolnosti ne/osvědčení se	0	0

Soudy ve svých rozhodnutích o PP přistupují u recidivistů k zahlazeným odsouzením poněkud nejednotně. Jak plyne z Tabulky 6.7, ve většině případů v obou letech soudy zahlazená odsouzení výslovně nezmiňují. V roce 2019 ovšem počet rozhodnutí, ve kterých jsou zahlazená odsouzení explicitně zmíněna, oproti roku 2018 jednou tak stoupl (SVO C.1.1). Zároveň z druhé části Tabulky 6.7 plyne, že v roce 2018 stoupl počet rozhodnutí, ve kterých soudy výslovně uvádí, že k zahlazeným odsouzením – alespoň nějak – přihlíží (v roce 2019 soudy k zahlazeným trestům výslovně přihlížely ve více než polovině případů – SVO C.1.2). Obecně je podle nálezu II. ÚS 482/18 přihlédnutí k zahlazeným odsouzením v rámci hodnocení celé trestní minulosti v pořádku. V

104 V rozhodnutí mohla být obsažena pouze jedna z těchto možností.

Tabulce 6.7 sledovaný jev, kdy v roce 2019 většina soudů zahlazená odsouzení ani nezmíní, a zároveň 9 ze 16 soudů, které je explicitně zmiňují, k nim přihlíží, a 6 k nim nepřihlíží, ovšem ilustruje, jak je rozhodování soudů o žádostech o PP nejednotné.

Tabulka 6.7: Zahlazená odsouzení

Zahlazená odsouzení – soud je (single-choice)	2018	2019
nezmiňuje	67 (89.3 %)	66 (80.5 %)
zmiňuje	8 (10.7 %)	16 (19.5 %)
Zmíněná zahlazená odsouzení – soud k nim (single-choice)	2018	2019
Nepřihlíží	5 (62.5 %)	6 (37.5 %)
Z rozhodnutí není jisté, zda přihlíží	2 (25 %)	0
Přihlíží	1 (12.5 %)	9 (56.3 %)
Ostatní: "Nepřihlíží se k nim, lze z nich ale usuzovat na sklony odsouzeného k páčání TČ"	0	1 (6.2 %)

6.3 Náprava

To, že se odsouzený zcela nebo doopravdy nenapravit, bylo druhým nejčastějším důvodem zamítnutí žádosti jak před vydáním nálezu II. ÚS 482/18, tak i po něm. Soudům tedy na nápravě odsouzeného podle všeho velmi záleží. Proto jsem zkoumala, zda se soudy tomuto tématu ve svém odůvodnění věnují dále podrobněji. Tato podkapitola se týká případů, kdy mezi hlavními důvody zamítnutí figuroval důvod týkající se nápravy odsouzeného, tedy byla ve hl. důvodech zmíněna jedna nebo více z následujících skutečností: náprava není dokončená / není opravdová; odsouzený nereflektuje svůj TČ tak, jak by si soud představoval; odsouzený nepřekonal příčiny páčání TČ; případně pokud mezi hlavními důvody vyhovění figuroval jeden nebo více z těchto důvodů: reflektuje svou předchozí TČ; překonal příčiny páčání; prokázal polepšení. Těmto kritériím odpovídá dohromady 53 rozhodnutí v roce 2018 a 52 v roce 2019.

Ohledně zkoumání povahy osobnosti odsouzeného, výslovně soudy v rozhodnutí uvedly, jaká je jeho povaha, v roce 2018 v 9 případech, v roce 2019 v 10 případech. Tedy i před i po vydání nálezu šlo o cca 1/5 ze zde definované skupiny rozhodnutí (SVO D.1.1).

Dále jsem v této oblasti zkoumala, jak často soudy výslovně zmiňují, jaké byly okolnosti spáchání TČ odsouzeným. V roce 2018 tomu tak bylo ve 14 případech, v roce 2019 v 10 případech, tedy v pětině až čtvrtině případů (SVO D.2.1). Zajímala jsem se i o to, jak často se soudy výslovně vyjadřují k tomu, jak odsouzený překonal nebo nepřekonal objektivní a subjektivní příčiny páčání své trestní činnosti. Soudy toto výslovně zmiňují v roce 2018 v 7 případech (13.2 %), v roce 2019 v 5 případech (9.6 %) (SVO D.3.1). Nález ÚS tedy ani zde nepřispěl k tomu, aby toto bylo v odůvodněních výslovně řešeno a úroveň odůvodnění je i v této oblasti stále nízká.

Co se týče podrobnějších údajů o tom jaký je dle soudu skutečný náhled odsouzeného na jeho trestnou činnost, zkoumala jsem, nakolik soudy v odůvodnění údaj o tomto výslovně zmínily. Tedy jak často soudy uvedly, jestli se ke své trestné činnosti odsouzený přiznal, zda si ji vůbec připouští, zda ji zavrhl, zda se z ní poučil, zda přijal odpovědnost za její následky a podobně, nebo naopak zda si ji nepřipouští, bagatelizuje ji, nelituje jí, nezavrhl ji a podobně. Ani zde nedošlo po vydání nálezu II. ÚS 482/18 k žádnému posunu, jelikož v roce 2018 soudy v odůvodnění toto výslovně nijak nezmínily v 28 případech (tedy v 52.8 %), v roce 2019 ve 27 případech (tedy v 51,9 %) (SVO D.4.1). V polovině případů tedy soudy zmiňují jako hlavní důvod nápravu odsouzeného, ale zároveň se pak už dále v odůvodnění nezabývají detailněji tím, jaký náhled na svou trestnou činnost odsouzený vyjadřuje.

V souvislosti s hodnocením náhledu odsouzeného na jeho TČ jsem také zkoumala, jak často soudy zmiňují, zda se odsouzený omluvil poškozeným a jestli toto soudy po odsouzených vyžadují. Zjistila jsem, že i v období v roce 2019 v naprosté většině případů soudy vůbec nezmiňují, zda se odsouzený poškozeným omluvil. V roce 2018 toto nijak nebylo zmíněno v 94.3 % případů, v roce 2019 v 94.2 % případů (SVO D.5.1). Při tak malém počtu rozhodnutí, které omluvu vůbec alespoň nějak zmíní, se již nelze relevantně zabývat tím, zda soudy zkoumají, zda omluva je upřímná (SVO D.5.2), lze jen uzavřít, že ani ve druhém sledovaném období soudy omluvě ve svých rozhodnutích pozornost prakticky nevěnují.

Tabulka 6.8 uvádí, zda soud v odůvodnění zmiňuje, zda odsouzený v rámci VTOS absolvoval resocializační, preventivní nebo nějaký další program. Jednoduše z ní můžeme vidět, že v rozhodnutích o tomto není vůbec zmínka ve 35 případech i roce 2018 i v roce 2019, ani zde tedy nedošlo v roce 2019 k žádné změně (SVO E.1.1).

Tabulka 6.8: Programy v rámci VTOS

Účast na programech (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	35 (66 %)	35 (67.3 %)
Odsouzený absolvoval	10 (18.9 %)	16 (30.8 %)
Odsouzený neabsolvoval, i když se vzhledem k okolnostem soudu zdá, že zde tato možnost reálně je	6 (11.3 %)	1 (1.9 %)
Odsouzený absolvoval, ale soud má za to, že pouze účelově (např. začal s účastí až těsně před žádostí/líčením, i když zde tato možnost byla i dříve, nebo na základě vyjádření vedoucího programu)	1 (1.9 %)	0
Ostatní: „Program je v průběhu“	1 (1.9 %)	0
Odsouzený neabsolvoval (v rozhodnutí uvedeno bez dalších podrobností)	0	0
Odsouzený neabsolvoval protože z objektivních příčin zde tato možnost není/je příliš ztížená	0	0

Pozitivní poznatek lze nalézt alespoň v tom, že konkrétnější údaj o tom, který program odsouzený absolvoval, je v rozhodnutích uveden v roce 2018 i v roce 2019 ve všech případech, kdy soud absolvování programu zmiňuje (SVO E.1.2). Ovšem z toho, že soudy takto činily již před vydáním nálezu lze vidět, že na tuto pozitivní tendenci nález vliv neměl. Další alespoň malé pozitivum shledávám v tom, že v tom jednom případě, kdy soud uvedl, že má za to, že odsouzený program absolvuje účelově, soud tuto svou úvahu v textu odůvodnění řádně vysvětlil (SVO E.1.3) včetně toho, že uvedl vyjádření odsouzeného k tomuto (soud uvedl, že odsouzený se začal programu účastnit až zároveň s podáním žádosti o PP, přičemž odsouzený potvrdil, že příčinou jeho přihlášení se do programu byla snaha zvýšit své šance na PP¹⁰⁵). Ovšem toto se událo opět již před vydáním nálezu II. ÚS 482/18, ani v této oblasti tedy nelze pozorovat jeho vliv.

6.4 Kázeňské odměny, tresty a poznatky

V této podkapitole řeším případy, kdy v hlavních důvodech rozhodnutí byly zmíněny kázeňské odměny, tedy při vyhovění byl zmíněn důvod „má kázeňské odměny“, či při zamítnutí „nemá kázeňské odměny / nemá jich dostatek“. Při těchto podmínkách bylo v mém vzorku v roce 2018 13 (61.9 %) případů, kdy odsouzený odměnu získal a 8 (38.1 %) kdy odměnu nezískal, v roce 2019 10 (43.5 %) případů, kdy odměnu získal a 13 (56.5 %) kdy nezískal.

Tabulka 6.9 rozvádí skupinu těchto rozhodnutí dále tak, že ve své první části sleduje případy, kdy v rozhodnutí bylo uvedeno, že odměny získal, ve své druhé části naopak případy, kdy v odůvodnění bylo uvedeno, že odměny nezískal. Z Tabulky 6.9 vidíme, že po nálezu ÚS obecné soudy svá odůvodnění v této oblasti neučinily nijak podrobnějšími - v obou letech sice soudy vždy uvádí počet odměn (SVO F.1.1), stále ale často není uváděno, za co odsouzený odměny získal (SVO F.1.2), zda měl dost příležitostí získat jich dostatek (SVO G.1.3), ani jaký je vývoj jejich získávání v průběhu VTOS (např. získává je čím dál častěji, čím dál méně často, získává je velmi nepravidelně) (SVO F.1.4). Tedy vše nasvědčuje tomu, že soudy stále odměny hodnotí pouze mechanicky – hlavně podle jejich počtu. V druhé části Tabulky 6.9 vidíme, že počet rozhodnutí, ve kterých se uvádí, že odsouzený nezískal žádnou odměnu, a které zároveň tento údaj nijak dále nerozvádí – tedy neřeší, zda měl k získání nějaké odměny dostatek příležitostí – v roce 2019 dokonce stoupl (SVO F.1.5).

Tabulka 6.9: Podrobnosti o kázeňských odměnách

Podrobnosti při získání odměn (multiple-choice)	2018	2019
Počet odměn	13 (100 %)	10 (100 %)
Kdy byly získány	3 (23.1 %)	2 (20 %)

105 Usnesení Okresního soudu ve Znojmě č. j. 1 PP 21/2018-17, str. 2.

Za co byly získány	3 (23.1 %)	1 (10 %)
Odsouzený nezískal dostatek odměn, i když měl dle soudu dostatek příležitostí k tomu je získat	2 (15.4 %)	3 (30 %)
Odsouzený nezískal dostatek odměn, jelikož neměl dle soudu dostatek příležitostí k tomu je získat	1 (7.7 %)	0
Za jaké období	1 (7.7 %)	0
Odsouzený získal odměnu/y, ale soud má za to, že jde pouze o adaptaci na vězeňské prostředí a vězeňský režim	0	0
Žádná zmínka	0	0
Odsouzený odměnu/y získal, ale soud má za to, že pouze účelově	0	0
Vágně (např. "vzhledem k získaným odměnám")	0	0
Vývoj četnosti získávání	0	0
Podrobnosti při nezískání odměn (multiple-choice)	2018	2019
Odsouzený odměnu nezískal, i když měl dle soudu dostatek příležitostí k tomu ji získat	5 (62.5 %)	4 (30.8 %)
Žádná zmínka	2 (25 %)	9 (69.2 %)
Odsouzený odměnu nezískal, jelikož neměl dle soudu dostatek příležitostí k tomu ji získat	0	0
Vágně (např. "vzhledem k tomu, že nezískal žádnou odměnu")	0	0

K tématu odměn lze dodat, že mnou zkoumaná rozhodnutí naznačovala, že soudci nemají vždy úplně přehled o tom, jak to ve věznici chodí, a jak právě například udělování odměn v praxi probíhá (podobně tomu bylo třeba také u posuzování možnosti přesunu odsouzeného do nižší skupiny vnitřní diferenciaci). V některých věznicích to totiž probíhá tak, že odměny jsou udělovány při periodickém hodnocení odsouzených, například jednou za tři měsíce (v některých věznicích dokonce pouze jednou za půl roku). Z toho plyne, že po odsouzení, který celkově ve VTOS strávil méně než tři měsíce (případně 6 měsíců), nelze vždy požadovat, aby již měl nějaké odměny. Podobně nelze odsouzenému, který byl v posledních třech měsících před jednáním o PP přeložen do jiné věznice, přičítat k tíži, že za poslední dobu (v nové věznici) žádné odměny nezískal – nemusela totiž zatím být příležitost k tomu, aby mu byly uděleny. Soudy tuto specifickou situaci, ve které se odsouzení, kteří plní pouze krátký TOS, nachází, v některých rozhodnutích nijak nerefletovaly¹⁰⁶. Někdy dokonce odsouzený sám upozornil soud na fakt, že v jeho věznici se odměny ukládají pouze jednou za 6 měsíců, přičemž ale soud na tuto jeho připomínku ve svém rozhodnutí nijak nezareagoval¹⁰⁷.

Tabulka 6.10 popisuje případy, kdy jedním z důvodů zamítnutí bylo, že odsouzený byl kázeňsky trestán. Plyne z ní, že soudy stále beze změny hodnotí kázeňské tresty odsouzených mechanicky hlavně podle jejich počtu (který je v roce 2019 uveden ve všech případech a v roce 2018 alespoň ve většině případů (SVO G.1.1)) a nezabývají se dalšími podrobnostmi - například tím, kdy byly uděleny nebo jaký je vývoj jejich udělování (SVO G.1.2) ani tím, za co byly uděleny

106 Např. usnesení Okresního soudu v Kladrubě č. j. 6 PP 147/2019-25.

107 Např. usnesení Okresního soudu v Hradci Králové č. j. 4 PP 159/2019-42.

(SVO G.1.3) nebo tím, zda udělené tresty mohou být relevantní pro hodnocení prognózy vedení řádného života v budoucnu (SVO G.1.4).

Že v rozhodnutích chybí informace o tom, za co byl trest udělen nebo jestli významněji ovlivňuje hodnocení polepšení nebo prognózy vedení řádného života, pokládám za problematické v tom ohledu, že z pouhého konstatování, že odsouzenému byl udělen kázeňský trest nepoznáme, jestli mu byl udělen za to, že si pravidelně nestele postel, nebo že si jednou zapomněl vzít s sebou na oběd svou osobní průkazku, nebo za to, že vyprovokoval fyzický střet s jiným odsouzeným nebo například něco odcizil v práci. Přičemž i když jde vždy o prohřešky proti pravidlům, která jsou ve věznici nastavena, jsem přesvědčena, že závažnost těchto jednání je velmi rozdílná, což by mělo být při hodnocení udělených trestů a jejich vlivu na hodnocení polepšení soudem dle mého zohledněno.

Tabulka 6.10: Kázeňské tresty

Okolnost udělení kázeňských trestů (multiple-choice)	2018	2019
Počet trestů	9 (100 %)	7 (77.8 %)
Za co byly uděleny	4 (44.4 %)	3 (33.3 %)
Kdy byly uděleny	3 (33.3 %)	1 (11.1 %)
Úvaha o tom, zda udělené káz. tresty mohou mít vliv na prognózu vedení řádného života v budoucnu	1 (11.1 %)	0
Údaj o tom, jestli byly nějaké tresty zahlazeny	1 (11.1 %)	1 (11.1 %)
Žádný trest mu nebyl udělen	0	1 (11.1 %) ¹⁰⁸
Žádná zmínka	0	1 (11.1 %)
Za jaké období	0	0
Okolnosti udělení trestů	0	0
Údaj o tom, zda aktuálně probíhá kázeňské řízení	0	0
Vágně (např. "vzhledem k uděleným trestům")	0	0
Vývoj četnosti	0	0

Co se týče toho, jak soudy ne/zmiňují kázeňské poznatky, k žádné změně po vydání nálezu také nedošlo - v případech, kdy mezi hlavními důvody rozhodnutí byly kázeňské odměny nebo tresty (tedy kdy mezi hlavními důvody vyhovění bylo zmíněno, že má kázeňské odměny, nebo naopak kdy mezi hlavními důvody zamítnutí bylo, že odměny nemá/nemá jich dostatek), neuvádějí soudy údaj o tom, zda odsouzený získal či nezískal nějaké poznatky, v roce 2018 v 83.3 % případů, v roce 2019 81.2 % případů (SVO G.2.1).

6.5 Náhrada škody

Tabulka 6.11 znázorňuje, jak se soudy zabývaly v celém odůvodnění náhradou škody, když zmínka o ní figurovala v hlavních důvodech rozhodnutí, tedy pokud mezi hl. důvody zamítnutí figurovalo

¹⁰⁸ Toto mohlo být způsobeno jak chybou soudu při vypracování odůvodnění, tak mou chybou při zadávání do formuláře.

„nenahradil škodu/nevrátil bezdůvodné obohacení“ nebo mezi hl. důvody vyhovění figuroval důvod „nahradil škodu/vrátil bezdůvodné obohacení“. Zde můžeme vidět, že ve většině případů v obou sledovaných obdobích soudy náhradu škody dále v odůvodnění zmiňují (SVO H.1.1). Ovšem vzhledem k tomu, že se tak dělo i před vydáním mnou sledovaného nálezu, nelze ani v tomto ohledu pozorovat jeho vliv.

Tabulka 6.11: Náhrada škody

Náhrada škody – odsouzený (single-choice)	2018	2019
Škodu (z velké části) neodčinil	12 (66.7 %)	7 (63.6 %)
Škodu postupně odčínuje	3 (16.7 %)	3 (27.3 %)
Ostatní: „Rodina a kamarádka škodu nahradili, ona jim to nyní splácí“	1 (5.6 %)	0
Ostatní: „Postupně za něj splácí rodina“	1 (5.6 %)	0
Ostatní: „Tvrdí, že má domluvený splátkový kalendář“	1 (5.6 %)	0
Ostatní: „Učinil kroky k tomu, aby ji odčinil - kontaktoval poškozené“	0	0
Žádná zmínka	0	1 (9.1 %)
Způsobenu škodu odčinil z velké části	0	0
Způsobenou škodu odčinil zcela	0	0
Škodu odčinil, ale soud má za to, že pouze účelově (např. začal hradit až s podáním žádosti o PP, i když zde tato možnost byla již dříve)	0	0
Škodu neodčinil (single-choice)	2018	2019
I když se vzhledem k okolnostem soudu zdá, že tato možnost zde reálně byla/je	10 (83.3 %)	6 (85.7 %)
Žádná zmínka	2 (16.7 %)	1 (14.3 %)
Protože z objektivních příčin zde tato možnost není nebo je příliš ztížena	0	0

Okolnosti, dle kterých se soudům zdálo, že odsouzený škodu nahradit mohl, soudy blíže vysvětlily v roce 2018 v sedmi případech (z desíti), v roce 2019 v pěti případech (ze sedmi), tedy k žádné změně ani zde nedošlo a stále procento případů, kdy soud takovou svou úvahu řádně odůvodní, nestouplo a stále nedosahuje 100 % (SVO H.1.2). Soudy často tuto svou úvahu zdůvodňovaly tím, že odsouzený škodu nehradí přes to, že ve VTOS pracuje (tedy má ve VTOS příjem).

6.6 Prognóza vedení řádného života

6.6.1 Přístup odsouzeného k práci

Jedním z aspektů, podle kterého soudy běžně posuzují prognózu vedení řádného života odsouzeného na svobodě, je jeho přístup k práci. V této oblasti jsem tedy u všech rozhodnutí zkoumala nejen to, zda soudy zmiňují, zda má zajištěnou práci po případném propuštění, ale i zda zkoumali, jestli pracoval před nástupem do VTOS a v jeho průběhu – tedy jak se jeho přístup k práci vyvíjel. V první části Tabulky 6.12 můžeme vidět, že i v roce 2018 i v roce 2019 soudy ve většině případů vůbec nezmiňují, jestli odsouzený před nástupem do VTOS pracoval (SVO I.1.1).

V druhé části Tabulky 6.12 vidíme, že informaci, zda odsouzený pracuje ve VTOS, již soudy ve většině případů zmiňují, a to ve stejné míře v obou letech (SVO I.1.2). Ve třetí části této tabulky můžeme vidět, že soudy alespoň vždy rozlišují, zda dle nich odsouzený ve VTOS pracovat mohl a měl, i když tak nečinil, nebo zda pro to neměl objektivní příležitost. Opět takto činí ve stejné míře v obou letech (SVO I.1.3).

V poslední části Tabulky 6.12 můžeme vidět, že jak v roce 2018 tak i v roce 2019 soudy v cca 1/5 případů vůbec nezmiňují, zda má odsouzený pro případ, že bude jeho žádosti vyhověno, zajištěný jakýkoli vhodný příjem (SVO I.1.4). Tuto zmínku tedy v obou letech neobsahuje až příliš mnoho rozhodnutí - a to zvláště v situaci, kdy zároveň jde o informaci, na které obecně soudy často svá rozhodnutí významně zakládají (v Tabulky 5.1 vidíme, že v roce 2018 1/5 soudů a v roce 2019 1/10 soudů uvedla absenci zajištění vhodného příjmu jako hlavní důvod pro zamítnutí žádosti, zároveň v roce 2018 1/5 soudů a v roce 2019 dokonce 1/3 soudů uvedla zajištěné zaměstnání jako hlavní důvod vyhovění žádosti).

Ohledně toho, nakolik podrobně se soudy zabývají pracovními návyky odsouzeného, se tedy po vydání nálezu také nic nezměnilo.

Tabulka 6.12: Práce

Před nástupem do VTOS odsouzený (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	55 (73.3 %)	67 (75.3 %)
Pracoval	16 (21.3 %)	19 (21.3 %)
Nepracoval	2 (2.7 %)	2 (2.2 %)
Ostatní: „Pracoval načerno“	1 (1.3 %)	0
Ostatní: „Pracoval, ale dostal výpověď kvůli snižování stavů“	1 (1.3 %)	0
Ostatní: „Místy pracoval, místy ne“	0	1 (1.1 %)
Během VTOS odsouzený (single-choice)	2018	2019
Pracuje	40 (48.8 %)	43 (48.3 %)
Žádná zmínka	23 (28 %)	19 (21.3 %)
Nepracuje	12 (14.6 %)	21 (23.6 %)
Nepracuje, ale zapojil se jinak	7 (8.5 %)	6 (6.7 %)
Proč nepracuje během VTOS (single-choice)	2018	2019
Během VTOS nepracuje, jelikož mu v tom brání věk/nemoc/nedostatek pracovních příležitostí v oblasti apod.	6 (50 %)	15 (71.4 %)
Během VTOS nepracuje, i když se vzhledem k okolnostem soudu zdá, že zde tato možnost reálně je	4 (33.3 %)	4 (19 %)
Žádná zmínka	2 (16.7 %)	1 (4.8 %)
Ostatní: „Pracoval, ale následně byl kvůli zdraví vyřazen, i když tvrdí, že žádné zdravotní omezení nemá“	0	1 (4.8 %)
Práce/jiný zdroj příjmu po PP – odsouzený (single-choice)	2018	2019
Tvrdí, že má zajištěnou práci (v rozhodnutí uvedeno bez dalších podrobností)	28 (34.1 %)	40 (44.9 %)
Žádná zmínka	16 (19.5 %)	19 (21.3 %)
Tvrdí, že má zajištěný nějaký zdroj příjmů, ale soud jím navrhovaný	12 (14.6 %)	7 (7.9 %)

zdroj příjmů nepřijímá		
Má dle soudu zajištěnou vhodnou práci	11 (13.4 %)	14 (15.7 %)
Nemá zajištěnou práci ani jiný vhodný dostatečný příjem, i když se vzhledem k okolnostem soudu zdá, že zde tato možnost reálně je	6 (7.3 %)	2 (2.2 %)
Nemá zajištěnou práci ani jiný zdroj příjmu (v rozhodnutí uvedeno bez dalších podrobností)	4 (4.9 %)	5 (5.6 %)
Má zajištěnou pracovní smlouvu na dobu neurčitou	3 (3.7 %)	0
Nemá zajištěnou práci, protože z objektivních příčin zde tato možnost není/je příliš ztížená, nebo to není potřeba (například u důchodců nebo u rodičů RD)	2 (2.4 %)	2 (2.2 %)
Má zajištěnou pracovní smlouvu na dobu určitou, kdy délka této doby se zdá soudu dostatečně dlouhá a/nebo je dle soudu velká pravděpodobnost, že si jednoduše následně najde práci další	0	0
Má zajištěnou pracovní smlouvu na dobu určitou, kdy délka této doby se soudu zdá příliš krátká a/nebo zde není dle soudu pravděpodobnost, že si následně najde práci další	0	0
Má zajištěný jiný vhodný dostatečný příjem	0	0

Proč soud nepřijímá způsob, jakým si odsouzený po případném PP hodlá zajistit příjmy, soud uvedl ve všech případech v roce 2018 i v roce 2019 (SVO I.1.5). Nejčastějším odůvodněním bylo, že odsouzený nepodal žádný opravdu relevantní doklad o tom, že by měl zajištěné zaměstnání tak, jak tvrdí (v 9 případech v roce 2018 a ve 4 případech v roce 2019). Z ostatních odůvodnění lze vyčíst, že takovým dokladem může být například písemné prohlášení toho, kdo odsouzenému pracovní místo slibuje. Zde na mne rozhodnutí působila obecně tak, že soudy vcelku respektují, že podepsat s odsouzeným pracovní smlouvu v situaci, kdy se o něm ještě neví, ani jestli a kdy bude podmíněně propuštěn, se od zaměstnavatelů nedá úplně očekávat.

V této oblasti mne ale nemile překvapilo rozhodnutí, ve kterém soud konstatoval, že „ačkoli je v současné době situace na trhu práce příznivá, má soud výrazné pochybnosti o reálné možnosti získání zaměstnání odsouzeným s ohledem na jeho záznamy o odsouzeních v rejstříku trestů,¹⁰⁹. I když se dá souhlasit s tím, že osoby se záznamem (nebo dokonce s několika záznamy) v rejstříku trestů mají situaci při hledání zaměstnání ztíženou, myslím si, že instituce, které s odsouzenými pracují – kam řadím i soudy, které rozhodují o jejich případném PP – by měly odsouzené především motivovat a poradit jim, jak se v životě uplatnit (a pokud možno jim případně i pomoci), a ne nad nimi takto expresivně „zlomit hůl“, jako zde učinil tento soud.

Také nemohu souhlasit s konstatováním z rozhodnutí¹¹⁰ soudu Plzeň-město, kde se uvádí, že odsouzený, který je ve VTOS za násilný trestný čin, sice „soudu předložil potvrzení o zaměstnání a potvrzení o zajištění bydliště, to jsou však přísliby, které jsou spíše důležité pro odsouzené vykonávající trest za majetkovou trestnou činnost“. Jsem totiž toho názoru, že mít po

109 Usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 0 PP 427/2018-22, str. 4.

110 Usnesení Okresního soudu Plzeň-město č. j. 3 PP 208/2019, str. 3 – 4.

(podmíněném) propuštění zajištěnou práci a ubytování je důležité pro všechny odsouzené, obživa a bydlení patří mezi základní potřeby, které je potřeba naplnit, aby jakýkoli odsouzený mohl na svobodě opět začít vést běžný a řádný život.

6.6.2 Zázemí

Tabulka 6.13 uvádí, že v cca 1/5 všech případů v obou letech soudy vůbec nezmiňují, zda a jak vhodné ubytování má odsouzený pro případné podmíněné propuštění zajištěno (SVO I.2.1). Ani tomto ohledu se tedy podrobnost odůvodnění nijak v roce 2019 nezměnila.

Tabulka 6.13: Ubytování

Ubytování po PP – odsouzený (single-choice)	2018	2019
Tvrdí, že má zajištěné ubytování (v rozhodnutí uvedeno bez dalších podrobností)	41 (50 %)	43 (48.3 %)
Žádná zmínka	17 (20.7 %)	20 (22.5 %)
Má dle soudu zajištěno vhodné ubytování	13 (15.9 %)	15 (16.9 %)
Tvrdí, že má zajištěné nějaké ubytování, ale soud jím navrhované ubytování nepřijímá	9 (11 %)	9 (10.1 %)
Nemá zajištěné ubytování	2 (2.4 %)	2 (2.2 %)

Proč soud nepřijímá ubytování, o kterém odsouzený tvrdí, že si jej pro případné PP zajistil, uvedly soudy ve všech případech v roce 2018 i v roce 2019 (SVO I.2.2). Nejčastějším odůvodněním opět bylo, že o svém tvrzení odsouzený nepodal žádný relevantní doklad (v 8 případech v obou letech). Z ostatních odůvodnění lze vyčíst, že takovým dokladem může být například písemné prohlášení toho, kdo odsouzenému ubytování nabízí – ať už jde o partnera, rodiče nebo jiného příbuzného odsouzeného, nebo budoucího pronajímatele.

V tomto ohledu mne zaujalo rozhodnutí¹¹¹, ve kterém soud za vhodné ubytování nepovažoval azylový dům, ve kterém si odsouzený pro případ PP domluvil místo. Soud spatřoval nevhodnost tohoto ubytování v tom, že jde pouze o provizorní, přechodné ubytování. Ačkoli tyto výtky soudu na jednu stranu chápu, přivedlo mne to k otázce, co si mají počít odsouzení, kteří nemají takové rodinné zázemí, které by jim mohlo ubytování zajistit, a zároveň nedisponují takovými prostředky, aby si mohli hned po vystoupení z VTOS zajistit bydlení skrze běžný nájem – například nemají dostatek financí na složení kauce. Odsouzeným, kteří ubytování zajištěné dle ostatních rozhodnutí měli, totiž tuto garanci velmi často poskytovali jejich rodiče, partneri nebo sourozenci. Zároveň je velmi běžné, že odsouzení ve VTOS jsou bez financí, případně také s dluhy. V situaci, kdy si odsouzený má shánět ubytování bez pomoci rodiny, bez jakéhokoli finančního základu a ještě k

111 Usnesení Okresního soudu v Příbrami č. j. 2 Pp 89/2019-24, str. 2.

tomu z probíhajícího TOS se mi tento úkol jeví jako takřka nesplnitelný jinak, než právě pomocí institucí, jako jsou azylové domy, domy na půl cesty a další sociálně podpůrné projekty.

V tabulce 6.14 vidíme, že soudy v obou letech ve stejné míře ve většině všech případů vůbec nijak nezmiňují, zda odsouzený udržuje kontakt se svou rodinou nebo přáteli (SVO I.3.1). Ani po vydání nálezu se v tomto ohledu nic nezměnilo.

Tabulka 6.14: Rodina a přátelé

Kontakt s rodinou/přáteli (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	58 (70.7 %)	64 (71.9 %)
Během VTOS udržuje kontakt se svou rodinou/blízkou osobou	23 (28 %)	25 (28.1 %)
Během VTOS neudržuje kontakt s rodinou/blízkou osobou, i když se vzhledem k okolnostem soudu zdá, že zde tato možnost reálně je	1 (1.2 %)	0
Během VTOS neudržuje kontakt s rodinou/blízkou osobou, protože z objektivních příčin zde tato možnost není/je příliš ztížená	0	0
Rodinu ani jiné blízké osoby nemá	0	0

Zde mne zarazilo rozhodnutí¹¹², ve kterém soud silně vyčetl odsouzenému, že se nechal přeložit do jiné věznice proto, aby byl blíže své přítelkyni a ta ho mohla navštěvovat, přičemž jeho přeložení znamenalo, že přišel o práci, do které byl v původní věznici zařazen. Soudu vadilo, že se tím odsouzený „zcela vědomě“ připravil o příjem, ze kterého do té doby plnil svou vyživovací povinnost a další závazky. V nové věznici, ve které strávil v době rozhodování o PP 6 měsíců, totiž pracovní zařazen nebyl. Soud na základě tohoto usoudil že v případě odsouzeného nedošlo k nápravě, ale že „[u]vedené přemístění odsouzeného na jeho žádost naopak vypovídá o nulové sebereflexi a ochotě přijmout odpovědnost za své činy a nést za ně následky, například v rovině odloučení od rodinných příslušníků.“ Dále soud uvedl, že odsouzený „preferuje své osobní zájmy před plněním povinností“. Jelikož smyslem trestu odnětí svobody není, aby toto bylo jakýmsi pracovním táborem pro odsouzené, ve kterém si musí svá provinění odpracovat, a ve kterém zároveň musí nutně strpět absolutní odloučení od svých blízkých, nepřijde mi tento přístup soudu správný. Je pochopitelné, že odsouzený chce reálně využívat svého práva na osobní návštěvy¹¹³. Nejen že na toto vězni mají právo, ale pro jejich budoucí hladké zařazení zpět do společnosti je udržení kontaktu s jejich blízkými žádoucí. Vzhledem k náročnosti životní situace, která výkonem trestu odnětí svobody vzniká i pro blízké odsouzeného, čelí vězni zcela reálné hrozbě, že o svého partnera během výkonu přijdou. Odsouzený, kterého se toto rozhodnutí týkalo, tak byl postaven před takovou „věžňovu Sofiiinu volbu“, kdy žádná z nabízejících se možností není správná – buďto

¹¹² Usnesení Okresního soudu v Ostravě č. j. 0 PP 427/2018-22.

¹¹³ Právo na návštěvy je stanoveno v § 19 odst. 1 zákona o VTOS.

přesunem ztratí zaměstnání (u kterého nejspíše doufal, že i v nové věznici jej bude moci znovu získat), nebo ztratí i poslední kontakt, který se mu dosud během VTOS dařilo udržet. Jsem toho názoru, že zde soud odsouzeného nemístně potrestal za to, že chtěl reálně využívat svá práva, která mu zákon garantuje.

6.6.3 Zneužívání omamných a návykových látek

Tabulka 6.15 sleduje, nakolik soudy uvádí, jaký je vztah odsouzeného k drogám a alkoholu a jak se tento jeho vztah vyvíjí. V první části tabulky můžeme vidět, že v roce 2019 nedošlo k posunu a stále ve většině všech případů soudy neuvádí, zda odsouzený před nástupem do VTOS drogy zneužíval (SVO I.4.1). V druhé části tabulky vidíme, že v obou obdobích soudy ve většině případů neuvádí, zda odsouzený v rámci VTOS drogy zneužívá či ne, dokonce v roce 2019 toto soudy uvádí méně často než v roce 2019 (žádná zmínka o drogách ve výkonu není v 78 % případů v roce 2019 a v 88.9 % případů v roce 2019) (SVO I.4.2).

Tabulka 6.15: Zneužívání omamných a návykových látek

Před nástupem do VTOS (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	67 (81.7 %)	65 (73 %)
Drogy zneužíval	10 (12.2 %)	23 (25.8 %)
Drogy nezneužíval	3 (3.7 %)	0
Ostatní: „Několikrát odsouzen za drogové TČ“	2 (2.4 %)	0
Ostatní: „Poslední 3 roky je nezneužívá“	0	1 (1.1 %)
Během VTOS (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	64 (78 %)	79 (88.8 %)
Ostatní: „Několikrát testován negativně“	11 (13.2 %)	5 (5.6 %)
Drogy nezneužívá	4 (4.9 %)	1 (1.1 %)
Ostatní: „1 testován negativně“	0	2 (2.2 %)
Ostatní: „1 testován pozitivně“	1 (1.2 %)	1 (1.1 %)
Drogy zneužívá	1 (1.2 %)	1 (1.1 %)
Ostatní: „Minimálně jednou se odmítl testovat“	1 (1.2 %)	0

6.6.4 Spolupráce s PMS

Z Tabulky 6.16 plyne, že jak v roce 2018 tak v roce 2019 v naprosté většině všech případů soudy v rozhodnutí neuvádí, zda odsouzený navázal spolupráci s Probační a mediační službou ČR. Dokonce po vydání nálezů toto soudy uváděly méně často (v roce 2018 toto nebylo v rozhodnutí uvedeno v 81.7% případů, v roce 2019 v 93.3% případů) (SVO I.5.1).

Tabulka 6.16 Spolupráce s PMS

Spolupráci s PMS odsouzený (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	67 (81.7 %)	83 (93.3 %)
Nenavázal	11 (13.4 %)	3 (3.4 %)

Navázal	4 (4.9 %)	1 (1.1 %)
Ostatní: „Navázal kontakt s Lighthouse“	0	1 (1.1 %)
Ostatní: „Navázal, ale celkem brzy spolupráci zase ukončil“	0	1 (1.1 %)

6.7 Stanovení dohledu, přiměřených povinností nebo omezení

Tabulka 6.17 se týká vyhovujících rozhodnutí, kterých bylo v roce 2018 devět a v roce 2019 deset. Plyne z ní, že soudy v obou letech v polovině případů uložily odsouzenému při podmíněném propuštění jak dohled, tak i povinnosti, naopak omezení nebylo stanoveno v žádném případě (SVO J.1.1). Žádná zmínka o těchto institutech nebyla v roce 2019 pouze v jednom rozhodnutí, což je oproti roku 2018, ve kterém tak bylo u tří rozhodnutí, lepší bilance (SVO J.1.2). Zmínit, nakolik se soud zabýval možností uložit dohled, přiměřené omezení nebo povinnosti, je důležité, jelikož nejen dle nálezu II. ÚS 482/18 jde o nástroje pokračování procesu resocializace odsouzeného na svobodě a lze jimi snížit riziko recidivy.

Tabulka 6.17: Dohled, povinnosti, omezení

Stanovení dohledu, povinností a omezení (single-choice)	2018	2019
Soud stanovil dohled a povinnost	4 (50 %)	5 (50 %)
Žádná zmínka	3 (33.3 %)	1 (10 %)
Soud stanovil dohled	1 (12.5 %)	3 (30 %)
Soud stanovil povinnost	1 (12.5 %)	0
Soud usoudil, že nejsou potřeba	0	1 (10 %)
Soud stanovil omezení	0	0

6.8 Instrukce co má odsouzený splnit, aby mohl splnit podmínky pro PP

Dle nálezu II. ÚS 482/18 je potřeba, aby při zamítnutí žádosti soudy uvedly, co má odsouzený činit, aby podmínky pro PP byly naplněny. Z mého zkoumání jsem zjistila, že ani před vydáním nálezu ani po něm takto soudy ve svých zamítavých rozhodnutích prakticky nečinily – v roce 2018 toto bylo uvedeno pouze ve třech rozhodnutích, v roce 2019 pouze v pěti (SVO K.1.1). Z obou období vybírám ty požadavky, které měly soudy na odsouzené, a které považuji za příklady dobré praxe: řešit splácení alimentů a navázat spolupráci s PMS; intenzivně pracovat s psychologem a to nad rámec běžných vězeňských psychologických konzultací; zúčastnit se terapeutických programů ohledně násilné trestné činnosti a gamblingu; zúčastnit se terapeutických programů ohledně zjevného sklonu k páčání TČ a nerespektování rozhodnutí a navázat spolupráci s PMS. Naopak požadavek, že je potřeba, aby odsouzený ještě strávil nějaký čas ve VTOS (ať už řečeno jen takto samostatně nebo doplněno tím, že je potřeba aby se mu tam více vštípily pracovní návyky), který

takto dva soudy v mém sledovaném vzorku vznesly, jde, dle mého názoru, proti smyslu a myšlence nálezu II. ÚS 482/18.

6.9 Vyjádření věznice a státního zástupce

V první části Tabulky 6.18 lze vidět, že soudy ve více než polovině všech případů neuvádí v rozhodnutí výslovně, zda se věznice vyjádřila, zda u odsouzeného doporučuje podmíněně propuštění či ne, a to jak v roce 2018 (v 69.5 % případů), tak téměř stejně i v roce 2019 (v 59.6 % případů) (SVO L.1.1).

Zajímavé je zjištění, které plyne z druhé a třetí části Tabulky 6.18, a to že v obou sledovaných obdobích, jakmile věznice doporučí odsouzeného k PP, soud žádosti vyhová pouze v jedné polovině případů, a zároveň jakmile se věznice vyjádří proti podmíněnému propuštění odsouzeného, soud žádost vždy zamítne (SVO L.1.2). Dalo by se tedy říct, že soudy jsou při hodnocení splnění podmínek pro PP přísnější, než věznice.

Tabulka 6.18: Vyjádření věznice

Vyjádření věznice (věz. psychologa, vychovatele...) (single-choice)	2018	2019
Žádná zmínka	57 (69.5 %)	53 (59.6 %)
Věznicе doporučuje odsouzeného k podmíněnému propuštění	11 (13.4 %)	9 (10.1 %)
Věznicе nedoporučuje odsouzeného k podmíněnému propuštění	8 (9.8 %)	12 (13.5 %)
Dle věznicе si odsouzený (teprve) připravuje podmínky pro PP	5 (6.1 %)	14 (15.7 %)
Ostatní: "Dosavadní průběh výkonu trestu u odsouzeného plní stanovené cíle"	1 (1.2 %)	0
Ostatní: „Nelze objektivně hodnotit vzhledem ke krátké době pobytu odsouzeného ve VTOS“	0	1 (1.1 %)
Věznicе doporučuje propuštění, soud nakonec žádost	2018	2019
Zamítl	6 (54.5 %)	5 (55.6 %)
Vyhověl jí	5 (45.5 %)	4 (44.4 %)
Věznicе nedoporučuje propuštění, soud nakonec žádost	2018	2019
Zamítl	13 (100 %)	26 (100 %)
Vyhověl jí	0	0

Z Tabulky 6.19 plyne, že soudy prakticky neuvádí, jak se k žádosti o PP staví státní zástupce. Tento údaj byl v obou letech uveden pouze ve 4 rozhodnutích, přičemž státní zástupce ve všech těchto případech navrhol žádosti vyhovět (SVO L.2.1). Je tedy otázkou, zda je názor státního zástupce v této oblasti pro soud jakkoli směrodatný, a také zda na rozhodování o PP mají státní zástupci vůbec nějaký výraznější názor.

Tabulka 6.19: Vyjádření státního zástupce

Státní zástupce navrhuje	2018	2019
Žádná zmínka	78 (95.1 %)	85 (95.5 %)
Žádosti vyhovět	4 (4.9 %)	4 (4.5 %)
Žádost zamítnout	0	0

6.10 Shrnutí

Po prozkoumání všech oblastí, které soudy v odůvodnění rozhodnutí zmiňují, jsem došla k závěru, že náleze II. ÚS 482/18 neměl na rozhodovací praxi obecných soudů co se týče míry a kvality odůvodňování žádný bezprostřední vliv, tedy jeden rok po jeho vydání. Obecné soudy nejen že podle daného nálezu své odůvodňování neupravily, ale také na něj ani nijak jinak ve svých rozhodnutích nezareagovaly. Mezi hlavními důvody zamítnutí žádosti se stále objevují skutečnosti vztahující se k trestní minulosti odsouzeného, aniž by se jimi soud v odůvodnění dále podrobněji zabýval; počet případů, kdy soud rozhodl o zamítnutí žádosti pouze na základě trestní minulosti odsouzeného v mnou sledovaném období v roce 2019 dokonce oproti stejnému období v roce 2018 vzrostl. Nápravu odsouzeného obecné soudy stále nijak blíže nezkontrolují, často vůbec neuvádí, zda se odsouzený zúčastnil nějakého speciálního programu nebo ne; kázeňské odměny a tresty hodnotí soudy dále velmi mechanicky jen podle jejich počtu. Stále se často stává, že soud přičte k tíži odsouzenému to, že nenahradil škodu, aniž by zkoumal, zda k tomu vůbec měl odsouzený příležitost. Soudy pořád často neuvádějí, do jakého prostředí by se odsouzený při vyhovění jeho žádosti o PP vrátil, zda má zajištěné vhodné ubytování, jaký je jeho vztah k práci a k drogám a prakticky vůbec neuvádějí, zda si i během VTOS udržel kontakty se svými blízkými. Pozitivem tak zůstává pouze to, že soudy v roce 2019 častěji než v roce 2018 neponechaly beze zmínky to, jak v případě vyhovění žádosti uvažují nad stanovením dohledu, povinností a omezení. Ovšem vzhledem k tomu, o jak malý počet rozhodnutí se v této skupině jednalo, je toto po celém mém zkoumání pouze chabou útěchou.

Odůvodnění soudů o podmíněném propuštění tedy stále trpí mnohými nedostatky, které Ústavní soud v nálezu II. ÚS 482/18 označil za „systémový problém zákonné úpravy i justiční praxe“ (bod 30). Toto jeho rozhodnutí tedy – minimálně z krátkodobého hlediska – nevedlo k nápravě tohoto stavu.

DISKUZE A ZÁVĚR

V této své práci jsem se zabývala otázkou obecné závaznosti nálezu ÚS. Teoretické a doktrinární studie docházejí k závěru, že nálezy ÚS včetně jejich odůvodnění mají mít na další rozhodovací praxi obecných soudů vliv. Obecné soudy se dle názoru, který ÚS ve svém nálezu vyjádří, mají buďto řídit, nebo na něj mají jinak reagovat, přičemž tak mají učinit výslovně. Tuto teorii jsem zkoumala na příkladu podmíněného propouštění a nálezu II. ÚS 482/18, kterým ÚS dal obecným soudům ucelená a jasná vodítka, jak postupovat při odůvodňování rozhodnutí o návrzích na podmíněné propuštění. Jde zde o tzv. *guideline judgment*, tedy o nálezy, který se týká velmi běžného a typického případu, který má poskytovat rámec pro rozhodování o dalších takových případech¹¹⁴. Můj výzkum naznačuje, že soudy se ani nálezem neřídily (nezačaly svá rozhodnutí odůvodňovat pečlivěji), ani na něj nijak jinak nereagovaly. Všechny rozdíly, které se v odůvodněních rozhodnutí z doby rok po vydání nálezu objevily oproti rozhodnutím učiněným před nálezem, jsou malé a nevýznamné.

Jelikož se v našem právním systému očekává, že jednotlivá rozhodnutí budou velmi individualizovaná a jelikož soudci při svém rozhodování o PP mají vcelku velký prostor pro své uvážení (což umožňuje také znění § 88 trestního zákoníku, který praví, že soudce „může odsouzeného podmíněně propustit“ jestliže splní stanovené podmínky) je řádné odůvodňování těchto rozhodnutí zásadní. Odůvodnění rozhodnutí je zhmotněním úvah, které soudce – případně senát – vedly k samotnému rozhodnutí.¹¹⁵ Pro soudy dalších instancí i pro různé další čtenáře rozhodnutí je právě text jeho odůvodnění často jedinou možností, jak se seznámit s myšlenkovými pochody soudce, které jej k danému rozhodnutí vedly. Řádné odůvodňování rozhodnutí je také uvedením principu procedurální legitimacy do praxe.¹¹⁶ ÚS vyjádřil, že obecná míra a kvalita odůvodnění v rozhodnutích o PP není dostatečná a můj výzkum zde ukázal, že dostatečná není ani nyní, rok po vydání nálezu, a to zároveň aniž by soudy s nálezem vyjádřily nesouhlas.

Smutnou ilustrací výsledků mého výzkumu je, že předmětný nálezy byl citován pouze ve dvou ze mnou zkoumaných rozhodnutích, a přitom ani jednou zcela uspokojivě. Okresní soud v Kladně jej totiž dezinterpretoval a pouze použil jako záminku, aby jednoduše a vcelku bez dalšího

114 DRÁPAL, Jakub. Formulace a konkretizace principů ukládání trestů: Zahraniční přístupy a řešení vhodná pro český právní systém. *Státní zastupitelství*. 2020, (6), str. 49-50.

115 DRÁPAL, Jakub. Odůvodnění trestů: Argumenty pro a proti detailnímu odůvodňování trestů. *Státní zastupitelství*. 2019, (5).

116 Tamtéž.

posuzování zamítl žádost odsouzeného, který ve VTOS nezískal žádnou odměnu.¹¹⁷ Dále pak Okresní soud v Hradci Králové jej nedokázal správně ocitovat a uvedl jej jako „II ÚS 482/16“, a i když jej interpretoval správně, nakonec své rozhodnutí odůvodnil poněkud podivně a nedá se říci, že zcela v souladu s nálezem.¹¹⁸

Stížnostní soudy jsou těmi, které korigují rozhodování prvoinstančních soudů, a které mají být primárně v kontaktu s judikaturou ÚS, a které by případně s ní měly polemizovat, ve smyslu ji reflektovat a případně započít s ÚS dialog, jak o něm ÚS mluví v nálezu IV. ÚS 301/05.¹¹⁹ Jak tedy stížnostní soudy rozhodovaly? Zkoumala jsem blíže ta rozhodnutí, která stížnostem vyhověla, kterých bylo v mém vzorku dohromady 25. Ačkoli většina z nich byla vydána až po vydání nálezu II. ÚS 482/18 (i když je pravda, že více než polovina z nich jenom těsně po jeho vydání, přičemž je málo pravděpodobné, že se s ním seznámily jen několik týdnů po jeho vydání, protože Ústavní soud nálezu nezařadil do rubriky *Aktuálně* na svých webových stránkách), ve svém vzorku jsem narazila pouze na jeden případ,¹²⁰ ve kterém v odůvodnění stížnostní soud nálezu II. ÚS 482/18 výslovně zmiňoval a současně se jím také řídil. V dalším případě¹²¹ byl výslovně zmíněn nálezu I. ÚS 2201/16, kterým obhájkyň odsouzeného argumentovala proti tomu, aby byl odsouzený z možnosti PP vyřazen jen na základě toho, že jde o recidivistu; stížnostní soud se v tomto rozhodnutí tímto nálezem také řídil. Obecně ovšem lze konstatovat, že krajské soudy, často aniž by judikaturu ÚS jakkoli zmiňovaly, mnohdy dbaly na podrobnost zkoumání splnění podmínek pro PP velmi podobně, jako to vyžaduje mnou zkoumaný nálezu – samy krajské soudy případy takto posuzovaly a vyžadovaly to i po soudech I. stupně, jestliže jim případ vracely. Tak například již před vydáním nálezu Krajský soud v Ústí nad Labem, ačkoli judikaturu ÚS v celém rozhodnutí¹²² nijak nezmiňuje, vytýká okresnímu soudu, že z jeho rozhodnutí není zřejmé, jaký počet odměn by odsouzený měl ve VTOS získat, aby jich měl dostatek; dále se také podrobněji zabývá tím, proč odsouzený nenastoupil do VTOS včas a bere v potaz, že k tomu neměl příležitost. Ve svém dalším rozhodnutí¹²³ řeší Krajský soud v Ústí nad Labem trestní minulost odsouzeného podrobně v tom ohledu, že se zabývá jeho předchozím výkonem trestu odnětí svobody, u kterého konstatuje, že byl

117 Usnesení Okresního soudu v Kladně č. j. 3 PP 142/2019-26, str. 2.

118 Usnesení Okresního soudu v Hradci Králové č. j. 4 PP 138/2019 -65 ze dne 12. 11. 2019, str. 4.

119 Nálež sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465), bod 60.

120 Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 1 To 38/2019-55

121 Usnesení krajského soudu v Plzni č. j. 50 To 383/2019-74

122 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 50 To 485/2018-24

123 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 31 To 496/2018-53; takto tento soud předchozí VTOS rozebírá i v dalším případě – v Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 55 To 498/2018-22

příliš krátký na to, aby mohl na odsouzeného dostatečně výchovně zapůsobit před tím, než z něj byl propuštěn díky amnestii, přičemž ve VTOS současně vykonávaném již toto mohlo proběhnout – a dle soudu také proběhlo – řádně. V tomto rozhodnutí také soudu prvního stupně vytyká, že nechal u odsouzeného dostatečně v potaz překonání příčin páčání TČ. Krajský soud v Praze zároveň s tím, že na rozdíl od soudu okresního návrh na PP zamítl, ve dvou svých rozhodnutích¹²⁴ uvádí, co má odsouzený splnit, aby se mu možnost PP pro příště otevřela, a to zúčastnit se konkrétního terapeutického programu – což je zcela v souladu s požadavky kladenými nálezem II. ÚS 482/18. Krajský soud v Plzni ve svých rozhodnutích¹²⁵ říká, že je potřeba zhodnotit překonání příčin páčání trestné činnosti, dále také upozornil na to, že při hodnocení počtu získaných odměn a toho, že odsouzený zatím nepostoupil ve VTOS do nižší prostupné skupiny, je potřeba vzít v potaz, že vykonává krátkodobý trest a neměl k tomu zatím dostatek příležitostí.

Několikrát jsem v rozhodnutích stížnostních soudů narazila na to, že se stížnostní soud zmiňoval o judikatuře Ústavního soudu a o tom, zda s ní rozhodnutí soudu I. stupně je nebo není v souladu, ale žádné konkrétní rozhodnutí necitoval a ani jinak nebylo z odůvodnění možné poznat, které/á rozhodnutí ÚS má soud na mysli. Ve většině těchto případů soudy judikaturu uváděly proto, že ji zmínil odsouzený nebo jeho obhájce. Takto například Krajský soud v Ostravě připomínal zákaz dvojího přičítání, a požadavek, že podmínka vedení řádného života nelze hodnotit pouze na základě minulého chování odsouzeného¹²⁶. To samé zmiňuje i Krajský soud v Ústí nad Labem a přidává k tomu výtku, že okresní soud nijak ani nenaznačil, co by měl odsouzený udělat, aby podmínky pro PP splnil.¹²⁷ Také Krajský soud v Plzni toto zmiňuje a k tomu dále rozvádí, že trestní minulost nelze hodnotit mechanicky jen dle počtu předchozích odsouzení, ale je třeba přihlížet k její frekvenci a vývoji závažnosti – v tomto rozhodnutí krajský soud okresnímu soudu vyčítá, že se neřídil judikaturou ÚS, i když na ni obhájce odsouzeného upozorňoval, ani nevysvětlil, proč se jí neřídil.¹²⁸

Ze zkoumání rozhodnutí stížnostních soudů plyne paradoxní poznatek: Na jednu stranu tyto soudy v případech, kdy stížnosti proti usnesení soudu prvního stupně vyhoví, a zejména v případech, kdy rozhodnou nakonec opačně, než jak bylo rozhodnuto v prvním stupni, odůvodňují svá rozhodnutí v podstatě souladně s judikaturou ÚS i konkrétně s nálezem II. ÚS 482/18, i když jej třeba nijak nezmíní. Na druhou stranu zde ale existuje dohromady 98 mnou zkoumaných rozhodnutí, ve kterých krajské soudy stížnosti zamítají, ačkoli z kapitoly Výsledky vyplývá, že v

124 Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 14 To 742/2018-32, podobně také v Usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 14 To 723/2018-33

125 Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 8 To 454/2018-50; Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 8 To 442/2018-32

126 Usnesení Krajského soudu v Ostravě č. j. 1 To 516/2018-86

127 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem č. j. 31 To 489/2019-32

128 Usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 9 To 410/2019-48

mnoha a mnoha případech rozhodnutí soudů I. stupně v souladu s judikaturou ÚS nejsou. V takové situaci nálezy Ústavního soudu slouží jenom jako návod pro ty soudce, kteří chtějí rozhodovat dobře, nebo pro ty, kteří jsou na ně výslovně upozorněni, nejčastěji odsouzenými nebo jejich obhájci. Tím, že stížnostní soudy, pokud své rozhodnutí zakládají i na judikatuře Ústavního soudu, konkrétní nálezy ÚS neuvědomí, nepřimějí soudy prvního stupně, aby se konkrétní judikaturou ÚS, která jim dává návod, jak rozhodovat, zabývaly.

Rozhodování o PP je specifické v tom, že – na rozdíl od většiny ostatního rozhodování v oblasti trestního práva – není trojinstanční; proti rozhodnutí krajského soudu o stížnosti nelze podat žádný ekvivalent dovolání, který by případ posunul k Nejvyššímu soudu (dále i „NS“). Jedinou možností, jak by o podmíněném propuštění NS mohl rozhodovat, je stížnost pro porušení zákona dle § 266 a násl. TŘ, kterou může podat pouze ministr spravedlnosti. Dle on-line databáze rozhodnutí NS na stránkách nsoud.cz¹²⁹ NS na nálezech II. ÚS 482/18 nijak nereagoval a nikdy s ním nijak nepolemizoval (fultextové vyhledávání čísla tohoto nálezu v rozhodnutích Nejvyššího soudu nenabízí žádné výsledky).

Znamenají výsledky mého výzkumu, že jsou soudci obecných soudů zastánci právně-teoretických konzervativních teorií o tom, že v našem kontinentálním právním systému zkrátka neexistuje nic jako precedent, z čehož by vyvodili, že pro ně judikatura ÚS nemá vůbec žádnou precedenční závaznost? Z faktu, že na judikaturu ÚS ve svých rozhodnutích přeci jen odkazují, soudím, že tomu tak není – spíše to vypadá, že v tomto nemají konzistentní názor a také nejspíše nemají o judikatuře ÚS tak detailní přehled. Rozhodnutí na mne také působila tak, že když soudci judikaturu zmiňují, tak si v podstatě vybírají, jakými nálezy ÚS se budou řídit – judikatura, ve které se ÚS vyjadřuje v tom smyslu, že na vyhovění návrhu na PP není právní nárok, byla totiž zmíněna dohromady v devatenácti rozhodnutích; i zmínky jiné judikatury ÚS se v rozhodnutích objevovaly¹³⁰, nejčastěji o tom, že je v pořádku při rozhodování o PP přihlížet i k trestní minulosti.

Ukázalo se tedy, že obecné soudy automaticky neakceptují judikaturu Ústavního soudu a v praxi se necítí jí být vždy vázány. Pokud by Ústavní soud chtěl, aby se zvýšila míra precedenční závaznosti jeho judikatury, bylo by potřeba přijmout kroky, které by vedly k většímu přijetí jeho závěrů obecnými soudy. Obecně by bylo vhodné zvýšit informovanost obecných soudců o judikatuře ÚS. Jednou z možností by bylo vypracovávat soubory shrnutí rozhodnutí ÚS po vzoru Evropského soudu pro lidská práva, který vypracovává „vodítka“ (neboli „průvodce“) obsahující

129 Dostupné na https://nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/WebSpreadSearch.

130 Např. Usnesení Okresního soudu v Liberci č. j. 8 PP 65/2019-17 cituje hned tři různá rozhodnutí ÚS, ale ne mnou zkoumaný náleze. Dále judikaturu ÚS uvádí Usnesení Okresního soudu v Jablonci nad Nisou č. j. 4 PP 60/2019-33; rozsáhle ji rozebírá Usnesení Okresního soudu ve Znojmě č. j. 1 PP 21/2018-17.

rekapitulaci jeho judikatury k jednotlivých článkům Evropské úmluvy o lidských právech, které dává k dispozici on-line.¹³¹ I když problémem zůstává, že v případě nálezu II. ÚS 482/18, ačkoli část soudců s ním byla výslovně seznámena v rámci Diskuzního kulatého stolu k problematice PP v Praze, který pořádal spolek Lighthouse spolu s Nejvyšším státním zastupitelstvím, stejně to vliv na to, jak byla rozhodnutí odůvodňována, nemělo.

Tento výzkum také přivádí pozornost k tomu, proč obecným soudům může „procházet“, pokud v této oblasti nepostupují podle judikatury Ústavního soudu. Pro odsouzené je totiž komplikované a může pro ně být i vcelku nevýhodné podávat proti rozhodnutí o PP stížnost, natož stížnost ústavní. Každé podání stížnosti totiž v případě, kdy je PP nakonec i tak zamítnuto, odsouzenému oddaluje možnost podat si návrh na PP znova a také s sebou přináší odsouzenému obavu z toho, že si znepřátelí soudce, proti jehož rozhodnutí byla stížnost podána, protože zde většinou existuje nezanedbatelná pravděpodobnost, že i o opakovaném návrhu na PP bude stejný soudce znova rozhodovat. Další překážkou může být nutnost sehnat si pro řízení před ÚS advokáta. Když už k podání ústavní stížnosti dojde, řízení o ní je dlouhé a tedy její vyřízení – ať už kladné nebo záporné – pravděpodobně přijde až poté, co už byl odsouzený tak jako tak propuštěn. I v případě, kdyby o ní bylo rozhodnuto vyhovujícím nálezem ještě za pobytu odsouzeného ve VTOS, ale nové rozhodnutí o původním návrhu na PP by bylo opět zamítavé, odsouzený musí čekat dalších 6 měsíců, než se o PP může znovu pokusit. Přitom jakmile ústavní stížnost podána není, stačí odsouzenému k opakování žádosti vyčkat „jen“ právě těch 6 měsíců po původním zamítavém rozhodnutí. Řešením dilematu odsouzeného, zda ústavní stížnost podat a do určité míry si tím prodloužit lhůtu pro možnost opakování žádosti v případě, že bude jeho žádost soudem I. stupně opět zamítnuta, by mohlo být stanovení této lhůty tak, že by nové zamítavé rozhodnutí I. stupně po zrušení Ústavním soudem nevedlo k začátku běhu šestiměsíční lhůty. Lze uzavřít, že vše výše popsání vede k tomu, že si v této situaci soudci obecných soudů pravděpodobně uvědomují, že se jen naprostá menšina odsouzených obrátí na Ústavní soud a velmi pragmaticky mohou usoudit, že se názorem Ústavního soudu zkrátka nemusí řídit, pokud s ním nesouhlasí nebo pokud jeho požadavky vnímají jako příliš náročné.

Zastánci proudu právního realismu by výsledky mého výzkumu nebyli překvapení. Již na přelomu 19. a 20. století totiž upozorňovali na fakt, že do hry většinou při rozhodování jednotlivých soudců vstupují v praxi mnohé jiné nejrůznější skutečnosti, kromě práva samotného – v mnou sledované oblasti jde například o následující skutečnosti: časový tlak, kdy je potřeba rychle vyřizovat mnoho návrhů na PP (ročně se toto rozhodování týká několika tisíc odsouzených, soudy

131 Např. *Guide on Article 6*, dostupné on-li na webové adrese:

https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_criminal_eng.pdf

toto musí rozhodovat ve lhůtě třiceti dnů od podání návrhu); přehled soudce o tom, jak to reálně chodí ve VTOS; osobní představa soudce o tom, co to znamená, že se odsouzený napravil; antipatie či naopak náklonnost konkrétního soudce ke konkrétnímu odsouzenému a tak dále. Také neschopnost soudce jeho rozhodnutí zcela racionálně zdůvodnit by právní realisté očekávali a nijak by je nepohoršila. V oblasti rozhodování o PP platí silně jejich názor, že je potřeba znát svého soudce spíše než své právo. Zároveň se zde intenzivně setkáváme s rozdílem toho, jak vypadá *law in books* (tedy právní učení, doktrína, psané právo) a *law in action* (tedy právo v praxi, reálná rozhodovací praxe soudů).

Představa právních teoretiků dnešní doby o tom, že by obecné soudy měly na judikaturu nejvyšších soudů ve svých rozhodnutích (ideálně výslovně) reagovat, nebo se podle ní řídit, je v praxi poněkud nerealistická. Dokonce i v případě, kdy zde ÚS svůj nálezn formuloval tak, že velmi odpovídá teoretickému nároku na to, aby ratio decidendi „splňovalo požadavek normativního charakteru, tedy aby bylo z hlediska normativního uchopitelné a aplikovatelné, kdy nemůže jít pouze o teoretická úvahu ÚS o určitém právním či ústavním problému“¹³², i tehdy soudy neprojevily žádnou snahu o to se tímto nálezem řídit, nebo na něj jakkoli jinak reagovat. Přirozeným důsledkem celé této situace je, že o tři roky později musel ÚS již výše zmiňovaným nálezem sp. zn. II. ÚS 1945/20 ze dne 29. 1. 2021 rušit rozhodnutí o návrhu na PP na základě toho, že vykazovalo v principu shodné nedostatky, jako tomu bylo v případě řešeném nálezem II. ÚS 482/18.

Nález II. ÚS 482/18 a můj výzkum, který odhaluje jeho minimální dopad v soudní praxi rok po jeho vydání, může sloužit jako upozornění pro ty, kteří mají možnost učinit systémovou změnu. Přestože Ústavní soud v nálezu upozornil na systémový problém nedostatečného nebo dokonce nesprávného odůvodňování rozhodnutí soudů o návrzích na PP, samotný tento jeho nálezn nevedl k nápravě situace. Je tedy potřeba přistoupit k jiným řešením. Tato situace může být impulzem například pro zákonodárce, který by mohl podmínky stanovené v § 88 TZ blíže specifikovat a upřesnit postup jejich posuzování. Dále pro ty, kdo sestavují rozvrhy práce, a kdo hodnotí výkonnost soudců na jednotlivých soudech, kteří by nejspíše měli soudcům pro posuzování návrhů na PP dopřát více času, aby měli prostor se jimi zabývat podrobněji, i je detailněji odůvodňovat. Dále by například bylo vhodné zajistit, aby soudci, kteří o PP rozhodují, byli informováni, jak to ve VTOS reálně chodí – se zaměřením na to, jaký je systém konkrétně ve věznici spadající pod působnost jejich soudu. Také by to mohlo být podnětem i pro Ústavní soud samotný, který jestliže

132 BLAHOŽ, Josef. Doktrinální pojetí obecné závaznosti rozhodnutí orgánu soudního přezkumu ústavnosti z hlediska právní komparatistiky a jeho významu pro interpretaci základních lidských práv. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, str. 37.

očekává, že jeho judikatura se bude v praxi odrážet, musí ji činit soudcům více dostupnou a seznamovat je s ní – například právě skrze vypracovávání shrnutí judikatury k jednotlivým tématům či k jednotlivým ustanovením zákonů, jak zmiňuji výše. Ukázalo se totiž, že nálezy Ústavního soudu jen těžko dosáhnou, zejména v krátkodobém horizontu – jen tak samy o sobě – změny.

Seznam zkratk:

nález II. ÚS 482/18 – nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018 (N 195/91 SbNU 411)

nález III. ÚS 1735/10 – nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1735/10 ze dne 12. 5. 2011 (N 90/61 SbNU 405)

nález I. ÚS 2201/16 – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2201/16 ze dne 3. 1. 2017 (N 4/84 SbNU 69)

NS – Nejvyšší soud

PP – Podmíněné propuštění

SVO – specifická výzkumná otázka

TČ – Trestný čin / trestná činnost

TOS – Trest odnětí svobody

TŘ – Trestní řád, z. č. 141/1961 Sb.

TZ – Trestní zákoník, z. č. 40/2009 Sb.

ÚS – Ústavní soud České republiky

VTOS – Výkon trestu odnětí svobody

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BLAHOŽ, Josef. Doktrinální pojetí obecné závaznosti rozhodnutí orgánu soudního přezkumu ústavnosti z hlediska právní komparatistiky a jeho významu pro interpretaci základních lidských práv. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, od str. 25.

BOBEK, Michal. Význam judikatury v kontinentálním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. Úvodem. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

BROŽOVÁ, Iva. Závaznost rozhodování ústavních soudů. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, od str. 21.

DRÁPAL, Jakub. Formulace a konkretizace principů ukládání trestů: Zahraniční přístupy a řešení vhodná pro český právní systém. *Státní zastupitelství*. 2020, (6), str. 49-50.

DRÁPAL, Jakub. Odůvodnění trestů: Argumenty pro a proti detailními odůvodňování trestů. *Státní zastupitelství*. 2019, (5).

FILIP, Jan. čl. 89. In: BAHÝLOVÁ, Lenka, Jan FILIP a kol. *Ústava České republiky - komentář*. Praha: Linde, 2010.

HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: ohlédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003.

HULMÁKOVÁ, Jana. Podmíněné propuštění z pohledu aplikační praxe a vybraných evropských právních úprav. *Trestněprávní revue*. 2017, (2), od str. 27.

BARILIK Igor a HOŘÁK, Jaromír. Judikatura v trestním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

KLÍMA, Karel. Závaznost rozhodování ústavních soudů: úvodní referát. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, od str. 9.

KOCINA, Jan. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Bulletin advokacie*, 2012, (12), od str. 25.

KÜHN, Zdeněk. Dílčí studie pro jednotlivé země a nadnárodní systémy. In: BOBEK, Michal, Zdeněk KÜHN a Radim POLČÁK. *Judikatura a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2006.

KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Právník*. 2001, (9), od str. 857.

KÜHN, Zdeněk. Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná aneb patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. In: *Závaznost rozhodování ústavních soudů: Mezinárodní teoretický seminář*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2004, od str. 39.

BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. Role judikatury v common law a na evropském kontinentu: srovnání a rozdíly. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

KÜHN, Zdeněk. Role judikatury v českém právu In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

LANGÁŠEK Tomáš. čl. 89. In: RYCHETSKÝ Pavel, Tomáš LANGÁŠEK a kol.: *Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer.

MIKULE, Vladimír a Vladimír SLÁDEČEK. O závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).

MORGENSTERN, Christine. Dominant court decision-making: Germany. In: HERZOG-EVANS, Martine et al. *Offender release and supervision: The role of courts and the use of discretion*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2014.

- PROCHÁZKA, Antonín. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu ČR. *Bulletin advokacie*. 1995, (8).
- PÚRY, František. § 88. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník - komentář*, 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012.
- SCHNEEDÖRFLER, Petr. Omluva - Je správná i špatná, nebo špatná není nikdy správná? *Soudce*. 2020, (11-12), od str. 34.
- SCHNEEDÖRFLER, Petr. Tři podmínky - poznámky k institutu podmíněného propuštění. *Státní zastupitelství*. 2018, (2), od str. 34.
- SLÁDEČEK, Vladimír. čl. 89. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016.
- STORGAARD, Anette. Dominant automatic release: Denmark. After prison you are free. In: HERZOG-EVANS, Martine et al. *Offender release and supervision: The role of courts and the use of discretion*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers, 2014.
- ŠÁMAL, Pavel a Helena VÁLKOVÁ. K podmíněnému propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Trestněprávní revue*. 2012, (11-12), od str. 249.
- ŠEVČÍK, Vlastimil. ÚS ČR a soudy obecné: Pokus o vymezení vzájemných vztahů. *Bulletin advokacie*. 1997, (5). od str. 7.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. Praha: Linde, 1999.
- ŠRŮTKOVÁ, Jitka. Závaznost rozhodnutí Ústavního soudu z pohledu doktríny a judikatury. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2009, (4), od str. 293.
- VICHEREK, Roman. Komentář k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 482/18. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 37.
- VICHEREK, Roman. *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

VICHEREK, Roman. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. *Trestněprávní revue*. 2018, (1), od str. 6.

VICHEREK, Roman. Vedení řádného života jako předpoklad podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. *Státní zastupitelství*. 2019, (1), od str. 17.

VYHNÁNEK, Ladislav. Judikatura v ústavním právu. In: BOBEK, Michal a Zdeněk KÜHN. *Judikatura a právní argumentace*. 2. přeprac. a aktual. vyd. Praha: Auditorium, 2013.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

LIGHTHOUSE, spolek. Náhrada škody a dluhy z trestné činnosti v průběhu výkonu trestu. www.podminenepropusteni.cz [online]. leden 2019 [cit. 2021-5-18]. Dostupné z: <http://www.podminenepropusteni.cz/wp-content/uploads/2019/04/PP-n%C3%A1hrada-%C5%A1kody-02-19.pdf>.

LIGHTHOUSE, spolek. Podmíněné propuštění - novela 2012. www.lgh.cz [online]. 27.12.2012 [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: <http://www.lgh.cz/podminene-propusteni-2/>.

POSPÍŠIL, Ivo. Závaznost soudní judikatury: východiska a limity v podmínkách právního státu. *Právní prostor* [online]. 7. 6. 2018 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/zavaznost-soudni-judikatury-vychodiska-a-limity-v-podminkach-pravniho-statu>

ŠIMONEK, Patrik. *Předvídatelnost soudních rozhodnutí* [online]. 16. 3. 2020 [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: <https://www.klaw.cz/predvidatelnost-soudnich-rozhodnuti/>

3. Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použité judikatury (zejména) Ústavního soudu

Nález sp. zn. II. ÚS 715/04 ze dne 1. 12. 2005 (N 219/39 SbNU 323)

Nález sp. zn. III. ÚS 1735/10 ze dne 12. 5. 2011 (N 90/61 SbNU 405)

Nález sp. zn. III. ÚS 4851/12 ze dne 15. 5. 2014 (N 97/73 SbNU 589)

Nález sp. zn. III. ÚS 599/14 ze dne 5. 11. 2015 (N 194/79 SbNU 207)

Nález sp. zn. II. ÚS 2503/16 ze dne 4. 10. 2016 (N 185/83 SbNU 37)

Nález sp. zn. I. ÚS 2201/16 ze dne 3. 1. 2017 (N 4/84 SbNU 69)

Nález sp. zn. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017 (N 151/86 SbNU 527).

Nález sp. zn. II. ÚS 482/18 ze dne 28. 11. 2018 (N 195/91 SbNU 411)

Nález sp. zn. II. ÚS 810/18 ze dne 18. 6. 2019

Nález sp. zn. I. ÚS 464/19 ze dne 9. 7. 2019

Rozhodnutí B 1/1986-14, citováno skrze PÚRY, František. § 88. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník - komentář*, 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012 (originální zdroj se nepodařilo dohledat).

Usnesení sp. zn. III. ÚS 611/2000 ze dne 22. 3. 2001 (N 51/21 SbNU 439)

Usnesení sp. zn. I. ÚS 2018/18 ze dne 7. 8. 2018

Usnesení sp. zn. I. ÚS 959/19 ze dne 11. 6. 2019

Usnesení sp. zn. I. ÚS 1555/19 ze dne 13. 8. 2019

Usnesení sp. zn. I. ÚS 2413/19 ze dne 11. 9. 2019

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 3719/18 ze dne 13. 1. 2020

Usnesení sp. zn. IV. ÚS 3483/19 ze dne 21. 1. 2020

5. Ostatní zdroje

Sněmovní tisk 624/5, dostupný on-line na webových stránkách PS ČR: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=624&ct1=5>, citován dne 5. 5. 2021.

Stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR z 18. marca 1974 č. Tpj, R 13/74-I R 30/1974-II.

Příloha 1: Statistika všech rozhodnutí získaných od jednotlivých soudů

soud	2018						2019					
	vyhovující			zamítavé			vyhovující			zamítavé		
	neodův.	odův.	SV	neodův.	odův.	SV	neodův.	odův.	SV	neodův.	odův.	SV
Břeclav	9	1	1	1	0		5	0		5	1	
Brno venkov	0	0		0	0			0			4	
Česká Lípa	8	0		8	2		5	0		2	4	
České Budějovice	4										1	
Havlíčkův Brod	1	3		3	0		1	4		1	1	
Hradec Králové	2	1		1	1		9	1		2	3	
Chomutov	4	0		2	4		4	0		2	3	
Jablonec nad Nisou	0	0		0	5	2	0	0		0	2	2
Jičín	0	0		0	0		0	0		0	0	
Karlovy Vary	8	0		7	6	1	7	1		12	4	
Karviná	0	0		1	1		1	0		0	0	
Kladno		0			4			1			9	
Liberec		0			2			0			4	1
Litoměřice	0	0		0	0		3	0		1	0	
Louny	4	0		3	2		3	0		3	2	
Brno město	3	0		4	0		1	0		0	0	
Most	5	0		5	1		1	0		0	0	
Nymburk		1	1		11			0			3	
Olomouc	2	0		0	1		2	0		1	0	
Opava		0			1			1			0	
Ostrava	6	0		6	7	2	13	0		5	6	
Pardubice	13	0		3	4		10	0		2	1	
Plzeň-město	2	0		2	0		1	0		0	10	2
Praha 4	4	0		7	1		1	2		5	2	
Praha 6	1	2	2	0	0		1	0		0	0	
Příbram	5	1	1	4	1		4	0		6	4	
Rakovník	1	0		0	5		0	0		2	4	
Sokolov	5	0		4	9	1	3	0		1	5	
Šumperk	0	0		1	0		0	0		1	0	
Teplice		0			2							
Trutnov	1	0		2	0		5	0		4	2	
Třebíč	5	0		5	1		3	0		6	4	
Znojmo	1	0		0	1		1	0		3	0	
celkem:	94	9	5	69	72	6	84	10	0	64	79	5

Pozn.: neodův. - neodůvodněná rozhodnutí; odův. - odůvodněná rozhodnutí; SV - z odůvodněných rozhodnutí počet případů, kdy byla podána stížnost, které bylo vyhověno; prázdné pole značí nepřítomnost údaje

Příloha 2: Seznam všech získaných odůvodněných rozhodnutí

2018							
Soud	Datum rozhodnutí	Číslo jednací / Spisová značka	Rozh. o PP	Rozh. o stížnosti	Stížnost podal	Rozh. o PP v II. inst.	Číslo jednací / Spisová značka II. inst.
Břeclav	05.11.2018	3 PP 69/2018-17	V	V	SZ	Z	3 To 417/2018-27
Brno venkov			nic nebylo vydáno				
Česká Lípa	09.11.2018	2 PP 284/2018 – 28	Z	Z	O		28 To 55/2018- 36
Česká Lípa	09.11.2018	2 PP 297/2018 – 50	Z	Z	O		55 To 494/2018- 63
České Budějovice			žádná rozhodnutí jsem nezískala				
Havlíčkův Brod	09.11.2018	12 PP 178/2018-20	V				
Havlíčkův Brod	09.11.2018	12 PP 184/2018-10	V				
Havlíčkův Brod	09.11.2018	12 PP 201/2018-18	V				
Hradec Králové	13.11.2018	4 PP 164/2018-22	Z	Z	O		10 To 242/2018-35
Hradec Králové	07.11.2018	4 PP 167/2018-16	V				
Chomutov	13.11.2018	5 PP 186/2018 - 15	Z	Z	O		5 To 390/2018-22
Chomutov	13.11.2018	5 PP 188/2018 - 26	Z	Z	O		6 To 534/2018-31
Chomutov	08.11.2018	52 PP 180/2018 – 13	Z				
Chomutov	08.11.2018	52 PP 187/2018 – 20	Z	Z	O		5 To 397/2018-27
Jablonec n. N	25.10.2018	4 PP 27/2018-18	Z	Z	O		31 To 480/2018-26
Jablonec n. N	15.11.2018	4 PP 31/2018-39	Z	Z	O		31 To 502/2018- 51
Jablonec n. N	15.11.2018	4 PP 32/2018- 22	Z	Z	O		31 To 504/2018 – 36
Jablonec n. N	15.11.2018	4 PP 33/2018-45	Z	V	O	V	31 To 496/2018- 53
Jablonec n. N	15.11.2018	4 PP 36/2018-13	Z	V	O	V	55 To 498/2018 – 22
Jičín			žádná rozhodnutí jsem nezískala				
Karlovy Vary	07.11.2018	2 PP 180/2018 - 29	Z				
Karlovy Vary	07.11.2018	2 PP 182/2018 - 14	Z	V	O	Z	6 To 386/2018 - 21
Karlovy Vary	15.11.2018	4 PP 127/2018-86	Z				
Karlovy Vary	15.11.2018	4 PP 159/2018-16	Z	V	O	V	50 To 485/2018 - 24
Karlovy Vary	15.11.2018	4 PP 162/2018-19	Z	Z	O		9 To 435/2018 - 30
Karlovy Vary	15.11.2018	4 PP 163/2018-21	Z	Z	O		7 To 390/2018 - 49
Karviná	05.01.2018	5 PP 46/2018-21	Z	Z	O		To 503/2018-31
Kladno	09.11.2018	6 PP 93/2018 - 95	Z	V	O	Z	14 To 755/2018- 102
Kladno	09.11.2018	6 PP 244/2018 - 24	Z	Z	O		14 To 765/2018-29
Kladno	09.11.2018	6 PP 259/2018 - 19	Z	Z	O		14 To 757/2018-29
Kladno	09.11.2018	6 PP 260/2018 - 25	Z	Z	O		14 To 766/2018- 30
Liberec	13.11.2018	6 PP 121/2018-16	Z	Z	O		55 To 485/2018- 24
Liberec	13.11.2018	6 PP 123/2018-20	Z				
Litoměřice			nic nebylo vydáno				
Louny	13.11.2018	15 PP 174/2018-21	Z	Z	O		4 To 468/2018-26
Louny	13.11.2018	15 PP 165/2018-24	Z	Z	O		4 To 459/2018-33
Brno město			odůvodněné nebylo vydáno				
Most	16.11.2018	6 PP 175/2018 – 18	Z				
Nymburk	08.11.2018	1 PP 47/2018-13	Z	Z	O		14 To 741/2018 - 21
Nymburk	08.11.2018	1 PP 48/2018-17	Z	V	O	ruší a vrací	14 To 725/2018 -24
Nymburk	08.11.2018	1 PP 49/2018-51	Z	Z	O		14 To 711/2018 - 59
Nymburk	15.11.2018	1 PP 50/2018-24	V	V	SZ	Z	14 To 742/2018 -32
Nymburk	15.11.2018	1 PP 51/2018-30	Z	Z	O		14 To 774/2018 - 36
Nymburk	15.11.2018	1 PP 52/2018-27	Z	Z	O		14 To 777/2018 -32
Nymburk	06.11.2018	2 Pp 89/2018-16	Z	Z	O		14 To 726/2018 -21
Nymburk	07.11.2018	2 Pp 101/2018-21	Z	Z	O		14 To 727/2018 - 28
Nymburk	08.11.2018	3 PP 48/2018 -13	Z	Z	O		14 To 780/2018 - 19
Nymburk	09.11.2018	4 Pp 91/2018-16	Z	Z	O		14 To 728/2018 -23
Nymburk	10.11.2018	4 Pp 97/2018-23	Z	Z	O		14 To 740/2018 - 30
Nymburk	11.11.2018	4 Pp 98/2018-54	Z	Z	O		14 To 782/2018 - 69
Nymburk	12.11.2018	4 Pp 100/2018-18	Z	Z	O		14 To 739/2018 - 27
Olomouc	07.11.2018	2 PP 27/2018-22	Z				
Opava	09.11.2018	5 PP 56/2018-22	Z				
Ostrava	06.11.2018	0 PP 365/2018-43	Z	V	O	V	1 To 38/2019-55

Ostrava	07.11.2018	0 PP 422/2018-66	Z	V	O	V	1 To 516/2018-86
Ostrava	16.11.2018	0 PP 427/2018-22	Z	Z	O		1 To 31/2019-34
Ostrava	13.11.2018	0 PP 433/2018-47	Z				
Ostrava	16.11.2018	0 PP 434/2018-21	Z				
Ostrava	13.11.2018	0 PP 436/2018-28	Z	Z	O		1 To 536/2018-35
Ostrava	07.11.2018	0 PP 468/2018-37	Z	V	O	Z	1 To 515/2018-43
Pardubice	13.11.2018	0 PP 171/2018-73	Z				
Pardubice	14.11.2018	0 PP 234/2018-29	Z	Z	O		13 To 343/2018-43
Pardubice	15.11.2018	0 PP 268/2018-35	Z	Z	O		14 To 343/2018 - 46
Pardubice	16.11.2018	0 PP 271/2018-44	Z	Z	O		13 To 389/2018-53
Plzeň – město			odůvodněné nebylo vydáno				
Praha 4	15.11.2018	1PP 26/2018	Z	V	O	Z	6To 1/2019
Praha 6	14.11.2018	16 PP 84/2018	V	V	SZ	Z	6 To 476/2018
Praha 6	14.11.2018	1 PP 44/2018	V	V	SZ	Z	6 To 460/2018
Příbram	13.11.2018	2 Pp 153/2018 - 62	Z	Z	O	Z	14 To 754/2018-73
Příbram	07.11.2018	4 PP 151/2018 - 26	V	V	SZ	Z	14 To 723/2018-33
Rakovník	17.11.2018	10 PP 43/2018-90	Z	Z	O		14 To 5/2019-122
Rakovník	18.11.2018	10 PP 45/2018-32	Z	Z	O		14 To 737/2018 - 37
Rakovník	19.11.2018	10 PP 46/2018 - 20	Z	Z	O		14 To 758/2018-28
Rakovník	21.11.2018	10 PP 49/2018-40	Z	Z	O		14 To 736/2018-61
Rakovník	22.11.2018	10 PP 44/2018-18	Z	Z	O		14 To 759/2018-23
Sokolov	23.11.2018	35 PP 234/2018 - 76	Z	Z	O		7 To 367/2018 - 102
Sokolov	24.11.2018	35 PP 240/2018 - 81	Z	Z	O		9 To 406/2018 - 125
Sokolov	25.11.2018	35 PP 243/2018-17	Z	V	O	ruší a vrací	6 To 389/2018 - 25
Sokolov	26.11.2018	35 PP 251/2018-40	Z	V	O	ruší a vrací	8 To 454/2018 - 50
Sokolov	27.11.2018	35 PP 253/2018-17	Z	V	O	ruší a vrací	8 To 442/2018 - 32
Sokolov	28.11.2018	35 PP 260/2018	Z				
Sokolov	29.11.2018	36 PP 111/2018	Z	Z	O		6 To 383/2018 - 29
Sokolov	30.11.2018	36PP 113/2018	Z	Z	O		7 To 369/2018 - 35
Sokolov	01.12.2018	36 PP 115/2018	Z	Z	O		7 To 362/2018 - 23
Šumperk			odůvodněné nebylo vydáno				
Teplice	16.11.2018	3 PP 11/2018 - 28	Z	Z	O		6 To 12/2019 - 49
Teplice	16.11.2018	3 PP 12/2018 - 17	Z				
Trutnov			odůvodněné nebylo vydáno				
Třebíč	07.11.2018	2 PP 234/2018-17	Z				
Znojmo	15.11.2018	1 Pp 21/2018-17	Z	Z	O		3 To 413/2018-25

2019

Soud	Datum rozhodnutí	Číslo jednací / Spisová značka	Rozh. o PP	Rozh. o stížnosti	Stížnost podal	Rozh. o PP v II. inst.	Číslo jednací / Spisová značka II. inst.
Břeclav	12.11.2019	3 PP 41/2019-74	Z	Z	O		3 To 11/2020-85
Brno venkov	08.11.2019	43 PP 14/2019-27	Z				
Brno venkov	15.11.2019	43 PP 18/2019-40	Z	Z	O		3 To 466/2019-47
Brno venkov	08.11.2019	43 PP 19/2019-25	Z				
Brno venkov	15.11.2019	43 PP 21/2019-21	Z	Z	O		3 To 468/2019-26
Česká Lípa	11.11.2019	3 PP 15/2019 – 21	Z	Z	O		31 To 470/2019-26
Česká Lípa	04.11.2019	4PP 70/2019-39	Z				
Česká Lípa	15.11.2019	33 PP 19/2019 - 55	Z	Z	O		28 To 88/2019-65
Česká Lípa	15.11.2019	33 PP 22/2019 - 28	Z	Z	O		55 To 520/2019-33
České Budějovice	04.11.2019	4PP 70/2019-39	Z				
Havlíčkův Brod	14.11.2019	12 PP 323/2019-18	V				
Havlíčkův Brod	04.11.2019	19 PP 25/2019-28	Z	Z	O		14 To 379/2019-38
Havlíčkův Brod	13.11.2019	19 PP 29/2019-18	V				
Havlíčkův Brod	13.11.2019	19 PP 34/2019-23	V				
Havlíčkův Brod	14.11.2019	19 PP 39/2019-15	V				
Hradec Králové	12.11.2019	4 Pp 138/2019-65	Z	Z	O		10 To 267/2019-79
Hradec Králové	05.11.2019	4 Pp 155/2019-16	V				
Hradec Králové	07.11.2019	4 PP 159/2019-42	Z	Z	O		10 To 255/2019-78
Hradec Králové	19.11.2019	4 PP 169/2019-14	Z	Z	O		12 To 329/2019-24
Chomutov	05.11.2019	2 PP 112/2019	Z	Z	O		4 To 488/2019-35

Chomutov	05.11.2019	2 PP 114/2019 -27	Z	Z	O		4 To 474/2019-39
Chomutov	05.11.2019	2 PP 118/2019 – 14	Z	Z	O		5 To 379/2019-20
Jablonec n. N	14.11.2019	4 PP 60/2019-33	Z	V	O	V	55 To 544/2019-46
Jablonec n. N	14.11.2019	4 PP 67/2019-17	Z	V	O	V	31 To 489/2019-32
Jičín			nic nebylo vydáno				
Karlovy Vary	13.11.2019	2 PP 136/2019 - 22	V				
Karlovy Vary	08.11.2019	4 PP 50/2019-111	Z	Z	O		6 To 420/2019 - 136
Karlovy Vary	08.11.2019	4 PP 104/2019-33	Z	Z	O		9 To 393/2019 - 39
Karlovy Vary	06.11.2019	7 PP 145/2019	Z				
Karlovy Vary	06.11.2019	7 PP 147/2019-33	Z	Z	O		9 To 402/2019 - 43
Karviná			odůvodněné nebylo vydáno				
Kladno	08.11.2019	3PP 142/2019 - 26	Z	Z	O		14 To 58/2020 - 37
Kladno	08.11.2019	3PP 150/2019 - 45	Z				
Kladno	08.11.2019	3PP 154/2019 - 39	Z	Z	O		14 To 43/2020 - 50
Kladno	04.11.2019	6 PP 143/2019 - 17	Z				
Kladno	04.11.2019	6 PP 144/2019 - 35	Z				
Kladno	04.11.2019	6 PP 145/2019 - 26	V				
Kladno	04.11.2019	6 PP 146/2019 - 19	Z	Z	O		14 To 706/2019 - 28
Kladno	15.11.2019	6 PP 147/2019 - 25	Z	Z	O		14 To 45/2020 - 29
Kladno	04.11.2019	6 PP 148/2019 - 18	Z				
Kladno	15.11.2019	6 PP 149/2019 - 29	Z	Z	O		14 To 46/2020 - 33
Liberec	07.11.2019	6 PP 63/2019-18	Z	Z	O		31 To 474/2019-26
Liberec	07.11.2019	6 PP 64/2019-15	Z	Z	O		55 To 509/2019-23
Liberec	05.11.2019	6 PP 61/2019-19	Z				
Liberec	08.11.2019	8 PP 65/2019-17	Z	V	O	V	55 To 513/2019-23
Litoměřice			odůvodněné nebylo vydáno				
Louny	06.11.2019	2 PP 53/2019 - 26	Z	Z	O		5 To 359/2019-52
Louny	06.11.2019	2 PP 55/2019 - 34	Z	Z	O		7 To 404/2019 - 42
Brno město			odůvodněné nebylo vydáno				
Most			odůvodněné nebylo vydáno				
Nymburk	04.11.2019	4 Pp 110/2019-19	Z	Z	O		14 To 694/2019 - 24
Nymburk	04.11.2019	4 Pp 112/2019-18	Z	Z	O		14 To 677/2019 - 25
Nymburk	13.11.2019	3 PP 59/2019 - 19	Z	V	O	Z	14 To 714/2019 - 24
Olomouc			odůvodněné nebylo vydáno				
Opava	08.11.2019	4 PP 51/2019-32	V				
Ostrava	12.11.2019	0 PP 382/2019-16	Z	Z	O		1 To 43/2020-27
Ostrava	13.11.2019	0 PP 438/2019-19	Z				
Ostrava	05.11.2019	0 PP 453/2019-17	Z	Z	O		1 To 627/2019-27
Ostrava	05.11.2019	0 PP 460/2019-20	Z	Z	O		1 To 606/2019-35
Ostrava	13.11.2019	0 PP 490/2019-20	Z	Z	O		1 To 31/2020-30
Ostrava	13.11.2019	0 PP 494/2019-18	Z				
Pardubice	12.11.2019	0 PP 289/2019-34	Z	Z	O		14 To 390/2019-49
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 208/2019	Z	Z	O		8 To 8/2020 - 65
Plzeň-město	04.11.2019	3 PP 291/2019	Z				
Plzeň-město	04.11.2019	3 PP 301/2019	Z	Z	O		7 To 431/2019 - 41
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 304/2019	Z				
Plzeň-město	04.11.2019	3 PP 305/2019	Z	Z	O		6 To 429/2019 - 35
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 306/2019	Z	Z	O		8 To 371/2019-28
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 308/2019	Z	Z	O		50 To 382/2019 - 23
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 313/2019	Z	Z	O		9 To 412/2019 - 42
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 310/2019	Z	V	O	V	50 To 383/2019 - 74
Plzeň-město	11.11.2019	3 PP 312/2019	Z	V	O	V	9 To 410/2019 - 48
Praha 4	05.11.2019	2 PP 54/2019	Z	Z	O		67 To 464/2019
Praha 4	13.11.2019	4 PP 56/2019	V				
Praha 4	07.11.2019	46 PP 54/2019	V				
Praha 4	12.11.2019	52 PP 55/2019	Z				
Praha 6			odůvodněné nebylo vydáno				
Příbram	05.11.2019	2 Pp 89/2019 – 24	Z	Z	O		14 To 674/2019-33
Příbram	12.11.2019	2 Pp 97/2019 - 30	Z	Z	O		14 To 689/2019-41
Příbram	12.11.2019	2 Pp 102/2019 - 24	Z	Z	O		14 To 688/2019-32

Příbram	06.11.2019	4 Pp 188/2019-22	Z	Z	O		14 To 693/2019-34	
Rakovník	08.11.2019	1PP 109/2019 – 37	Z	Z	O		14 To 683/2019-43	
Rakovník	08.11.2019	1 PP 111/2019-43	Z	Z	O		14 To 684/2019-48	
Rakovník	08.11.2019	1 PP 114/2019-41	Z	Z	O		14 To 685/2019-48	
Rakovník	08.11.2019	1 PP 116/2019-18	Z	Z	O		14 To 686/2019-25	
Sokolov	12.11.2019	35 PP 145/2019	Z					
Sokolov	12.11.2019	35 PP 162/2019-38	Z	Z	O		9 To 414/2019 - 46	
Sokolov	12.11.2019	35 PP 170/2019-15	Z					
Sokolov	14.11.2019	36 PP 137/2019 - 22	Z					
Sokolov	12.11.2019	35 PP 167/2019	Z	V	O	Z	6 To 434/2019 - 55	
Šumperk			odůvodněné nebylo vydáno					
Teplice			žádná rozhodnutí jsem nezískala					
Trutnov	04.11.2019	3 PP 113/2019-57	Z					
Trutnov	04.11.2019	3 PP 118/2019-41	Z	Z	O		10 To 252/2019-60	
Třebíč	07.11.2019	11 PP 209/2019 - 26	Z					
Třebíč	07.11.2019	11 PP 219/2019 – 25	Z	Z	O		3 To 455/2019-31	
Třebíč	07.11.2019	11 PP 220/2019 - 23	Z	Z	O		3 To 471/2019-42	

Pozn.: PP – o návrhu na PP bylo rozhodnuto následovně; Z – zamítnutí; V – vyhovění; SZ – státní zástupce; O - odsouzený

Závaznost nálezů Ústavního soudu: Normativní východiska a praktické limity

Abstrakt

Po diskuzi, která v této oblasti od vzniku Ústavního soudu v České republice proběhla, dnešní teoretické a doktrinární studie docházejí k závěru, že nálezy Ústavního soudu ČR, včetně nálezů o ústavních stížnostech a to včetně jejich odůvodnění, oplývají precedenční závazností, a to zvláště jakmile se stanou součástí ustálené judikatury ÚS. Tato práce zkoumá, zda nálezy Ústavního soudu ovlivňují rozhodování obecných soudů nikoli v teorii, ale v praxi. Zabývá se vlivem nálezů II. ÚS 482/18, kterým Ústavní soud navazuje na svou předchozí judikaturu a stanovuje jasná pravidla pro podrobné odůvodňování rozhodnutí o návrzích na podmíněné propuštění. Zákonem stanovené podmínky pro vyhovění návrhů na podmíněné propuštění totiž jsou formulovány vcelku neurčitě a celkově § 88 Trestního zákoníku nechává soudcům velký prostor pro jejich uvážení při tomto rozhodování. V takové situaci je obzvláště důležité, aby rozhodnutí byla odůvodňována pečlivě a řádně. Ve své práci jsem podrobila detailnímu zkoumání celkem 171 rozhodnutí od všech soudů, které o návrzích na PP rozhodují, ze dvou srovnatelných období (81 rozhodnutí z období těsně před vydáním nálezů v roce 2018, a 89 rozhodnutí z období rok po vydání nálezů). Docházím k závěru, že obecné soudy nepřizpůsobily své rozhodování požadavkům Ústavního soudu ani na jeho nález v této oblasti nijak jinak nezareagovaly. Stále soudy uvádí trestní minulost jako hlavní důvod rozhodnutí, aniž by ji blíže zkoumali z hlediska vývoje frekvence a závažnosti; počet případů, kdy soud rozhodl o zamítnutí žádosti pouze na základě trestní minulosti odsouzeného v mnou sledovaném období v roce 2019 dokonce oproti stejnému období v roce 2018 vzrostl. Nápravu odsouzeného obecné soudy stále nijak blíže nezkoumají, často vůbec neuvádí, zda se odsouzený zúčastnil nějakého speciálního programu nebo ne; kázeňské odměny a tresty hodnotí soudy dále velmi mechanicky jen podle jejich počtu. Stále se často stává, že soud přičte k tíži odsouzenému to, že nenahradil škodu, aniž by zkoumal, zda k tomu vůbec měl odsouzený příležitost. Soudy pořád často neuvádějí, do jakého prostředí by se odsouzený při vyhovění jeho žádosti o PP vrátil, zda má zajištěné vhodné ubytování, jaký je jeho vztah k práci a k drogám a prakticky vůbec neuvádějí, zda si i během VTOS udržel kontakty se svými blízkými. Úroveň odůvodňování rozhodnutí o podmíněném propuštění tedy zůstává velmi nízká a stále se jedná o systémový problém, jak situaci označil Ústavní soud.

Klíčová slova: judikatura, závaznost, podmíněné propuštění, obsahová analýza, Ústavní soud

Do Constitutional Court's rulings bind lower courts? Doctrinal and empirical perspectives

Abstract

Czech doctrinal researchers conclude that decisions of the Czech Constitutional Court are – at least in some respect – bind lower courts *pro futuro*. Although continental legal systems do not officially subscribe to a doctrine of precedent, a quasi-precedential role of the jurisprudence of higher courts is often defended by theorists. However, this theory of quasi-precedent has never been empirically tested in the Czech Republic. This dissertation constitutes a first such attempt as it examines whether courts actually decide in practice according to the jurisprudence of the Czech Constitutional Court. Specifically, it focuses on a guideline decision by the Czech Constitutional Court on parole decisions made in 2018. The guideline decision emphasized that parole decisions – made by courts in the Czech legal system and not by parole boards or committees – constitute a systemic problem since they are poorly reasoned and as a result they are ambiguous and not persuasive. The guideline decision in detail stated what reasons can be used to justify parole decision and how various factors, such as previous convictions, should be interpreted when deciding on parole. This dissertation studies two groups of first-level courts' decisions: Those made right before the guideline decision and those made a year later. Based on a content analysis of these decisions, this dissertation concludes that the guideline decision had zero impact on the decision-making of first-level courts. The quality of parole decisions remained very low, albeit the guidance provided by the Czech Constitutional Court. These findings have implications both for theorists, Constitutional court and policy-makers. Theorists might need to embrace a realist perspective to bridge the gap between law-in-books and law-in-action. Constitutional court might need to employ new methods destined to persuade lower courts to follow its jurisprudence. And policy-makers might need to exploit different measures to improve the quality of parole decisions.

Key words: quasi-precedent, Constitutional court, content analysis, parole, courts